

ye Erişim Hakkı Kıbrıs'ta B
Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Ha
Bilgiye Erişim Hakkı Kıbrıs
şim Hakkı Kıbrıs'ta Bilgiye
akki **Kıbrıs'ta** Erişim Bil
rıs'ta **Bilgiye Erişim** Hak
Erişim **Hakkı** Kıbrıs'ta Bil
rıs'ta Bilgiye Erişim Hakkı
ye Erişim Hakkı Kıbrıs'ta B
Hakkı Kıbrıs'ta Bilgiye Eri
Bilgiye Erişim Hakkı Kıb
řim Hakkı **Rapor ve Öneriler**

Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim

21 Kasım 2011

Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Hakkı

Rapor ve Öneriler

Belge tarihi: 21 Kasım 2011

Bu rapor hakkında

Bu rapor Access Info Europe'dan (AIE) Helen Darbshire ve David Pardo, Kıbrıs AB Derneği'nden (KAB) Faika Deniz Paşa, Derviş Musannif, İlke Dağlı, Rahme Veziroğlu ve Didem Erel, ve Sosyo-Politik Araştırmalar Enstitüsü'nden (IKME) Orestis Tringides ve Alecos Tringides tarafından araştırıldı, yazıldı ve düzenlendi. İlave yasal analizler David Goldgerg, Öncel Polili ve Panayiota Stavrou tarafında yapılmıştır. Access Info Europe'tan Andreas Pavlou da ilave düzenleme ve analizler ile katkıda bulunmuştur.

Aşağıdakilere katkılarından dolayı teşekkür ederiz:

Andrea Nicolaou, Ayça Kurnaz, Bülent Kanol, Chrysanthi Kyriacou, Çise Atlas, Costas Achiotis, Costas Shammas, Doğan Sahir, Doğuş Derya, Doros Polycarpou, Hüseyin Ekmekçi, Janel Burcan, Leyla Öztürk, Maria Constantinou, Maria Epaminonda, Maria Kasinou, Marko Gazidova, Mehmet Erdoğan, Meliha Kaymak, Murat Kanatlı, Ömür Yılmaz, Polis Aniftos, Polymnia Tomasidou, Şenay Ekingen, Sevinç İnsay, Soteris Vlachos, Stephanie Polycarpou, Willy Totoro and Zenon Hadjipavlou.

Kıbrıs AB Derneği (KAB) 2006 yılında Kıbrıslı Türkler ve uluslararası topluluk arasında doğru bilgi akışını sağlamak amacıyla bir grup sivil toplum gönüllüsü tarafından kurulmuştur. <http://www.cypruseu.org>

Sosyo-Politik Araştırmalar Enstitüsü (IKME) 2002 Yılında özgürlük, demokrasi, sosyalizm ve Avrupa değerlerinin egemenliğine katkı koymak amacı ile kurulmuş bir sivil toplum örgütüdür. <http://www.ikme.eu>

Access Info Europe merkezi Madrid'de bulunan ve Avrupa ile dünyada güçlü ve işlevsel bilgiye erişim hakkı üzerine çalışan uluslararası bir insan hakları örgütüdür. <http://www.access-info.org/>

Bu rapor [Creative Commons Lisansı](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/) ile yayınlanmış olup, [kaynağını belirtmek koşulu ile kullanma, kopyalama, adapte etme ve dağıtımı mümkündür.](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/)

İÇİNDEKİLER

<i>I. GİRİŞ .....</i>	<i>4</i>
<i>II. Genel Bakış .....</i>	<i>6</i>
<i>III. Kamuoyu Anketi.....</i>	<i>11</i>
<i>IV. Sivil Toplumla Yapılan Röportajlar.....</i>	<i>23</i>
<i>V. Hukuki Analiz .....</i>	<i>33</i>
<i>VI. Bilgitabanı Araştırması - Websiteleri .....</i>	<i>76</i>
<i>VII. Kamu Kurumlarının İncelenmesi .....</i>	<i>87</i>
<i>VIII. Kamu Görevlileri ile Görüşmeler .....</i>	<i>106</i>

I. Giriş

Günümüz toplumlarını bilgi toplumları, çağı ise bilgi çağı addetmek herhâlde çok da hatalı olmaz. Teknolojideki hızlı gelişmeler bilgi üretiminde ve dağıtımında benzeri görülmemiş bir artışa neden olmuştur. Artık, daha önce kaydı mümkün olmayan şeyler kaydoluyor, paylaşımı imkansız şeyler paylaşılıyor, depolanması mümkün olmayan bilgiler depolanabiliyor. Hem de daha uzun sürelerce ve çok daha detaylı bir biçimde.

İletişim teknolojilerindeki muazzam gelişmeler sadece bilgi üretimini değil bilginin dünyanın dört bir köşesine iletimini ve dağıtımını da inanılmaz şekilde kolaylaştırdı. Fakat gariptir ki, gittikçe daha büyük bir bilgi hacminin dünyayı inanılmaz bir hızla dolaşabilmesinden bahsedebilirken, bilgiye erişim sorunsalı bugün dahi sosyal, politik ve ekonomik hayatta merkezi bir öneme sahiptir.

Günümüzde, özellikle liberal demokratik toplumlarda, temel haklar üzerine inşa edilmiş politik hareketlere gittikçe artan bir eğilim gözlenmektedir. Bunun nedeni, temel hakların evrensel birer olgu olması olarak açıklanabilir. Liberal demokratik anlayışta, temel haklar bireyin sınırlarını devlet karşısında olduğu kadar toplum içerisinde de koruyan evrensel bir olgu olarak algılanır. Bilgiye erişim devlete karşı bireyi koruyan bu hakların en önde gelenlerindendir. Bilgiye erişim hakkı ayrıca devletin hesap verebilirliğini (*accountability*) ve şeffaflığını mümkün kılan esas bir haktır.

Bilgiye erişim hakkının felsefi temelleri bireyin başkaları veya devlet tarafından hiç bir müdahaleye maruz kalmadan kendi düşüncelerini oluşturabilme hakkına dayanır. Bireyin kendi düşüncelerini oluşturabilme hakkı yoluyla temellendirilen birçok hak da aslında devletin belirli şekillerde davranmasını engelleyen *negatif haklar* olarak karşımıza çıkar. Bilgiye erişim hakkı negatif bir hak olarak –devletin vatandaşlarından bilgi gizlemesini yasaklayan– okunabilse de, bu hakkın etkili bir şekilde çalışabilmesi için devletin belirli pozitif taahhütler altına girmesi gerektiği de öne sürülebilir.

Dahası, bilgi güçtür. Bilgi manipülasyonu, bazı bilgiyi gizleyip bazısının altını çizmek, bireylere veya belirli gruplara karşı hakim elitin, belirli bir sınıf, siyasi parti veya siyasi geleneğin, ideolojik hegemonyasını besleyen bir güç kullanımı olarak tesir edebilir.

Böylesi olasılıklar karşısında, bilgiye erişim hakkı toplum içerisinde serbest bilgi dolaşımını korur ve hegemonyacı gücü etkisizleştirir. Bilgiyi, dolayısıyla gücü, topluma dağıtarak bilgiye hakim kimselerin potansiyel baskıcı güçlerini ellerinden alır.

Buna ilaveten, yolsuzluk, Roman Forum zamanlarından, Ortaçağ krallıklarına ve nihayetinde günümüz modern demokrasilerine kadar, uzun bir süredir siyasi yaşamı lekelemektedir; ve devlet hesap verebilirliği yönetilenler tarafından farklı şekillerde ve farklı boyutlarda talep edilmektedir. Fakat, talep kökünde aynıdır: kamu kaynaklarının ve devlet gücünün ne için ve ne şekilde kullanıldığını bilmek; adil bir şekilde karar alındığına ve herkese eşit fırsatlar tanındığından emin olmak.

Kamusal bilgi erişimindeki zafiyetler gizli anlaşmalara ve adil olmayan uygulamalara yol açarak bu yolsuzluk musibetini daha da besler. Buna karşılık, serbest kamusal bilgi dolaşımına izin veren etkili ve verimli tedbirler denetim ve denge unsurları olarak iş görerek hakim eliti devlet adına ve devletle girdikleri ilişkilerde meşru davranmaya zorlar.

Dahası, bilgiye erişim demokrasinin merkezi temellerinden biri olan kamu katılımı açısından hayati öneme sahiptir. Günümüzde, kamu otoriteleri tarafından tutulan bilgilerin kamu tarafından erişilebilirliği bir ülkenin yolsuzluk ve demokratiklik göstergeleriyle doğrudan ilintilidir. Buna rağmen, toplum ve kişiler tarafından bilgiye erişim talepleri demokratik prensipleri ve katılımı elde etmek için hiç de yeterli değildir aslında. Bu nedenle, bilgiye erişim hakkının yasalarla somulaştırılmış ve korunmuş olması şarttır.

Bunu yaparken, yasaların, toplumu ve kişileri sadece bilgiye erişim hakkıyla donatmaları yeterli değildir. Etkili ve verimli yasalar bu erişimin yollarını ve yöntemini de belirlemelidir. Örneğin, özellikle gazeteciler ve araştırmacılar açısından, bilgiye erişim söz konusu olduğunda zaman hayati önem arz eder. Bu yüzden yasaların etkili olmaları açısından belirli zaman sınırlamaları belirtmeleri şarttır.

Bu konudaki yasaların görevi sadece topluma ve kişilere bilgiye erişim hakkı sunmaları olmamalıdır. Bu tür yasalar bilgiye erişimi teşvik etmeli ve bilginin erişilebilir olmasının proaktif yollarını cesaretlendirmelidir. Dahası, yasalar devletle toplum ve kişi arasında etkin ve verimli bilgi akışı yaratmalıdır.

AB içerisinde bilgiye erişim üzerine herhangi bir mevzuatı veya yasa tasarısı olmayan tek ülke olarak Kıbrıs AB üye ülkeleri arasında bilgiye erişim hakkı konusunda geri kalmaktadır. Fakat, şunu da söylemek gerekir ki yolsuzluk ve bilgiye erişim evrensel bir sorundur, yasalarla düzenlenmiş olsun veya olmasın.

Hükümetler mali piyasaların istikrarsızlığından tutun da küresel ısınma ve yoksulluğa kadar dünyanın başlıca sorunlarıyla başa çıkmak adına ciddi maddi kaynaklar harcarken, yolsuzluk demokratikleşme süreçlerini ve adalet kavramını baltalayarak özlenen ilerlemelerin önünde bir engel teşkil etmektedir.

Dünyanın dört bir yanında, kaybolan güveni yeniden kurmak ve bu yolsuzluk akımını ters çevirmek açısından şeffaflık ve hesap verebilirlik hayati önem arz eder. Şeffaflık ve bilgiye erişim olmadan bu sorunların üstesinden gelmemiz mümkün değildir.

Bu raporda, Access Info Cyprus Project Kıbrıs'taki mevcut durumu hukuki analizler, bilgi sahası anketleri, kamuoyu yoklamaları yaparak ve araştırma sonuçlarını gözetleyerek göstermeyi amaçmıştır. Ortaya çıkan genel tablo pek de iç açıcı değildir, fakat, kamunun da desteğiyle çok kısa sürelerde ilerleme kaydetmek mümkündür.

II. Genel Bakış

Bu rapor Access Info Europe, KAB ve IKME tarafından yürütülen Şeffaf Kıbrıs Projesi çerçevesinde 2010 yılında Kıbrıs'ta yapılan bilgiye erişim hakkı araştırmasında elde edilen bulguları içerir.

Açık Kıbrıs Projesi iki yıllık, iki toplumlu bir sivil toplum inisiyatifi olup, projenin nihai amacı Kıbrıs'ta hükümet şeffaflığını ve hesap verebilirliğini ilerletmek ve karar vermede halk katılımını artırmaktır. Daha fazla bilgi www.accessinfocypus.eu adresinden elde edilebilir.

Proje'nin ilk yılında yapılan araştırmalarının esas unsurları:

1. Kıbrıs'ta 1000 kişiyle (500 güneyden, 500 kuzeyden) telefon ile yapılmış bilgiye erişim ve karar verme süreci ile ilgili tutum ve algılamalarını ölçen Kamuoyu Anketi.
2. Bilgiye erişim hakkı, bu hakkın çalışmaları ile bağlantısı ve bilgiye erişim ile ilgili deneyimleri üzerine sivil toplum örgütleri ile röportajlar.
3. Kıbrıs'ın kuzey ve güneyindeki bilgiye erişim hakkındaki yasaların analizi. Bu analiz ilgili tüm mevzuatın kapsamlı ve karşılaştırılmalı olarak, bilme hakkı üzerine uluslararası yasal standartlar ve Açık Kıbrıs için 10 Prensipten temel alınarak hazırlanmış bir incelemedir.
4. Güney ve kuzeyden seçilmiş kamu kuruluşlarının websitelerinde proaktif olarak yayınladıkları bilgi seviyelerinin ölçümü.
5. Kişiler tarafından kamu kuruluşlarından talep edilen bilgi isteklerine karşı cevap verme yetenekleri ile şeffaflıklarının test edilmesi. Kıbrıs'ta şimdiye dek gerçekleştirilen en büyük bilgiye erişim gözleminde 393 dilekçe 20 kamu kuruluşuna gönderildi. Elde edilen sonuçlar günümüzde uygulamada olan bilgiye erişim rejimlerinin görgül değerlendirilmesini (*empirical*) mümkün kılmaktadır.
6. Şeffaflık ve halkın katılımı ile ilgili tutumlarını görüşmek ve kamu otoritelerinin bilgiye erişim politikaları hakkında bilgi edinmek için, bilgiye erişim dilekçesi gönderilen ve websiteleri incelenen kamu kuruluşlarını temsil eden kamu görevlileri ile diyalog.
7. 24 Şubat 2011 ve 20 Haziran 2011 tarihleri arasında yürütülen halk istişaresi. Halk istişaresi kamu üyelerine ve kamu görevlilerine bu raporun içerik, bulgu ve önerilerine katkı koyma ve yorumlama şansı vermek için tasarlanmıştı.

Bu rapora ek olarak, araştırma ve istişarenin parçası olarak hazırlanan önemli sayıda genel bilgi belgelerine www.accessinfocypus.eu adresinden erişilebilir.

Bu taslak rapor her yedi aşama ile ilgili bulgulara ek olarak kamu kuruluşları tarafından halkın bilgiye erişimini iyileştirecek alınması gereken önerileri de içermektedir.

1.İstişare Süreci

İstişare süreci 24 Şubat 2011'den, 20 Haziran 2011'a dek sürmüştür.

Bu süre içerisinde, bireyler ve kamu görevlileri bilme hakkı ile şeffaflık ve halk katılımını artırma mekanizmalarının nasıl daha ileriye götürüleceği konularındaki tartışmaya katılma imkanı bulmuşlardır. Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Projesi bu süreç boyunca, sivil toplum, gazeteciler işinsanları ve kamu görevlileriyle ada çapında yuvarlak masa toplantıları gerçekleştirmiştir.

Tüm araştırma materyalleri ile birlikte geribildirim verilmesini sağlayan bir anket formu Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Projesi websitesinde yayınlanmıştır. Kamu görevlilerince yapılan bazı yorumlara verilen karşılıklar da websitesinde yer almaktadır.

Online (Çevrimiçi) İstişare

24 Şubat ve 20 Haziran 2011 tarihleri arasında internetten yürütülen bir anket de istişare sürecine katkı sağlamıştır.

Temel bulgular:

1. Online İstişare'ye düşük katılım, kamunun seçime dayalı ya da partilerin dahil olduğu siyasi sürecin dışındaki süreçlerle ilgili farkındalık eksikliğini işaret etmektedir.
Bunun yanında, elde edilen ümit verici bir kaç yanıt da bu süreçlere dahil olmak isteyenlerin, hükümet, devlet kurumları ve kamu arasındaki etkileşime ve aktif katılıma inandığını göstermektedir.
2. İstişare sürecine verilen tepkiler, tüm kamu kuruluşlarınca tutulan bilgiye erişim hakkına olan özlemi ve Şeffaf Kıbrıs için On İlke'ye verilen güçlü desteği işaret etmektedir.
3. Özel olarak, yanıtlayıcılar bilgiye erişim hakkının hükümet projeleri ve sözleşmeleri , yerel ve ulusal planlama ve bütçe planlamaları konularında uygulanmasıyla ilgilendiklerini belirtmişlerdir. Bunun yanında genel istatistikler de proje dahilinde altını çizdiğimiz öneriler ile genel kamunun talepleri arasında bir korelasyon göstermektedir.
4. Yanıtlayıcılar ayrıca Kıbrıs'ta yaptıkları bilgi taleplerinin başarısızlıkla sonuçlandığını ve ilginç bir şekilde bilgi ve belgelerin proaktif bir şekilde yayınlanmasını talep etmişlerdir: "Eğer kapsamlı ve düzgün bilgi ulaşılabilir olsaydı (ideal olarak internet üzerinden), muhtemelen kişisel bilgi talebinde bulunmama gerek kalmazdı."
5. Zaman sınırlaması söz konusu olduğunda, yanıtlayıcıların %66.7'si, Avrupa Birliği bölgesinde mevcut bilgiye erişim yasalarının öngördüğü ortalama zaman sınırlamasıyla uyumlu bir şekilde, 15 işgünü sınırlamasını uygun gördüklerini belirtmişlerdir.
6. Çoğu yanıtlayıcı bilgiye erişim hakkıyla ilgili Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nca belirlenmiş standartlar ve meşru istisnaları

desteklerken, bu istisnaların çerçevesine verilen destek de Kıbrıs halkının özel kaygılarını açık etmiştir. Bilgiye erişimin meşru istisnalarında en büyük destek ulusal güvenlik ve kişisel gizlilik konularına verilmiştir (sırasıyla %85.7 ve %71.4)

Ulusal güvenlik konularında sınırlama beklentisi adadaki politik duruma bağlanabilir. Ada halkı, silahların mevkisi ya da savunma stratejileri gibi ulusal güvenlik iması taşıyan bilgilerin yayınlanmasına karşı oldukça hassastır.

Bilgiye erişimin sınırlanmasına dair tek diğer önemli fikir birliği, suçla ilgili etkinliklerin engellenme, araştırılma ve yargılanması konusunda olmuştur (%57.1 pek de baskın olmayarak). Bu sebep de ayrıca Avrupa Konseyi Konvansiyon'u tarafından meşru olarak tanımlanmaktadır.

İlginç bir nokta olarak, devletin ekonomik, parasal ve değişim oranları politikalarıyla ilgili bilgilere erişimin sınırlanmasına dair herhangi bir kamu desteği gözlemlenmemiştir. Genelde Avrupa'da ve özelde Kıbrıs Cumhuriyeti ve Kıbrıs'ın kuzeyindeki ekonomik durum gözönüne alındığında ve Yunanistan'daki krizin Kıbrıs bankalarına yansımaya dair endişeler dikkate alındığında bu sonuç pek şaşırtıcı değildir.

7. Anket yanıtlarına göre kamu, günlük hayatlarını etkileyecek, özellikle yerel konulardaki karar verme süreçlerine katılmayı istemektedir.
8. Avrupa Birliği başta olmak üzere, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin dahil olduğu uluslararası organizasyonlardan ve Türkiye ile Birleşik Krallık gibi adayla tarihi bağlantısı olan uluslardan bilgiye erişim isteği de göze çarpmaktadır.
9. Yanıtlayıcıların tümü veritabanlarına, diğer bir deyişle, işlenmemiş veriye erişime ve bilginin, elektronik de dahil olmak üzere herhangi bir formda edinilme hakkına destek vermişlerdir (sırasıyla; %100 ve %83.3). Bu kamunun bilgiye erişebilme isteğini ve bilgiyi herhangi bir engellemeye maruz kalmadan kullanabilme dileğini göstermektedir ki Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Projesi'nin yaptığı talepler de bu yöndedir.

Genel olarak, İstişare süreci parmak basılan bazı konularda ciddi kamu desteği görmüş ve raporun geri kalanında da altı çizilmiştir ki:

- » Bilgiye erişim hakkı için apaçık bir arzu mevcuttur. Kamunun böylesi bir hakkın yasal çerçevesi ile ilgili beklentisi ile Avrupa Konseyi Bilgiye Erişim Konvansiyonu tarafından önerilen çerçeve arasında bir korelasyon bulunmaktadır.
- » Kıbrıslılar özellikle yerel konularda karar verme sürecine dahil olmak istemektedir ve kendilerini etkileyen konularla ilgili belgelere erişme hakkını talep ederek, ilgili politika geliştirme süreçlerine etkin bir şekilde katılmayı arzulamaktadırlar.
- » Bir bilgiye erişim yasası olmadan, Kıbrıs halkının demokratik süreçlere tam anlamıyla katılması ve siyasi liderlerin hesapverebilir olması mümkün olmayacaktır.

2. Temel Bulgular ve Önerilerin Özeti

2010'da yapılan araştırmaların sonucunda elde edilen bulgu ve yapılan öneriler hazırlanan raporun içerisindeki bölümlerde detaylı olarak belirtilmiştir. Burada araştırmanın sekiz temel bulgusu ile ilgili önerileri sunuyoruz.

BİR

Bulgu: Bilgiye erişim hakkı ifade özgürlüğü üzerine olan anayasal hükümlerle garanti altına alınmıştır; fakat güneyde bilgiye erişim yasanın bulunmaması ve kuzeyde bulunan yasanın ise Avrupa Konseyi standartlarının altında kalması nedeniyle, yasal çerçevede ciddi eksiklikler söz konusudur.

Öneri: Güneyde Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın geçirilmesi ve/veya güney ve kuzeydeki ilgili tüm yasal reformları da içererek, yasal çerçeve Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu ile aynı çizgiye getirilmelidir.

İKİ

Bulgu: Bilgi edinme başvurularına ilişkin %75 oranındaki yönetim sessizliği ada çapında temel bir insan hakkı olan bilgiye erişim hakkının sistematik olarak ihlal edildiğini göstermektedir.

Öneri: Hükümet, kamu yetkililerinin başvurulara makul bir süre içerisinde kapsamlı bilgi vermelerini sağlamalıdır. Bu amaç için gerekli yasal mekanizmalar benimsenmeli ve tüm görevlileri kişilerin bilme hakkı konusunda eğitmelidir.

ÜÇ

Bulgu: Bu proje altında yapılmış olan kamuoyu anketine göre Kıbrıs'ta insanların dörtte üçü bilgiye erişim hakları olduğuna inanıyorlar. Katılımcıların sadece üçte biri Kıbrıs'taki kamu yetkililerinin şeffaf ve güvenilir olduğuna inanıyor. Katılımcıların yarısından fazlası önemli belgelere ulaşımın pratikte mümkün olmadığını söyledi.

Öneri: Hükümetin, gerçekte işleyen Bilgi Edinme Hakkı Yasası sağlamasına ek olarak, bilgiye erişim hakkı ile ilgili halkı bilgilendirmekle yükümlüdür. Bu yükümlülük, kişilerin başvurularını nasıl dosyalayacağı, ret ve sessizliklere nasıl itiraz edileceği ve proaktif olarak yayınlanan bilgilerin nerede bulunacağını ve bilgiye erişim hakkı ile ilgili bilgilendirmelerini de içerir.

DÖRT

Bulgu: Birçok kamu kuruluşunun bilgi sağlama görevlileri bulunmadığı gibi, web sitelerinde veya diğer kamusal materyallerinde de detaylı iletişim bilgileri bulunmamaktadır.

Öneri: Her kamu kurumu kişilerden gelen bilgi başvurularını cevaplamakla ve temel bilgi sınıflarının proaktif yayınlanması ile yükümlü bir görevlinin bulunmasını sağlamalıdır. Bu kişiye ulaşılabilinecek tüm iletişim bilgileri de yayınlanmalıdır.

BEŞ

Bulgu: Bilgi edinme hakkını gözetecek veya kişilerin şikayetlerini değerlendirecek Bilgi Komiserliği veya benzeri bir organ bulunmamaktadır. Kuzeydeki yasada öngörülen Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu da henüz oluşturulmamıştır.

Öneri: Güneyde ileride geçirilecek olan Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın, bilgi edinme hakkını tanıtmak ve korumakla ilgili tüm yetkilere sahip bir Bilgi Komiserliğinin kurulması sağlanmalı. Kuzeyde Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu oluşturulmalı ve yasanın uygulaması için tam yetkiyle donatılmalıdır.

ALTI

Bulgu: Araştırmada kamu kurumlarının web sitelerindeki proaktif yayının düşük seviyede olduğu bulundu. Ada çapında incelenen 20 kamu kuruluşunun websitelerinin güneyde yalnızca %36'sının ve kuzeyde de %13'ünün temel bilgileri içerdiği görülmüştür. Bilgiler genellikle tek bir dilde mevcuttur.

Öneri: Her kamu kuruluşunun yapısı, politikaları, işleyişi ve bütçesinin birçok dilde, bütünsel ve proaktif olarak yayınlanmasının sağlanması. Bilgiler halkın anlayacağı şekilde sunulmalı, ve hem websiteleri hem de diğer iletişim araçları kullanılarak yayınlanmalı.

YEDİ

Bulgu: Özellikle kamu kuruluşlarının websitelerinde, hedeflenen bütçe ve fiili harcama, kamu kuruluşlarının kendi yürüttükleri ihale süreçlerinin detayları ve yapılan sözleşmeler gibi mali bilgilerin eksikliği söz konusudur. Bu, sivil toplum örgütleri ile yapılan görüşmelerde de teyit edilmiştir.

Öneri: Her kamu kuruluşunun websitesinde temel finansal bilgilerin yayımlanması için belirli bir çaba harcanmalı. Bu bilgi kapsamlı ve detaylı olmalıdır. Kamu ihaleleri, sübvansiyon ve sözleşme süreçlerinin tamamen şeffaf olması yolsuzluğa karşı verilen mücadele için zaruridir.

SEKİZ

Bulgu: Halk ile yapılan istişareler hakkında bilgi eksikliği vardır, bu da halkın ada çapında karar verme sürecine katılımının düşük olduğunu gösterir. Bu, özellikle, sivil toplum örgütleri ile yapılan görüşmelerde teyit edilmiştir.

Öneri: Karar verme süreci boyunca halkın devamlı katılımını sağlayacak mekanizmaların oluşturulma ve hükümetlerin kapılarını halka açma gereği vardır. Karar

verme süreçlerine katılabilme fırsatları ile ilgili bilgi kamu kuruluşlarının websiteleri de dahil olmak üzere yaygın bir şekilde duyurulmalı ve tüm gerekli bilgilere ulaşım sağlanmalıdır.

III. Kamuoyu Anketi

1. Bilme Hakkı üzerine Yapılan Kamuoyu Anketi Bulguları

Kıbrıs'ta halkın bilgiye erişim konusunu nasıl algıladıkları ve şu anki uygulama hakkında görüş elde etmek için Mart 2010'da ada çapında 1000 kişi ile telefon anketi yapılmıştır.

Kamuoyu anketinin esas bulguları halkın şu andaki devletin şeffaflık politikasını nasıl algıladıkları konusunda değerli bilgiler sunmaktadır

- **Bulgu 1:** Kıbrıs'taki halkın dörtte üçü bilgiye erişim haklarının olduğuna inanmaktadır.
- **Bulgu 2:** Halk teoride bilgiye erişim hakkının, kamu kuruluşları tarafından tutulan temel bilgilere uygulandığına inanmaktadır. Katılımcıların yarısı uygulamada bu bilgiye erişimin mümkün olmadığını belirtmiştir.
- **Bulgu 3:** Katılımcılar(hatalı olarak) Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Bilgi Edinme Hakkı Yasası olduğu ve buna karşılık kuzeyde olmadığına inanmaktadırlar.
- **Bulgu 4:** Kıbrıs halkı, uygulamada, kamu kurumlarının şeffaf, güvenilir ve açık olmadığına inanmaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğuna göre, karar alma ve yasama gibi temel süreçler halka kapalıdır.
- **Bulgu 5:** Kıbrıs genelinde yabancıların bilgiye erişim hakkı olması hususunda karışık tutum sergilenmektedir.
- **Bulgu 6:** Halkın büyük bir çoğunluğu teoride Kıbrıs'ta bilgiye erişim hakkının olduğu fakat uygulamada olmadığına inanmaktadır.

Raporun bu bölümünde araştırmanın bulgularını analiz edip, Kıbrıs'ta bilgiye erişim hakkı konusunda bize ne sunduğunu özetlemeye çalışacağız.

2. Kamuoyu Anketi - Metodoloji

Kamuoyu anketi, 500'ü Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, 500'ü de Kıbrıs'ın kuzeyinde ikamet eden 1000 yetişkin kişiyi kapsamıştır.

Anket katmanlı örnekleme yöntemi ile tasarlanmış ve katılımcılar coğrafi dağılım kistasına göre rasgele seçilmiştir.

Anket 15 - 25 Mart 2010 tarihleri arasında katılımcıların lisanlarında, Yunanca veya Türkçe olarak yapıldı.

Anket bir seri telefon röportajını içermekteydi ve röportaj sırasında katılımcılara üç bölümden oluşan 24 değişik soru sorulmuştur.

Tüm anket soruları ve her soruya verilen cevapların grafiklerine Şeffaf Kıbrıs Projesi web sitesinden ulaşılabilir.

Kamuoyu Anketi Kıbrıs'ın kuzeyinde Prologue Danışmanlık Şirketi ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ise Cymar Pazar Araştırma Şirketi tarafından yapılmıştır.

3.Bulgular

Bulgu 1: Kıbrıs'taki insanların dörtte üçü bilgiye erişim haklarının olduğuna inanmaktadırlar.

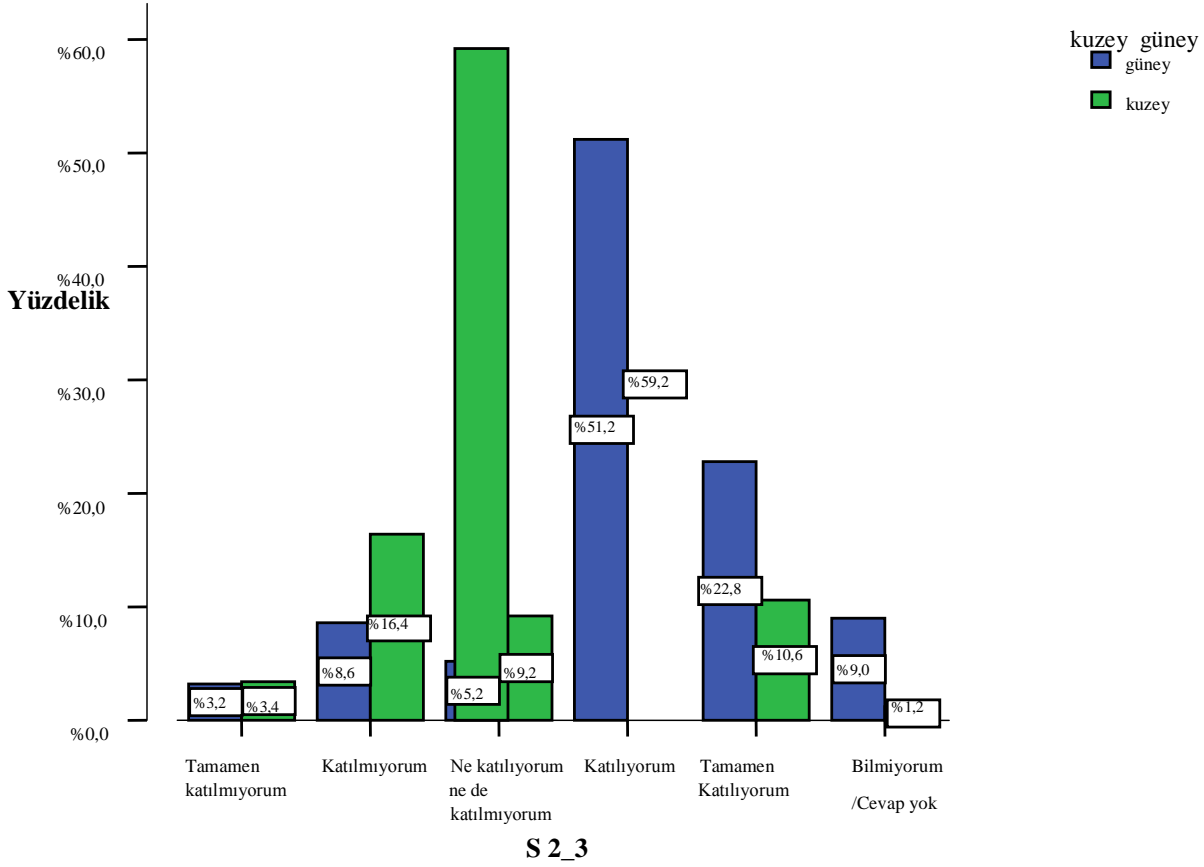
Kıbrıs'ta herkes kamu makamlarından bilgiye erişim hakkı ve kişisel bilgilere erişim hakkı olduğu yönünde yaygın bir farkındalığa sahiptir. Katılımcıların dörtte üçü bu hakkın teoride var olduğuna katıldı veya tamamen katıldı.

Teoride bilgiye erişim hakkının varlığının yüksek bir farkındalık seviyesinde olduğunu gösteren temel bulgular şunlardır:

- *Gözlenenlerin yaklaşık dörtte üçü şeffaf kamu kurumları hakkına sahip olduklarına inanmaktadırlar.* Kıbrıs Cumhuriyeti'nde katılımcıların %74'lük ve kuzeyde katılımcıların %69.8'lik kısmı kamu kurumlarının kararları ve faaliyetlerinde şeffaflık talep etme haklarının olduğuna inandıklarını söylediler. [S11]
- *Katılımcıların üçte ikisi şeffaflığın ne olduğunu bildiklerinden emin olduklarını belirttiler:* Kıbrıs Cumhuriyeti'nden katılımcıların %66.8'i ve kuzeyden katılımcıların %62.4'ü kamu kurumlarında şeffaflığın ne olduğu ifadesini bildiklerine katıldılar veya tamamen katıldılar. [S9]
- *Aynı şekilde, hem Kıbrıs Cumhuriyeti'nde hem de Kıbrıs'ın kuzeyindeki katılımcıların dörtte üçü kamu ve özel kurumlar tarafından kendilerine ait hangi kişisel bilgilerin tutulduğunu öğrenme hakları olduğunun farkındadır.* Bu soru için "katılıyorum" ve "tamamen katılıyorum" cevapları hem Kıbrıs Cumhuriyeti hem de Kıbrıs'ın kuzeyinde %75,4 oranındadır. [S1]
- *Bu bulgular halkın kamu kurumlarından bilgiye erişim hakkı ile ilgili olarak yüksek bir beklentisi olduğunu göstermesi nedeniyle önemlidir. Bu hak Kıbrıs'taki anayasal ve hukuki çerçeve içerisine bütünleştirilmediği takdirde ve günlük yaşamda kamu kurumları tarafından pratikte uygulanmadığı durumda, halk varlığına inandıkları bir hak ve uygulamada olmayan bir hak arasındaki ayrımı fark edecektir. Bu durum kamu kuruluşlarına olan güvenin azalmasına ve memnuniyetsizliğe yol açacaktır.*

Diğer ek bir bulguya göre ise, katılımcıların yarısı AB mevzuatının bilgi edinme hakkını verdiğine inanmaktadır. Ayrıca AB mevzuatının kamu kuruluşlarında şeffaflık ve hesap verebilirliği zorunlu kıldığına da inanmaktadırlar. Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki katılımcıların %44.8'i ve Kıbrıs'ın kuzeyinden katılımcıların %53.4'ü bu ifadeye katıldıklarını veya tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Fakat, böyle bir hakkın AB mevzuatı tarafından tesis edildiği ifadesi karşısında yüksek seviyede kuşkuyla düşülerek her üç kişiden biri (Kıbrıs Cumhuriyeti'ndekilerin %30.0'ı, Kıbrıs'ın kuzeyindekilerinde %33.8'i) katılmamış veya tamamen katılmamışlardır (buna ilaveten Kıbrıs Cumhuriyeti'ndekilerin %21.4'ü ve Kıbrıs'ın kuzeyindekilerin %16.6'sı bu sorunun cevabını bilmediklerini veya ne katıldıklarını ne de katılmadıklarını belirttiler).

Soru 11: Kamu kurumlarının karar ve faaliyetlerinde şeffaf olmasını talep etme hakkım vardır.

Burada belirtilen kuşku, diğer bir deyişle bilgi edinme yasalarının AB müktesebatının bir parçası olmadığı doğrudur. Ancak bilgiye erişim hakkı Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi gibi uluslararası birçok kurum tarafından tanınan ve dünya çapında birçok anayasa ve yasada kabul edilen temel bir insan hakkıdır. Ayrıca, AB belgelerine erişim temel bir hak olarak mevcuttur ve üye ülkelerin çoğu bu hakkı ulusal düzeyde tanımaktadır.

Öneri: Kıbrıs'taki kamu kurum ve kuruluşları bilgiye erişim hakkını temel bir insan hakkı olarak tanınmasını sağlamalıdır. Hukuki ve anayasal düzenlemeler yapıncaya kadar Şeffaf Kıbrıs koalisyonunun 10 prensibinin uygulanmasını taahhüt etmeleri güçlü bir başlangıç olacaktır.

Bulgu 2: Halk, kamu kuruluşları tarafından tutulan temel bilgilere erişim hakkının teoride uygulandığına inanmaktadır. Katılımcıların yarısı uygulamada bu bilgiye erişimin mümkün olmadığını belirtmiştir.

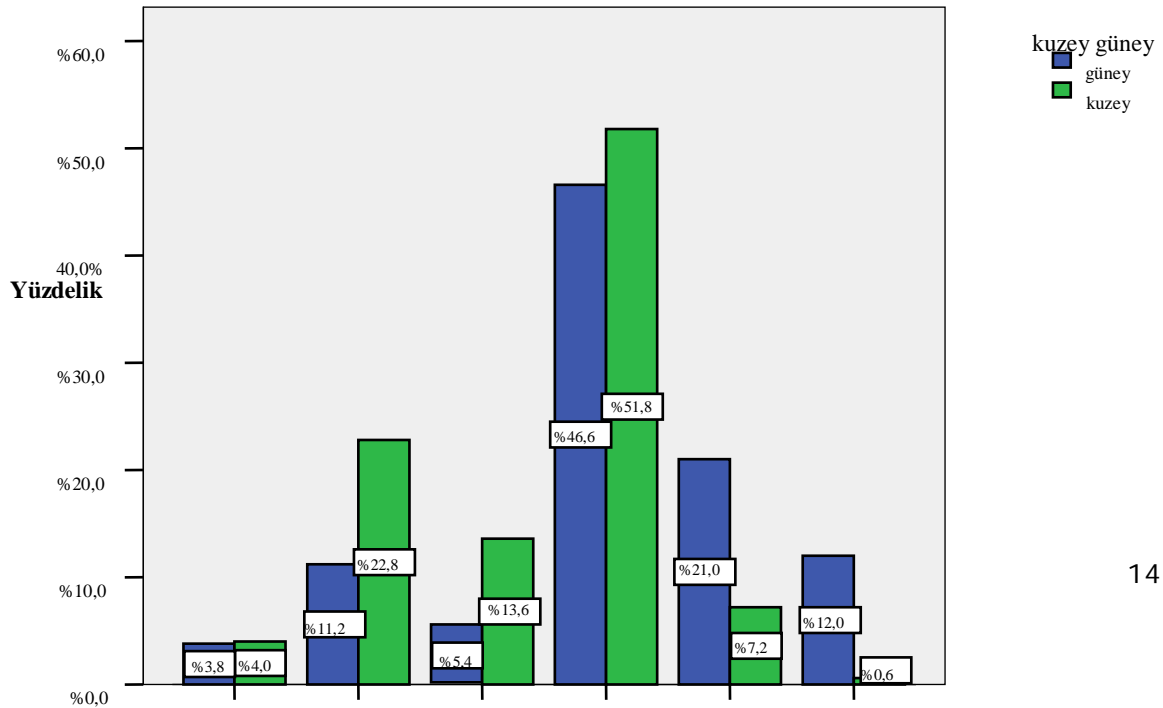
Katılımcıların yarıdan fazlasına göre halk, kamu kuruluşlarının bütçe, faaliyet, teşkilat yapısı, plan ve politikaları gibi bilgilere teoride erişebilmektedir. Buna ek olarak, taslak bütçe, plan ve politikalara erişim ve halkın katılım fırsatı hakkı vardır.

Katılımcılar kamu kurum ve kuruluşları tarafından açılan ihale ve yapılan sözleşmelere erişebilmeleri konusunda daha az eminlerdi ve katılımcıların sadece yarısı bu ifadeye katılıyorum veya tamamıyla katılıyorum cevabını vermiştir. Bu veri, katılımcıların diğer yarısının bu erişimin mümkün olmadığını inandığını göstermektedir. Bu güven eksikliği,

websitelerindeki bilgilerin ve izlemelerin sonuçları değerlendirildiğinde elde edilen bilgiye erişim hakkının çok düşük seviyelerde olduğu bulgusu ile tutarlıdır.

- *Katılımcıların yarısından fazlası, teoride, kamu kuruluşlarının faaliyetlerine, teşkilat yapılarına ve hizmetlerine dair erişim hakkı olduğunu belirtmiştir.* Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki katılımcıların %57.6'lık ve Kıbrıs'ın kuzeyinde ise %59'luk kısmı bu erişim haklarının olduğuna katılıyorum veya tamamen katılıyorum cevabını vermiştir. [S2]
- *Aynı şekilde, halkın birçoğu kamu kuruluşlarının bütçe, plan ve politikalarına erişim hakkı olduğuna inanmaktadır.* Bu inanç Kıbrıs'ın kuzeyi (%47.0) ile mukayese edildiğinde Kıbrıs Cumhuriyeti'nde (%58.6) daha fazladır. [S3]
- *Katılımcıların yarısına göre bu hak kamu kurumlarının taslak bütçe, plan ve politikalarına erişimi de içermektedir.* Kıbrıs Cumhuriyeti'nde %53.8'i ve Kıbrıs'ın kuzeyindeki katılımcıların %47.8'i taslak belgelerin de bu hak kapsamına girdiği konusuna katıldıklarını veya tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir. Kıbrıs'ın kuzeyinde bu ifadeye katılmayanların oranının oldukça yüksek olduğu not edilmelidir, neredeyse katılan her 10 kişiden 4'ü (%38.8) böyle bir erişim haklarının olmadığını belirtmişlerdir. [S4]
- *Katılımcıların yarısından fazlası kamu karar alma sürecine katılım fırsatları için bilgi edinme hakkına sahip olduklarına inanmaktadırlar.* Kıbrıs Cumhuriyeti'nde %51.4'lük bir kesim ve Kıbrıs'ın kuzeyinde de %58.2'lik bir kesim kamu karar alma süreçlerine katılım için bilgiye erişebildiklerine katıldığını veya tamamen katıldığını belirtmiştir. [S6]
- *Katılımcıların yarıdan azı uygulamada kamu tarafından açılan iş ihaleleri ve yapılan sözleşmeler hakkında bilgiye erişebileceklerine inanmaktadır.* Kıbrıs Cumhuriyeti'nde yarıdan fazla (%57) ve Kıbrıs'ın kuzeyinde yarıdan az (%43.2) bir kesim bu erişimin mümkün olduğuna katıldığını veya tamamen katıldığını belirtmiştir. Kıbrıs'ın kuzeyinde bu konuda yüksek bir uyumsuzluk görülmektedir. Katılımcıların %44.0'lük bir kesimi bu erişimin mümkün olduğuna katılmadığını veya tamamen katılmadığını belirtmiştir. [S5]

Soru 2: İstersem kamu kuruluşlarının teşkilat yapıları, faaliyetleri ve hizmetleri hakkında bilgiye ulaşabilirim.

Öneri: Kamu kurum ve kuruluşları, halkın erişmesi gerektiğine inandığı bilgiye uygulamada erişebilmesi için acil önlemler almalıdır. Açıklanması gereken bilgiler halkın katılım fırsatları, kamu ihale süreçleri ve bunların gerçek kopyalarını da içermelidir. Bu bilgiler halka kamu kuruluşlarının web siteleri veya resmi bültenleri ile yayınlandığı varsayılırsa, halkın bu bilgilere kolayca ulaşabilmesi için ekstra çaba sarf edilmelidir.

Bulgu 3: Katılımcılar (hatalı olarak) Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Bilgi Edinme Hakkı Yasası olduğu ve buna karşılık Kıbrıs'ın kuzeyinde olmadığına inanmaktadırlar.

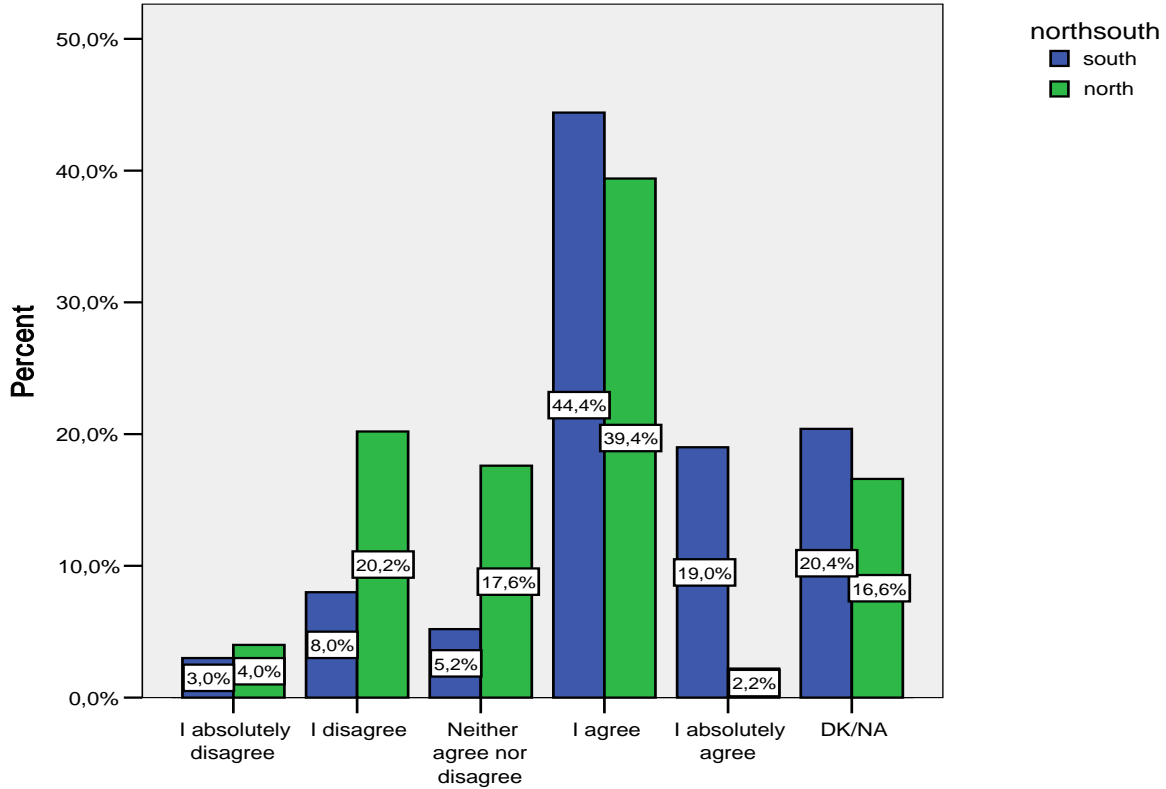
İlginç bir diğer bulguya göre ise Kıbrıs Cumhuriyeti'nde katılımcıların üçte ikisi hukuki çerçevenin Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nı da içerdiğini varsaymaktadır (ki bunun bir hak ve AB koşulu olduğu düşünülürken böyle bir varsayım tutarlıdır). Aslında, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde böyle bir yasa yoktur. Gerçekte, ankete katılan birçok kişinin böyle bir yasanın pratikte uygulanmadığını düşünmesi (Kıbrıs Cumhuriyeti'nde her dört kişiden sadece biri bu hakkı korumak için gerekli mekanizmaların bulunduğunu düşünmektedir) bu hukukun üstünlüğüne ve olan yasanın uygulanmadığına dair şüpheliği göstermektedir.

Buna karşılık, Kıbrıs'ın kuzeyinde böyle bir yasanın olmadığına dair (yanlış ve hatalı) bir düşünce vardır ki bu doğru değildir çünkü böyle bir yasa vardır fakat bunun pratikte etkili bir şekilde uygulandığı konusunda yüksek bir şüphe de vardır. Bu kamu kurumları tarafından halkın bilgiye erişim hakkı konusunda farkındalık yaratmak için ya çok az veya hiçbir şey yapılmadığını göstermektedir.

- *Kıbrıs Cumhuriyeti'nden katılımcıların üçte ikisi Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın olduğuna inanmaktadır.* Buna katılan ve tamamen katılan katılımcıların oranı %63.4 seviyesindedir. Sadece %11'lik bir kısım bu ifadeye katılmadıklarını belirtmişlerdir, fakat %25.6'lık bir oranda veya her 4 kişiden birisinde yüksek derecede bir belirsizlik ("bilmiyorum" ve "ne katılıyorum ne de katılmıyorum" cevapları) mevcuttur. [S7]

Soru 7: Kıbrıs'ın yaşadığınız kısmında kamu kurumlarından bilgi isteme ve alma hakkı yasası vardır.

- *Kıbrıs'ın güney kesimindeki on kişiden sadece dördü Bilgi Edinme Hakkı Yasası olduğuna inanmaktadır.* Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki kişilerin sadece %41.6'sı böyle bir yasanın olduğuna inanırken, dörtte biri (%24.2) böyle bir yasanın olduğuna inanmamaktadır, diğer bir yandan da her üç kişiden biri (%34.2) böyle bir yasanın var olup olmadığından emin değildir. [S7]
- *Şeffaflık mekanizmaları uygulamada çalışmamaktadır.* Kamu kurumlarının şeffaflığını koruyan mekanizmaların olup olmadığı sorulduğunda, ortaya çıkan durum daha da karışıktır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ve Kıbrıs'ın kuzeyinde her on kişiden dördü buna katılırken (sırası ile %43 ve %40.6), üçte bir ve dörtte bir arası bir kısım buna katılmadığını veya tamamen katılmadığını belirtmiştir (Kıbrıs Cumhuriyeti'nde %25.8 ve kuzey Kıbrıs'ta %38.6). [S10]

Bu bulgular ve sonuçlar, Bilgi Edinme Hakkı Yasası olsa bile bu yasanın şeffaflığı getirecek etkin ve gerekli mekanizmalarla desteklenmediğini göstermektedir.

Katılımcıların ilginç bir yanlış algılaması olduğunu belirtmek gerekir: Kıbrıs'ın kuzey kesiminde Bilgi Edinme Hakkı Yasası bulunmakta hâlbuki Kıbrıs Cumhuriyeti'nde böyle bir yasa bulunmamaktadır. Buna rağmen Kıbrıs'ın kuzeyinde yasa tam olarak uygulanmamakta ve bu hakkı koruyacak kurum oluşturulmamıştır.

Öneri: Kıbrıs Cumhuriyeti'nde uluslararası hukuk kurallarına ve standartlarına uygun bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası kabul edilmelidir. Kıbrıs'ın kuzeyindeki geçerli yasa tam anlamıyla uygulanmalıdır. Bilgiye erişim hakkını düzenleyen bütün hukuki koşullar Avrupa Konseyi'nin Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nda belirtilen standartlara uygun olmalıdır.

Bulgu 4: Kıbrıs'ta halk, pratikte, kamu kurumlarının şeffaf, güvenilir ve açık olmadığına inanmaktadır. Katılımcıların büyük bir çoğunluğuna göre, karar alma ve yasama gibi temel süreçler halka kapalıdır.

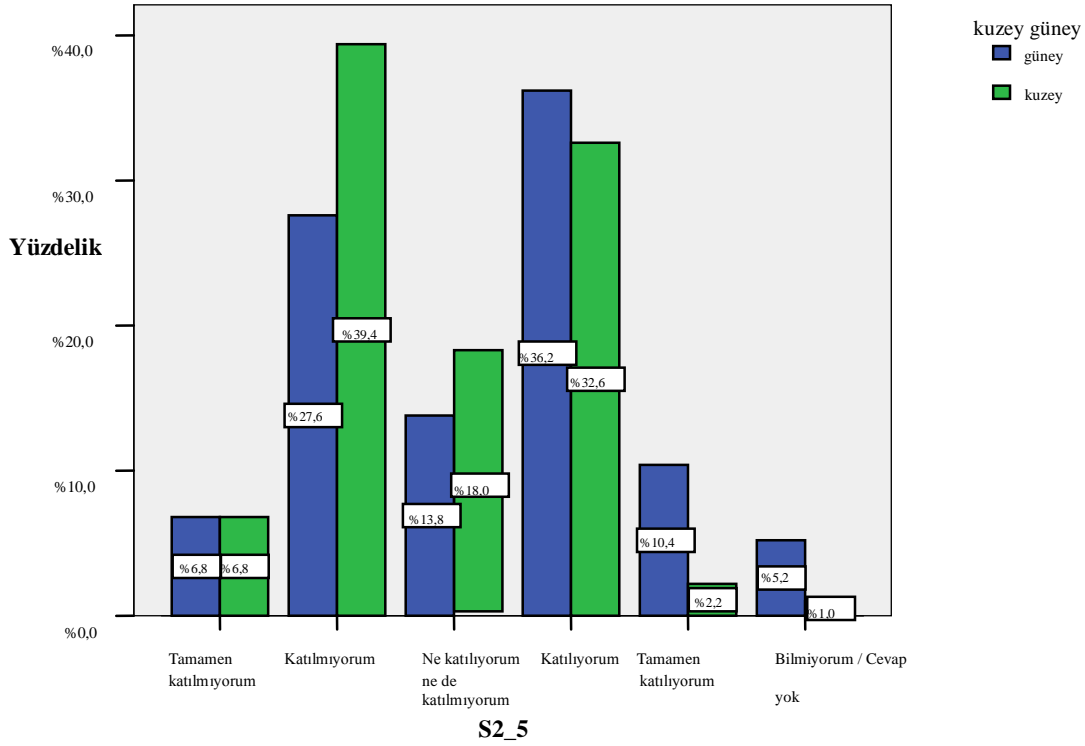
Katılımcılar Kıbrıs'ın her iki tarafındaki kurumların yeteri derecede şeffaf ve açık olmadıklarını açıkça iddia ettiler. Halkın ayrıca kamu yetkililerinin tam anlamıyla güvenilir olmadığına inanmaları onları gizli kurumlar olarak algılamalarının bir yan ürünüdür.

- *Katılımcıların sadece yaklaşık üçte biri Kıbrıs'taki kamu kurumlarının açık ve şeffaf olduğuna katılmaktadır.* Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bu ifadeye tamamen katılanlar biraz daha yüksek bir seviyededir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nden katılımcıların %46.6'sı kamu kurumlarının şeffaf ve açık olduğuna katılıyor veya tamamen katılıyor yönünde görüş bildirmiştir, fakat bunun yanında %34.4'lük bir kısmı katılmadığını veya tamamen katılmadığını belirtmiştir. Kuzey kesimde sadece %34.8'i katılım/tamamen katılım ve %46.2'si katılmadığını/tamamen katılmadığını belirtmiştir. [S13]
- *Katılımcıların yarısından azı kamu kurumlarının daha fazla şeffaf olacağı konusunda iyimserdir.* Bu iyimserlik seviyesi Kıbrıs Cumhuriyeti'nde (%50.4'e karşılık %32.2 katılmıyorum/tamamıyla katılmıyorum) Kıbrıs'ın kuzeyine göre daha yüksektir, halbuki kuzey kesimde her on kişiden dört kişi durumun kötüye gittiğine inanmaktadır (%43.4 katılmıyorum/tamamıyla katılmıyorum cevaplarına karşılık az bir gelişme var diyenler de %40.2 oranında katılıyorum/tamamıyla katılıyorum şeklindedir). [S14]

Kanun ve yasa yapma ve karar alma prosedürleri gibi belirli konulara gelince, katılımcıların yarısından azı şeffaflık olduğuna inanmakta buna karşılık yüksek bir yüzdelik de katılmadığını belirtmiştir.

- *Katılımcıların sadece üçte biri yasa yapma prosedürlerinde şeffaflık olduğuna inanmaktadır.* Bu sayı Kıbrıs Cumhuriyeti'nde (%37.4) kuzey kesime (%41.6) göre biraz daha düşüktür. Kıbrıs'ın kuzeyinde bu soruya karşı büyük bir uyuşmazlık ortaya çıktı. (Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki %36.4'e karşıt %41.0). [S12]

Katılımcıların yarısından azı karar alma süreçlerinde şeffaflık olduğuna inanmaktadır. Hem Kıbrıs Cumhuriyeti'nde hem de Kıbrıs'ın kuzeyinde sadece on kişiden dördü bu ifadeye katıldığını belirtmiştir (Kıbrıs Cumhuriyeti'nde %43.8 ve Kıbrıs'ın kuzeyinde %43.2). Bir kez daha yüksek seviyede katılmıyorum/tamamıyla katılmıyorum sonucu ortaya çıktı: Kıbrıs Cumhuriyeti'nde %34.2, Kıbrıs'ın kuzeyinde de %42.2. [S17]

Soru 13: Kamu kuruluşları genelde şeffaf ve güvenilirdir.

Bu bulgu endişe vericidir: halkın günlük yaşamını etkileyen temel bazı karar alma mekanizmaları ve uymaları gereken yasaların geliştirilmesine gelindiği zaman, Kıbrıs genelinde halk bu süreç hakkında haberdar edilmediklerini hissetmektedir. Karar alma süreçlerinden uzakta tutuldukları için, halkta da, kararların halkın çıkarları doğrultusunda değil, kayırmacılık ve yolsuzluk çerçevesinde alındığı inancı doğmaktadır; bu doğru olsa da olmasa, bu algı büyük ihtimalle gizlilikten dolayı oluşmaktadır.

Bu bulgular karar alma ve yasama süreçlerine halkın katılımını artırmak için bazı açılımların acil olarak hayata geçirilmesi gerektiğini göstermektedir. Kamu kurumlarına karşı düşük seviyede olan güven daha geniş şeffaflık politikaları olmadan tersine döndürülemeyecektir.

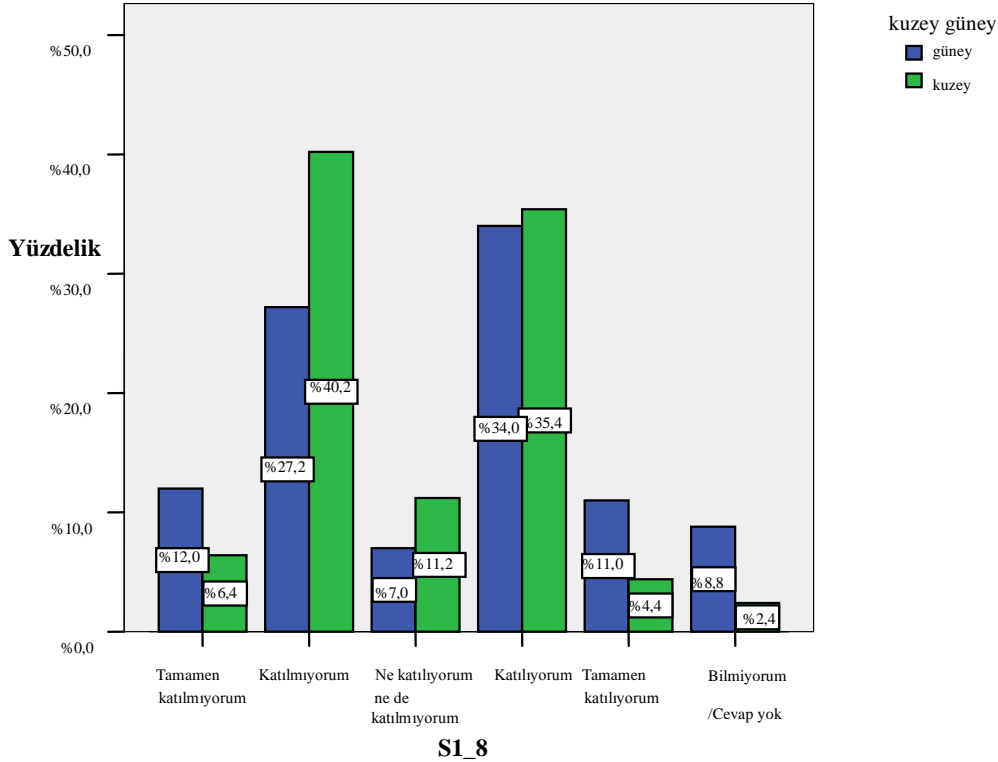
Öneri: Kıbrıs'taki kamu kurumları hızla halka daha fazla bilgi aktarmaya başlamalıdır. Bu sürecin önemli başlangıç noktalarından biri karar alma süreçlerindeki bilginin halkın kolayca ulaşabileceği kamusal alana (eğer kamusal alanda iseler halk kolaylıkla erişebilmelidir) konmasıdır. Aynı şekilde yasama süreci ile ilgili bilgilerin halkın tüm kesimlerinin kolaylıkla bilgisine getirilmesi için de acil bazı adımların atılması gerekmektedir. Websiteleri ve diğer iletişim araçları bu şeffaflık inisiyatifinin parçası olarak kullanılmalıdır.

Bulgu 5: Kıbrıs genelinde yabancıların bilgiye erişim hakkının olması veya olmaması konusunda karışık tutumlar vardır.

Kamuoyu Anketi yabancılar ile yurttaşların bilgiye erişim haklarının aynı olması veya olmaması konusunda karışık tutumlar olduğunu ortaya koymuştur.

- Kıbrıs'ın her iki kesiminde de yaklaşık her on kişiden dördü yabancıların da aynı haklara sahip olduğunu söylerken, diğer on kişiden dördü de buna katılmadığını belirtmiştir. Bu karışık tutum her iki kesimde de aynıdır.
- Kıbrıs Cumhuriyeti'nde katılımcıların %45.0'ı katılıyorum/tamamen katılıyorum ve %39.2'si de katılmıyorum/tamamen katılmıyorum şeklinde cevap vermiştir.
- Kıbrıs'ın kuzey kesiminde katılımcıların %39.8'si katılıyorum/tamamen katılıyorum ve %46.6'sı da katılmadığını/tamamen katılmadığını belirtmiştir. [S8]

Soru 8: Yabancılar ve yurttaşlar bilgiye erişimde aynı haklara sahiptirler

Bu karışık durum Kıbrıs'ta süregelen politik durumla ilintilidir. Diğer ülkelerde de, bilgiye erişim hakkının yurttaşlar gibi yabancılar da uygulanması ile ilgili ortak şüpheler göreceli olarak mevcuttur. Bilgi edinme hakkının vergi veren halkın parasını harcayan devletin hesapverebilirliği ile ilgili olması nedeniyle mantıklıdır. Fakat bilgiye erişim hakkı uluslararası insan hakları mahkemeleri tarafından evrensel ve temel bir hak olan ifade özgürlüğü hakkına doğrudan bağlantılı olduğu tanınmıştır, bu nedenle bilgiye erişim hakkı ikamet durumuna, oy kullanabilmesine veya vergi ödeyip ödememelerine bakılmaksızın herkese belirli bir idari alanda uygulanmalıdır.

Bu hak, Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu tarafından talepte bulunan kişinin vatandaşlık, ikamet, meslek veya başka hiçbir özelliğine bağlı olarak kamu organları tarafından ayrımcılık gözetilmeden uygulanması gerektiği onaylanmıştır.

Yabancıların bilgiye erişim hakkı konusundaki algıya paralel olarak Kıbrıs'ta bu soru üzerine karmaşık bir durum ortaya çıkmıştır. Anket halkın adanın diğer tarafında bilgiye erişim hakları olduğuna inandıklarını göstermektedir fakat konu adanın diğer tarafında olan kişilerin erişim haklarından gelince verilen yanıtlar karışıktı.

- *Katılımcıların yarısından fazlası adanın diğer yarısında bilgiye erişim hakları olduğuna inanmaktadır.* Kıbrıs Cumhuriyeti'nde katılımcıların üçte ikisi (%65.2) kuzeyde bilgiye erişim haklarının olması gerektiğine katılıyorlar/tamamen katılıyorlar. Aynı şekilde, kuzey kesimde üçte ikiden fazlası (%71.2) Kıbrıs Cumhuriyeti'nde böyle bir haklarının olması gerektiğine inanmaktadırlar. [S23 & S24]
- *Adanın diğer tarafından olan kişilerin bilgiye erişim haklarının olup olmaması gerektiği sorulduğunda, ortaya çıkan durum yine karışıktır ve bu, muhtemelen, yabancıların genel olarak hakları ile ilgili ve Kıbrıs'taki özel politik durumun yaratmış olduğu bir tutumdur.* Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki katılımcıların sadece üçte biri (%33.4) buna katılırim/tamamen katılırim derken, yarısından fazlası (%55.2) katımmam/kesinlikle katılmam demıştır. Aynı şekilde, Kıbrıs'ın kuzeyindeki katılımcıların yarısı (%52.0) katılırim/tamamen katılırim derken sadece üçte birin biraz üzeri (%38.4) katımmam/tamamen katılmam demıştır.¹ [S23 & S24]

Özellikle de uzun çatışma süreci göz önüne alındığında, bu sonuçlar olumludur: nüfusun büyük bir çoğunluğunun bilgiye erişim hakkının herkese verilmesi fikrine hazır olduğunu gösterir. Bu rakamların tümü bir araya toplandığında, katılımcıların yarısından fazlası (%54.4) yeşil hattın her iki tarafında da bilgiye erişim hakkının eşit olarak kullanılması gerektiğine inanmaktadır. Bu bilgiye erişim hakkı konusunda temel bir hak olarak, vatandaşlık veya ikamete bakılmaksızın herkes tarafından kullanılması gerektiği üzerine farkındalık yaratmanın esasını oluşturmaktadır.

Aynı zamanda, bu sonuçlar daha geniş halk kitlesinin bilgiye erişim hakkı ve bu hakkın aslında milliyet ve ikamet edilen yere bakılmaksızın verilmesi gerektiği konusunda eğitime ihtiyacı olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların çoğu kendi devlet yasalarının ilerisindedir: Kıbrıs'ın kuzeyinde varolan yasa ülkede ikamet etmeyenlere bu hakkı eşit olarak vermemektedir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ise gazeteciler bilgiye erişim konusunda özel haklara sahiptirler. Her iki durumda da bu kurallar, bilme hakkı ile ilgili uluslararası insan hakları standartlarını ihlal edilmektedir.

Öneriler: Kıbrıs'ta bilgiye erişim hakkını düzenleyen hukuki çerçeve ikamet ve vatandaşlık temeli de dâhil olmak üzere, bu hakkı hiç bir ayrımcılık gözetmeksizin herkese tanımalıdır. Bilme hakkı ile ilgili halkı eğiten eğitim kampanyaları düzenlenmeli ve bu hakkın herkes tarafından kullanılabilirliğine vurgu yapılmalıdır. Kamu kurumları ise yetkili kamu görevlilerinin tüm bilgi taleplerini ayrımcılık yapmaksızın ve eşit değerlendirmeleri için eğitilmelerine başlamalıdır.

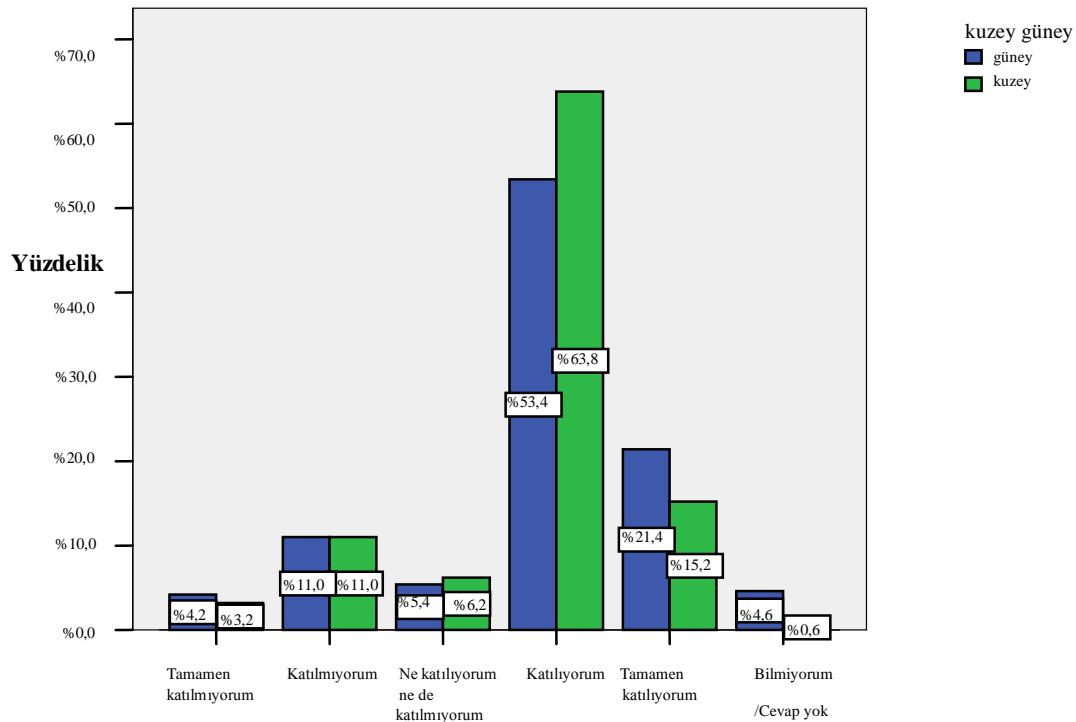
¹ Kıbrısın kuzeyinde yaşayanların durumu Avrupa Birliği ve Birleşmiş Milletler nezninde henüz bir açıklığa kavuşturulmamıştır. Bu da Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki olumsuz yanıtlardaki, genel olarak yabancıların bilgiye erişim hakkı (%39.2) veya Kıbrıs'ın kuzeyinde yaşayanların bilgiye erişim hakkı (%55.2) konusundaki yüzdelik farkını (%16) açıklamaktadır.

Bulgu 6:Halkın büyük bir çoğunluğu teoride Kıbrıs'ta bilgiye erişim hakkının olduğuna fakat pratikte olmadığına inanmaktadır.

Bu anketin temel bulgularından biri de Kıbrıs'ta halkın katılımına dair bir hak olduğu üzerinde yüksek seviyede bir görüş birliği olmasıdır: katılımcıların dörde üçünün üzeri bu hakka sahip olduklarına inanmaktadırlar. Buna tam ters olarak, katılımcılar aynı derecede bu hakkı uygulamak için gerekli bilgiye sahip olmadıklarını iddia etmişlerdi. Katılımcıların sadece üçte biri böyle bir bilgiye sahip olduklarını söylemişlerdir.

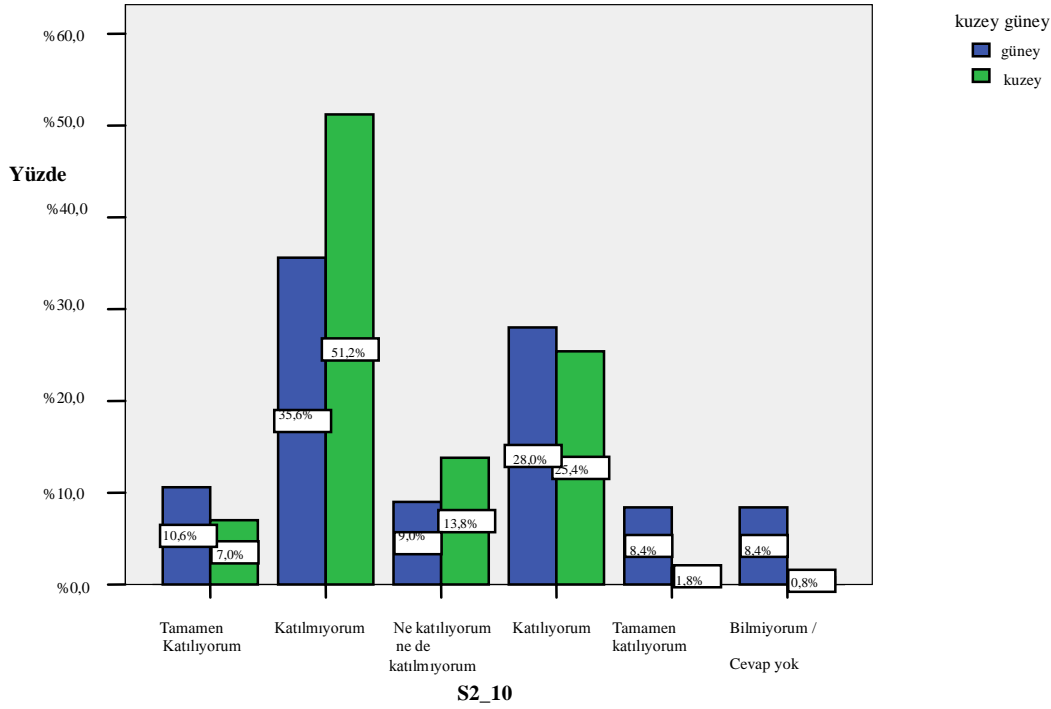
- *Katılımcıların dörtte üçünden fazlası halkın karar alma süreçlerinede bilgiye erişim hakkı olduğuna inanmaktadırlar.* Bu hem Kıbrıs Cumhuriyeti'nde (%74.8) hem de Kıbrıs'ın kuzeyinde (%79.0) yüksek oranda katılıyorum/tamamen katılıyorum cevapları şeklinde ortaya çıkmıştır. [S16]
- *Her on kişiden dörtten daha azı bu hakkı yerine getirecek mekanizmaların var olduğuna inanmaktadır.* Kıbrıs'ın kuzeyinde sadece on kişiden dördü (%41.4), Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ise sadece üçte biri (%37.0) buna katılıyorum/tamamen katılıyorum şeklinde hemfikir olmuştur. Bunun yanında katılmıyorum/tamamen katılmıyorum şeklinde fikir bildirenler Kıbrıs'ın kuzeyinde %36.8 ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nde %32.4 seviyesinde olmuştur. [S19]

Soru 16: Halkın kamu kurumlarının aldıkları kararlar ile ilgili bilgi alma hakkı vardır.

S2_8

Soru 18: Uygulamada, halkın kamu kurumlarının karar alma süreçlerine katılması için gerekli bilgiye erişim hakkı vardır.

- *Katılımcıların yarısı bu hakkı kullanmak için gerekli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Ankete katılanlardan bu bilgiye sahip olmadıklarını söyleyenler Kıbrıs Cumhuriyeti'nde %46.2 Kıbrıs'ın kuzeyinde ise %58,2'e ulaşmaktadır. Kıbrıs Cumhuriyeti'ndekilerin sadece %36.4'ü ve Kıbrıs'ın kuzeyindekilerin ise sadece % 27.2'si bu bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir. [S18]*
- *Aynı şekilde katılımcıların yaklaşık üçte biri karar alma sürecine katılım için gerekli bilgiye şahsen sahip olduklarını belirtmişlerdir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde katılımcıların %42.2'si ve Kıbrıs'ın kuzeyinde katılımcıların %37.0'ı kendilerinin aktif olarak karar vermeye katılmak için gerekli olan bilgilere sahip olduklarını belirtmişlerdir. [S20]*

Halkın Kıbrıs'ta kamu kurumlarının karar alma süreçlerine doğrudan katılım hakları olduğuna fakat uygulamada bilgi eksikliğinden dolayı bunu yapamadıklarına inandıkları aşikardır. Bu, halkın, devletin karar alma sürecine daha aktif bir şekilde katılma isteğini göstermesi nedeniyle önemli bir bulgudur. Diğer ülkelerdeki tecrübeler aktif katılım programlarının daha iyi karar almaya ile alınan kararlara daha fazla halk desteği ve hükümete de daha fazla güven duyulduğunu göstermektedir.

Öneri: Kıbrıs genelinde yetkililer halkın karar alma sürecine katılmak isteyenlerin katılımını sağlayacak ve bu kişilerin web sitesi veya diğer medya aracılığı ile ulaşabileceği bilgilerin mevcut olmasını sağlayacak kapsamlı ve pratikte de uygulanacak bir hukuki çerçevenin oluşturulması için acil adımlar atmalıdırlar. Bu konu ile ilgili sonuçlar ve nihai kararın neye göre alındığı halkın yaygın bir şekilde bilgisine getirilmelidir. Kamu görevlileri halkın bu karar alma sürecine katılımını sağlayabilecekleri şekilde eğitilmelidirler.

IV. Sivil Toplum ile yapılan Röportajlar

1. STÖ'ler ve Sessizlik Duvarı

Kıbrıs Cumhuriyeti'nden on, Kıbrıs'ın kuzeyinden de ondört sivil toplum örgüt temsilcisi ile Kıbrıs'ta bilgiye erişim hakkı konusunda farkındalıklarını değerlendirmek, uygulamaları taramak ve sivil toplumun görüş ve bu hakkın nasıl çalışması gerektiği konusunda fikirlerini almak için görüşme yapıldı.

STÖ temsilcileri görevlerini yerine getirmek için kamu kurum ve kuruluşları tarafından tutulan bilgilere aşırı ihtiyaç duymaktadırlar, ancak röportajlar kamu yetkilileri tarafından tutulan bilgiye erişim mekanizmalarıyla ilgili geniş tabana yayılmış memnuniyetsizlik olduğunu ve bunun halkın karar alma mekanizmalarına katılmaya çalıştıklarında zorluklar yarattığını meydana çıkarmıştır.

STÖ temsilcileri demokrasi ve insan haklarını savunmak için gerekli olan hukuki, istatistikî, finansal ve işletimsel bilgilere erişim için kişisel bağlantılarını kullanmak zorundadırlar. Buna rağmen çoğu kez bilgi alınamamaktadır. Bir STÖ temsilcisinin ifade ettiği üzere *"Avrupa Birliği Genel Müdürlüğü'nden bilgi almak kendi devletimden bilgi almaktan daha kolaydır"*.

STÖ'lerin kamu kurumlarından bilgi edinmeye çalışırken sessizlik duvarı ile karşı karşıya kaldıkları kamu kurumlarının web sitelerinin bilgi alanı araştırması (Bölüm V) ve denetimi (Bölüm VI) tarafından doğrulanmıştır – her ikisi de bilginin uygulamada çok düşük derecede olduğunu göstermeleri Kıbrıs'taki STÖ'lerin günlük yaşadıkları gerçeklerdir.

Aynı zamanda, röportajlar STÖ'lerin ilgili uluslararası standartlar veya yerel hukuki çerçeve hakkında yeterli derecede bilgilendirilmediklerini gösterdi. Yasal çerçevenin net olmayışı (Bölüm IV'deki yasal analize bakınız) ve halkın bilme hakkı ile ilgili bilgi eksikliği buna katkıda bulunmaktadır. Bu nedenle sivil toplum temsilcileri kamu kuruluşları tarafından tutulan bilgiye erişim hakkını savunurken kendi hukuki durumlarından her zaman emin olamamaktırlar.

1.2 Bilgilendirilmiş Topluma Kültürel Engeller

Buna ek olarak, birçok katılımcı Kıbrıs'ta şeffaf bir hükümetin önündeki bir dizi kültürel bariyerleri belirtmiştir. Bu, bilgiyi paylaşmanın hükümeti daha etkin ve üretken yapacağı ve toplumdaki verimliliği artıracığı düşüncesi yerine bilgiyi saklamanın güç kullanmak için gerekli olduğu görüşü hatta bunun daha etkin bir çalışma yolu olduğu fikrini de içermektedir. *"Ülkemizde birçok kişi bilgi tutmanın kişiyi daha güçlü yaptığına inanmaktadır... Bilgiyi tutmak bir güç kontrol mekanizmasıdır. Fakat modası geçmiş bir yöntemdir."*

Diğer bir kültürel bariyer ise kamu görevlilerinin ya yöneticilerinden veya halkın gerçek bilgiye göstereceği reaksiyondan korktukları için bilgiyi açıklamaktan çekinmeleridir. Sonuç olarak, toplumda gerçek bilgi dolaşımı eksikliğinin yaşandığı ve çoğu bilginin spekülasyon ve rivayete dayalı olduğu bir kültür yaratılmıştır ki bu da gerçek bilgilerin açıklanmasından ve açıklanması halinde de alınacak eleştirilerden duyulan korkuya katkı sağlamaktadır. Bu korku, üzerine gidilmesi gereken bir şey olduğu belirtilmiştir: *"Diğer"*

bir örnek ise kamu sektörünün maliyetidir. Bu konudaki bilgileri açıklamaktan korkma faydasızdır çünkü kamu sektörünün yüksek maliyetli olması verimli olmadığı anlamına gelmez".

Üçüncü kültürel engel ise sivil toplumun bilgi talep etmemesine yol açan şüpheciliktir. Bir katılımcının dediği gibi *"Bizim Kıbrıs'ta bilgiye erişememe ile ilgili problemimiz basit arz talep analizinde yatmaktadır. Madem ki kimse bilgi talep etmiyor, o zaman bunu sağlayacak birisi de yoktur. Kamusal bilginin kişilerin günlük yaşamlarına doğrudan etkisi olmadığı kanısı vardır. Ayrıca, [sivil toplumda] toplumumuzun tüketimci ve izoleci özelliklerinden kaynaklanan 'network kurma' eksikliği vardır.*

Kıbrıs'ta bilgiye erişim ortamının reformu için hukuki çerçevenin reformu, iyi bilgi yönetiminin sağlanması, proaktif yayın ve bilgi taleplerine cevap vermede etkili mekanizmalarla birlikte bilgiye erişim hakkının uygulamada sağlanmasına paralel olarak kültürel davranış biçimlerinin de ele alınması gerekmektedir.

Sivil Toplum Temsilcileri ile Yapılan Röportajların Bulguları

- **Bulgu 1:** Bilgiye erişim konusunda uluslararası standartlar hakkındaki farkındalık düşük seviyededir.
- **Bulgu 2:** Şu an Kıbrıs'ta yürürlükte olan bilme hakkı hakkındaki hukuki çerçeve net değildir.
- **Bulgu 3:** Kamu kurumlarının bütçe, plan ve programlarına erişim zordur.
- **Bulgu 4:** Kamu ihale ve yapılan sözleşmeler ile ilgili bilgiler bulunmamaktadır.
- **Bulgu 5:** STÖ'ler kendi amaçları için ne gibi bilgilere ihtiyaç duyduklarını bilmekte fakat bunları alamamaktadır.
- **Bulgu 6:** Sivil toplum karar alma sürecine katılım için gerekli bilgiye sahip değildir.
- **Bulgu 7:** Kıbrıs'ın diğer tarafındaki bilgiye ulaşmak özellikle çok zordur.
- **Bulgu 8:** STÖ'ler bilgiye erişim için bazı meşru sınırlamalar olmasında hemfikirdirler.

2. Röportaj Bulguları ve Öneriler

Bulgu 1. Uluslararası bilgiye erişim hakkı standartları hakkındaki farkındalık düşük seviyededir.

STÖ temsilcilerine bilgiye erişim konusunda uluslararası bilgiye erişim normları hakkında sorular sorulmuştur. Cevaplar belirli normlar hakkında netlik olmadığı, bu hak ile ilgili farkındalık, özellikle de bilgi hakkının uygulamada nasıl işlediği ve hangi bilgilere uygulandığı konularında seviye düşüklüğü olduğunu göstermiştir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki STÖ temsilcileri (iki temsilci hariç) ilgili uluslararası normlardan haberdar değillerdi fakat dört temsilci ise bu hakkın ya Uluslararası İnsan Hakları Sözleşmesi veya AB müktesebatı ile korunduğunu tahmin ettiklerini belirttiler.

"AB düzeyinde Bilgi Edinme Hakkı Yasası olmalıdır. Hem AB hem de diğer uluslararası kurumlar bu konu üzerinde kampanya yapmalıdırlar. AB çevresindeki STÖ'ler bu haktan haberdar değildirler."

Kıbrıs'ın kuzeyinde, röportaj yapılan temsilciler (sadece iki istisna dışında) böyle bir yasanın olmasına rağmen, Bilgi Edinme Hakkı Yasası'ndan haberdar değildiler. Buna ek olarak, on sivil toplum örgütü temsilcisi bilgiye erişim, şeffaflık ve hesap verebilirlik konusunda uluslararası bir standardın varlığı hakkında bilgi sahibi olmadıklarını, fakat dört temsilci Avrupa Birliği düzeyinde (AB belgelerine erişim) bir yasanın, bir tanesi de Birleşik Devletler Bilgi Özgürlüğü Yasası'nın farkında olduklarını söylediler.

"Sanırım olmalıdır."

"AB'nin şeffaflığını düzenleyen bir yasa vardır. Fakat ne kadar etkin olduğunu bilmiyorum"

Bu bulgular, halkın ve amaçlarını yerine getirebilmesi için özellikle bu hakkın farkında olması gereken STÖ'lerin bilgiye erişim hakkı konusundaki farkındalığın artırılmasının kaçınılmaz bir gereklilik olduğunu göstermektedir.

Öneri: Kamu kurumları ve uzman sivil toplum örgütleri bilgiye erişim hakkı farkındalığını artırıcı ve STÖ'leri hedef alan aktiviteler düzenlemelidirler.

Bulgu 2: Kıbrıs'ta şu anda yürürlükte olan bilme hakkındaki yasal çerçevenin net olmayışı.

Röportajlar boyunca Kıbrıs'ta bilgiye erişim hakkı üzerine şu an yürürlükte olan hukuki çerçevenin netlik eksikliği ortaya çıkmıştır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde sivil toplum örgütleri tüm bilgilere erişim hakkı olduğundan emin değildiler ancak kamu yetkilileri tarafından tutulan kişisel bilgilere erişim hakkı olduğunu belirttiler. *"Böyle bir yasal hakkım olduğunu sanmıyorum. Kişisel bilgilerle ilgili yasayı biliyorum."*

Diğerleri daha az netti. Örneğin "Özel sektör veya kamu kurum ve kuruluşlarının kuruluşunuz hakkında tuttukları bilgileri yasal olarak öğrenmek hakkınız var mı? Böylesi bir hakkınız olmalı mı?" sorusuna cevaben birçok STÖ temsilcisi bu hak konusunda belirsiz bir duruş sergilemiş, bir çoğu *"sanırım böyle bir hak var... Ama emin değilim/bilmiyorum"* veya *"en azından olmalıdır"* veya hatta *"olsa bile Kıbrıs'ta iyi uygulanmayacaktır – böylelikle bu hakkımız aslında yoktur"* şeklinde cevaplar vermişlerdir.

Röportajların devamında, bazıları sorulan sorulardan bilme hakkının aslında neye tekabül ettiğini anlamaya başladı: *"Bu hak ile ilgili uluslararası ve ulusal yasaların farkında olmadığımı şimdi fark ettim! [Bilme hakkı üzerine] bir kampanya gelecekte bizim işimizi kolaylaştıracaktır. Çünkü eğer bunun senin hakkın olduğunu bilmezsen, bilgiye erişimin olduğu zaman dahi, bir kamu yetkilisi hiçbir neden olmaksızın erişimi engelleyebilir. Bu da senin hayatını zorlaştırır, bu nedenle bir sonraki sefer sormazsın bile"*

Birçok sivil toplum örgütü bilgiye erişim hakkı ile ilgili düşük seviyedeki farkındalığının toplumun tümüne yayılmış olduğunu ve geniş ölçekli bir eğitim ve farkındalık yaratma aktivitelerinin düzenlenmesinin bir ihtiyaç olduğu üzerinde durmuştur. Bu, Kamuoyu Anketi ile de doğrulanmıştır (Bkz. Bölüm 2).

İnsanlara bilgiye erişim hakkını sağlayan yerel yasalar sorulduğunda, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde sekiz STÖ temsilcisi böyle bir yasadan haberdar olmadıklarını söylemiş ve iki STÖ temsilcisi de emin olmadıklarını belirtmiştir.. Bu Kıbrıs Cumhuriyeti'nde böyle bir yasanın olmaması durumu ile örtüşmektedir. Bu soruya yönelik olarak, bir sivil toplum örgütü temsilcisi dilekçe verme hakkından bahsetmiştir (bu aslında bilgiye ulaşma hakkı vermemektedir- Bkz. Hukuki analiz-Bölüm IV) ve bir diğeri de bilgilerin resmi gazetede proaktif şekilde yayınlandığından bahsetmiştir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde ise, 14 STÖ temsilcisinden dokuzu böyle bir kuralın olmadığını belirtmiş, üç tanesi emin olmadığını ve sadece iki tanesi böyle bir yasanın olduğunu bildiklerini söylemiştir. Bir temsilcinin dediği gibi, açıkçası bu yasanın uygulanmasındaki eksiklikler problemin bir parçasıdır: *"Bilgiye erişim hakkı üzerine yasa vardır. Fakat uygulanması ile ilgili problemler mevcuttur. Kişi genel kural olarak bilgiye erişim hakkına sahip olmalıdır"*.

Bu bulgular halkın, genel ve bilgiye erişim hakkı üzerine mevcut yasal çerçeve hakkında daha fazla eğitim verilmesine ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Sivil toplum için gerekli bir araç olan böyle bir temel hak üzerindeki belirsizlik seviyesi endişe vericidir.

Öneri: Kamu kurumları halkı bilgiye erişim hakkında bilgilendirmek ve mevcut hukuki çerçeveyi anlatmak için daha geniş önlemler almalıdırlar. Kamu kurumları ayrıca STÖ'leri mevcut hak çerçevesi ve bunun nasıl iyileştirileceği tartışmasına davet etmeleri gereklidir.

Bulgu 3: Kamu kurumlarının bütçe, plan ve programlarına erişmek zordur.

Kıbrıs'ın her iki kesiminde de, sivil toplum örgütleri kamu kurum ve kuruluşlarının bütçe, plan ve programlarına ulaşmalarının "zor" veya "imkânsız" olduğunu belirtmişlerdir. Böyle bir hakkın var olduğuna inandığını (veya olması gerektiğini) söyleyenler bile uygulamada böyle bir bilgiye erişimin zor olacağına inandıklarını belirtmişlerdir.

"Yapmayacağımı düşünüyorum. Erişim hakkını kullanmamı denesem bile... bunun beni ilgilendirmedini söyleyeceklerini düşünüyorum. Kıbrıs'ta henüz daha böyle bir hakkın olmadığını düşünüyorum".

"Bu tür bilgilere kişisel bağlantılarımızla ulaşabiliyoruz".

Fakat birçok sivil toplum örgütü bütçe bilgilerini elde etmenin güç olduğunu söylemektedir. Bütçe gibi Resmi Gazete'de yayınlanan bilgilerin ya "tutarsız" veya "doğru olmadığı" karakterize edilmiştir. Bu özellikle Kıbrıs'ın kuzeyinde önemli bir kaygıdır ve aynı durum Kıbrıs Cumhuriyeti'nde de vardır ve orada kamu harcamalarının izlenmesinin de güç olduğu belirtilmiştir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki katılımcıların yaklaşık yarısı, hükümetten, bu tip "özel" bir bilgiye ulaşım hakkını asla düşünmediklerini, çünkü "Bilgiye Erişim Hakkı"nın onları etkin erişim için güçlendirecek kolektif bir dizi hak ve düzenlemeler olarak var olduğunu hiçbir zaman düşünmediklerini belirtmişlerdir. Ada çapında daha önce bilgiye erişmeyi denemiş ve kendi deneyimleri üzerinden konuşan diğer STÖ'ler de uygulamada erişimin zor olduğunu doğrulamışlardır.

Kamu kurumlarının faaliyetleri ve teşkilat yapıları ile bilgilere erişimine sivil toplum örgütleri daha iyimser yaklaşmaktadır. Ayrıca bunlar ile ilgili bazı bilgilerin kamu kurumlarının web sitelerinde yayınlandığını belirtmişlerdir.

"Eğer söz konusu olan bir kamu kurumu ise, faaliyet ve teşkilat yapılarına ulaşma hakkım vardır. Elbette beş altı yıl öncesine göre bugünlerde internetin varlığı ile bu daha da kolaydır. Ve AB (üyeliği) buna daha da yardımcı olmaktadır."

Araştırmanın bu aşamasında ortaya çıkan yorumlardan biri de kamu çalışanlarının "problem yaşamaktan" korktuklarını ve bu nedenle bilgi sağlamadıklarıdır. Bunun sonucu da birçok temsilcinin yaptığı bilgiye ulaşmanın tek yolunun kişisel bağlantılar yorumudur.

Diğerleri ise yüksek dereceli kamu görevlilerinin yüksek kamu harcamaları yüzünden halk tarafından eleştirilmekten korktuklarını belirtmişlerdir (bir başka deyişle, örtbas edilecek bir hata olmasa dahi halkın harcamaları incelemesi korkusu).

Sivil toplumun kamunun bütçe, plan ve programlarına erişimi konusundaki kuşkuları yersiz değildir: Şeffaf Kıbrıs Projesi çerçevesinde yapılan web sitelerindeki bilgilerin incelenmesi ve denetimleri, bu bilgilere erişmenin imkânsıza yakın olduğunu göstermektedir.

Öneri: Kamu kurumlarında temel bilgilere erişim için gerekli yasal çerçevenin açıklığa kavuşturulmasına ilaveten bu gibi bilgiler talep edildiği zaman da verilmelerini sağlayacak adımlar da acil olarak atılmalıdır.

Bulgu 4: İhaleler ve yapılan sözleşmeler ile ilgili bilgiler mevcut değildir.

İhaleler ve yapılan sözleşmeler ile ilgili bilgiye erişim haklarının olup olmadığı sorulduğunda ortak yanıt *"kesinlikle hayır"* olmuştur.

Kıbrıs'ın kuzeyinde kamu ihaleleri ile ilgili röportaja katılan STÖ temsilcileri arasında çelişkili görüşler görülmüştür. Bazıları, Merkezi Kamu İhale Komisyonu'nun kurulması ile sürecin daha şeffaf olduğunu söylerken birçoğu bununla aynı fikirde olmadığını belirtmiştir.

Benzer şekilde, Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki STÖ'ler bilgiye erişimi sağlayan bir yasa olması gerektiğine inandıklarını belirttikleri halde, yapılan sözleşmeler gibi bilgilerin uygulamada kendilerine verileceğine inanmamaktadırlar.

Adanın her iki kesimindeki STÖ'ler tarafından kayırmacılık ve yolsuzluk endişelerini verdikleri cevaplarda dile getirdi ve birçok temsilci sözleşme yapma sürecindeki kayırmacılığı gizlemek için bilginin sağlanmadığını belirtti. Aynı şekilde, birçok katılımcı tarafından ihale sürecindeki birçok bilginin de seçici olarak bölüşüldüğü ve bu bilginin *"hükümet yetkililerinin çevresindeki sadece küçük bir grup insan içinde kalıyor"* olduğu belirtildi.

Bu tür bilgileri yayınlamanın bir zorunluluk olduğuna inandıklarını belirtenler ayrıca yayınlanan verileri takip etmenin zorlukları üzerinde kendi tecrübelerinden kaynaklanan kaygılarını belirttiler. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, Resmi Gazete'nin, internetteki uyarlamasında dahi, bilgiyi bulmanın zor olduğu şikâyetleri vardı. Belirtilen diğer bir kaygı ise yayınlanan bilginin bütünsel olarak anlayabilmek için yeterli olmadığı ve saklanan bilgilerin ihalelerdeki şeffaflığı sağlayacak esas bilgiler olduğuydu. Bu kaygı

Kıbrıs'ın kuzeyinde de dile getirilmiştir: “Kamu ihale sözleşmeleri bazen Resmi Gazete’de yayınlanır ama genellikle ihaleyi kazanacak kişi önceden bellidir”.

Kamu fonlarının önemli bir kısmı kamu ihaleleri yolu ile harcanmaktadır. Bu süreçlerin şeffaflığı iki önemli neden için gereklidir. Birincisi, iş dünyasına kamu sözleşme fırsatlarına başvurulduğunda şirketlerin eşit şartlarda rekabet edebilmeleri için eşit fırsat tanınması gerekliliği vardır. Bu yolla halk, kamu fonlarından harcanan paranın satın alabileceği en iyi değerleri elde edecektir.

İkincisi, kamu ihale ve tedarik süreçlerinin şeffaflığı hesapverebilirlik, yolsuzluk ve tahsis edilen fonların israf edilmesini önlemesi açısından önemlidir. Bu sadece ihale ilanlarının ve sözleşmeyi kimin kazandığı haberleri değil, bütün ilgili bilgilerin açıklanması gerektiği demektir. Bunların, hangi konularda ihaleye çıkılacağına başlangıç safhasındaki karar verme süreci, ihaleye katılım şartları, kararların nasıl verildiği ve yapılan sözleşmelerin tüm detayları ile ilgili bilgileri de içermesi gerekir. Ara ve son raporlar ile ilgili bilgiler de halka sağlanmalıdır.

Ticari gizliliğin korunmasına yönelik bazı bilgilerin saklanması kabul edilebilir olsa dahi, Avrupa çapında devlet ile iş yapan özel şirketlerin bilgilerinin açıklanacağı, aldıkları fonların da hem halkın hem de ihaleyi açan kamu kurumunun denetiminde olacağını kabul etmeleri gerektiğini belirten karşılaştırılmalı içtihat bulunmaktadır.

Öneri: Kıbrıs'taki kamu kurumları kamu ihale süreçleri, yapılan sözleşmeler ve sözleşmenin yapılma nedeni olan iş veya ürünün teslimi konusunda daha fazla bilgi sağlamalıdır.

Bulgu 5: STÖ'ler kendi amaçlarını yerine getirmek için ne gibi bilgilere erişmeleri gerektiğini bilmekte fakat bunlara ulaşamamaktadır.

Röportaja katılan STÖ temsilcileri bilgiye ulaşmak için yüksek arzu göstermişler ve erişebildikleri zaman günlük çalışmalarına yararlı olacak birçok bilgi kategorisi sayabilmişlerdir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde STÖ'lerin bilgi ihtiyaçları üzerinde çalıştıkları amaca bağlıdır. Amaçlarını yerine getirmek için gereken bilgiler hukuki, finansal ve istatistiksel bilgileri ve diğer bilgi sınıflarını içermektedir. Benzer şekilde Kıbrıs'ın kuzeyindeki katılımcıların değişik türdeki bilgi ihtiyaçları ekonomik ve finansal ve özellikle istatistiksel bilgileri de içermektedir.

Bilgi Sınıfları	Örnek bilgi türleri
Hukuki Bilgiler	<ul style="list-style-type: none"> • Yasalar • Taslak yasalar/öneriler • Hukuki süreçler • Yeşil Hat Tüzüğü ile ilgili bilgiler
Ekonomik Veriler	<ul style="list-style-type: none"> • Hayat pahalılığı indeksi • Ortalama yıllık gelir • Kadınların en çok çalıştırıldığı ekonomik sektörlerle ilgili bilgi • Özel sektörde “eşit işe eşit ücret” prensibini test etmek için kadın ve erkeklerin maaşları
İstatistiksel bilgiler	<ul style="list-style-type: none"> • Nüfus istatistikleri (örneğin adanın kuzeyinde karma köyler ve göçmenler); • Göçmenler / mülteciler / sığınmacılar ve halk sağlığı sorunları ile

	<p>ilgili sayısal veri,</p> <ul style="list-style-type: none"> Karar sayıları veya havaalanlarında tutuklanan sığınmacılar gibi sığınmacılar ve mülteciler ile ilgili istatistiki bilgiler; İstihdam ve işsizlik verileri; Adada ikamet eden gençlerin sayısını da içeren, gençler hakkında (yerli ve göçmen gençleri de kapsayan) istatistiki bilgiler; gençlik gruplarının üyeleri hakkında, engelli olan ve engelli olup spor yapan ve alkol veya uyuşturucu kullanan gençlerin sayıları üzerine veriler; Kamu sektörü üst kademe makamlarında, karar verme organlarında ve STÖ'ler ile sendikalarda çalışan veya aktif olan kişilerin cinsiyet oranları; Hamilelik ve işsizlik oranları üzerine istatistiksel veri; Kadına karşı şiddet konusunda herhangi bir bilgi (tanımlayıcı tüm bilgiler çıkartılmış halde) Aile içi şiddete uğrayan çocuk veya LGBT üyeleri ile ilgili olayların coğrafi dağılımı ve mağdurlar ve failerin eğitim durumları hakkında bilgiler (kişisel veriler çıkartılmış halde).
Finansal Bilgiler	<ul style="list-style-type: none"> İhale ve sözleşmeler ile ilgili bilgiler; Öğrenci burslarına ayrılan bütçe payı yüzdelikleri ve burs kuralları; [Siyasi] adayların seçim kampanyalarında harcadıkları miktarlar; Kamu görevlilerinin maaşları
Karar verme bilgileri	<ul style="list-style-type: none"> Karar verici kurumların (ör: Meclis ve komiteler) toplantı tutanakları; Katılım ile ilgili fırsatlar.
Diğer	<ul style="list-style-type: none"> Gazete tirajları Proje fırsatları ile ilgili bilgiler

STÖ temsilcilerine bilgiye nasıl eriştikleri sorulduğunda birçoğu kişisel bağlantılarına başvurmak zorunda olduklarını belirttiler. Röportaja katılanlardan birisi *"bilgiye erişmek mücadele ve gayret gerektirir, zor ve yorucudur"* diye vurguladı.

Ayrıca birisi web sitelerinde olması gereken bilgilerin olmadığını belirtmişlerdir. (Bilgi Alan Anketi – Web sitelerinin değerlendirilmesi üzerine olan Bölüm V'e bakınız).

"Bilgi üzerine bilgi" konusunda da bazı şüpheler dile getirilmiştir: erişmek istedikleri bilgilerin hangi kamu kurumunda bulunabileceği konusunda da birtakım karışıklıklar vardır. Genelde bilgiye nasıl ve nereden erişilebileceği konusunda yönlendirme eksikliği bulunmaktadır.

Kamu kurumlarının sağladığı bilgi eksikliği endişe vericidir. Sivil toplum örgütleri eğer hükümetin elinde olan ilgili veya istatistikî bilgilere erişemezlerse, ne toplumdaki rollerini oynayabilir ne de demokrasiyi ilerletebilmek için hükümetle iş birliği içerisinde çalışabilirler. Kıbrıs'ta yüksek derecede halka açık veri eksikliği ekonomik ve demokratik kalkınmayı engellemektedir.

Öneri: Kamu kuruluşlarının, toplanan ve ellerinde bulunan bilgilerin sivil topluma sunulmasını sağlayacak önlemleri derhal almaları gereklidir. Bilginin tutulmadığı hallerde, kamu kurumları sivil toplum örgütleri ile çalışarak, toplum genelinin ihtiyaçlarına cevap verecek daha etkin karar verme mekanizması için hangi sosyal ve

ekonomik veriler ile istatistiksel bilgilerin toplanması konusunda öncelikleri belirlemelidirler.

Bulgu 6: Sivil Toplum karar alma mekanizmalarına katılım için gerekli olan bilgiye sahip değildir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde röportaja katılanların biri hariç tümü karar verme mekanizmalarında etkin olmalarını sağlayacak bilgiye ulaşamadıklarını belirtmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde yedi tanesi yeterli bilgiye sahip olmadıklarını ve üç tanesi de bazen bu tür bilgiye ulaşabildiklerini, fakat bunun kişisel bağlantılarına veya üstün gayret göstererek hükümet içerisindeki ilgili kişileri öğrenmeleri sayesinde olduğunu belirtmiştir.

Birçok STÖ temsilcisi katılımı ile ilgili bilgiler hakkında soru sorulduğunda, var olan karar verme mekanizmalarının şeffaf olmadığını ve çok az katılımcı süreç bulunduğunu vurgulamıştır.

Röportaja katılanlardan biri Kıbrıs'ta *"hiçbir kamu kurumu [STÖ'leri] ciddiye almıyor ... varolan mekanizmalar katılımcı değil"* şeklinde görüş bildirmiştir.

Bu yasama ve yürütme organlarının aldığı kararlar için doğrudur: birçok STÖ Kıbrıs'ın kuzeyinde *"bir yasa tasarısı bir gecede onaylanabiliyor"* durumuna dikkat çekti ve birisi de *"yasa tasarıları ile ilgili bilgiyi biz medyadan alıyoruz"* diye ekledi.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki STÖ temsilcilerinin yarısından fazlası doğrudan hiç böyle bir süreç içerisinde yer almadıklarını ve hepsi bu süreçlerin çoğu kez verimli çalışmadığını söylediler. Bir kişi örnek olarak kendi tecrübesini paylaştı: *"Karpaz'a elektrik bağlanmasına ilişkin karar verme sürecine aktif olarak katıldık. Sivil toplum bu konu ile ilgili harekete geçmesine rağmen, sonuç olarak hiçbirşey değişmedi"*. Bu halktan gelen iletileri inceleyen ve bu iletiler yoluyla halkın son karara neden ve nasıl katılıp, katılmadığını açıklayan geribildirim mekanizmalarının olmadığını göstermektedir. Bir STÖ temsilcisi geribildirim yapmak ile ilgili büyük bir direnç olduğu yorumunu yapmıştır: *"eğer karşı bir görüş belirtilmişse, o zaman süreç durdurulur"*.

Aynı şekilde, Kıbrıs Cumhuriyeti'nden de röportaja katılan STÖ'lerin çoğu yeterli halk katılımı mekanizmalarının eksikliğinden dolayı, karar alma mekanizmalarında aktif bir rollerinin olduğunu düşünmemektedir. Çoğu sivil toplum örgütü kamu yetkililerinin STÖ'leri söz hakkı olan kurumlar olarak görmediklerini ve bilinçli olarak karar verme süreçlerinin dışında tuttuklarını belirtmiştir. Sonuç olarak *"sadece eylem yapıyoruz"*

Karar verme süreçlerine katılma şansı olan STÖ'ler bile, sadece önceden seçilen örgütlerin bu süreçte katıldığından var olan mekanizmaların tam ve etkin bir şekilde çalışmadığını öne sürdüler. Sonuç olarak, STÖ'lerin karar alma süreçlerinde pasif kalmaktadırlar: *"sadece alınan kararı alırlar."*

Meclis komitelerindeki karar alma sürecine yansıyan genel bir şeffaflık eksikliği olduğu belirtilmiştir. Meclis komitelerinin tutanaklarına erişilememesi STÖ'lerin milletvekilleri ile tartışmasını zorlaştırdığı belirtilmiştir.

Röportaj süresi içerisinde dile getirilen bir diğer endişe ise bilginin zamanında alınmadığı ile ilgilidir. Katılımcılar, bilgi zamanında alınmadığında STÖ'lerin amaçlarını yerine getirmesinde faydalı olmadığını belirttiler: *"gerekli bilgiyi zamanında alamazsan, işe"*

yaramaz çünkü, örneğin, bir yasa yakın zamanda geçirilecekse ve itiraz etmek istersen, müdahale edemezsin".

Kıbrıs'ta karar verme mekanizmalarına katılım ile ilgili büyük bir demokratik açık bulunmaktadır: katılım için gerekli mekanizmalar ve katılım için gerekli olan bilgilerin her ikisinde de oldukça eksik olduğu, STÖ temsilcileri ile yapılan görüşmelerde ve bilgi alanı anketi hem de kamu kurumlarının denetlenmesi bulgularında ortaya çıkmıştır (Bölüm V ve VI'ya bakınız).

Öneri: Karar vermeyi halka açmak için hukuki ve uygulamaya yönelik önlemler alınmalı, uzman oldukları alanlarda görüş belirtebilmelerini ve katkı sağlamalarını mümkün kılabilmek için STÖ'lerin bütünsel olarak yürütme ile ilgili karar verme döngüsüne ve taslak yasaların şekillenmesi ile ilgili tartışmalara anlamlı bir şekilde katılımlarını sağlayacak mekanizmalar geliştirilmelidir.

Bulgu 7: Özellikle Kıbrıs'ın diğer kesimindeki bilgiye ulaşmak zordur

STÖ temsilcileri Kıbrıs'ın diğer tarafından bilgiye ihtiyaçları olup olmadığı ve eğer oluyorsa bunların ne tür bilgiler olduğu ve bu bilgilere şu anda erişebilme durumları hakkında sorular soruldu. Büyük bir çoğunluğu diğer taraftan bilgiye ihtiyaç duyduklarını belirtmişler fakat çoğu kez doğrudan erişimin zor veya imkânsız olduğunu, diğer tarafta bulunan STÖ'ler üzerinden buna erişebildiklerini ve buna rağmen bilgiye her zaman erişemediklerini eklediler.

Kıbrıs'ın kuzeyinde röportaja katılan 14 sivil toplum örgütünden 12 tanesi Kıbrıs Cumhuriyeti resmi makamları tarafından tutulan bilgiye ihtiyaçları olduğunu belirtmişlerdir. Kıbrıs'ın kuzeyinden istenen bilgiler gibi, finansal ve istatistiksel veri, hukuki ve çevre ile ilgili bilgi ve kamu kurumlarının işleyişi hakkındaki bilgileri içermektedir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nden röportaja katılan STÖ'ler de Kıbrıs'ın kuzeyinden ihtiyaç duydukları en azından bazı bilgiler olduğunu belirtmişlerdir. Bazı sivil toplum örgütleri Kıbrıs'ın kuzeyinde tanıdıkları kişiler veya STÖ'ler aracılığı ile bu bilgilere ulaştıklarını belirttiler. Sivil toplum örgütleri Kıbrıs'ın kuzeyinde aracılardan yardım olmadan bilgiye doğrudan ulaşmanın çok zor veya mümkün olmadığı kanaatinde olduklarını söylediler.

Kıbrıs'ın her iki kesiminde de STÖ'lerin ihtiyaç duydukları bilgiler hemen hemen aynıdır. Kıbrıs'ın kuzeyinde olan STÖ'ler tarafından gerekli duyulan bilgilerin örnekleri şöyledir: *Limasol'daki Kıbrıslı Türk azınlık çocuklarının aldıkları eğitim, 1960'lardaki nüfusla ilgili istatistikî bilgiler, sosyo-ekonomik veriler, AB Sağlık Kartı gibi öğrencilere yurtdışında faydalı olacak belgeler, cinsiyet ile ilgili veriler, atıklar üzerine bilgiler, Kıbrıslı Türklerin Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki hakları üzerine bilgi, insan hakları, göç, ithalat ve ihracat rakamları, Yeşil Hat Tüzüğü'nün uygulanmasına yönelik kanun ve düzenlemeler.*

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde istenilen veriler de STÖ'lerin amaçları ile ilgili veriler dâhil kuzeydekiler ile aynıdır (örneğin nüfus verileri, eğitim ve insan hakları konuları ile ilgili veriler) ve ayrıca mülk, ticari faaliyetler, yasalar, STÖ'ler hakkında bilgiler, topografik haritalar ve sağlık üzerine (örneğin bir örgüt AIDS oranları ile ilgili veriye ihtiyaç duymaktadır) istatistiksel veriler.

Kıbrıs'ın her iki tarafındaki önyargı varsayımı STÖ temsilcilerini bilgi talep etmekten alıkoymaktadır. Verilen cevaplar şu yöndedir: *"[Kıbrıs'ın kuzeyinden] bilgi için herhangi bir talepte bulunmaya cesaret edemiyorum" ... "Sanırım bana bilgi vermeyeceklerdir"*

... "Eğer ileride demokratik bir sistem olursa kesinlikle böyle bir talepte bulunurum" ...
"Kişisel olarak hiçbir zaman denemedim".

Bundan dolayı, verilen cevapların çoğu Kıbrıs'ta süregelen politik problemin Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki STÖ'lerin Kıbrıs'ın kuzeyinden bilgi talebinde bulunmalarını engelleyen en önemli etken olduğunun altını çizmiştir. Ayrımcılığa uğrayacaklarına dair beklentiler tek faktör değildir, bilgi almaya çalışanlar engellerden de söz etmişlerdir. Kuzeyden bir STÖ temsilcisi "*Bilgi almak için gösterdiğimiz çabalar sadece ilgili resmi görevliler ile randevu talep etmekten öteye gitmemiştir*" ve "*bu randevuları almak için bile kişisel bağlantılarımıza başvurmak zorunda kaldık*" diye belirtti.

Bir diğer ve önemli faktör ise lisan engelidir. "*Lisan faktörü çok önemlidir ve problemin en önemlisi Kıbrıs'ın her iki kesimine bilgi akışı üçüncü bir lisan kullanılarak yapılmaktadır (İngilizce); bu doğrudan iletişim değildir*".

Kuzeydeki aşırı bilgiye erişim arzusu, bir temsilcinin belirttiği gibi, siyasi bağlamdaki değişimi ve STÖ'lerin artık sınır ötesi çalıştığını göstermektedir.

Öneriler:

- Kıbrıs'taki kamu yetkilileri bilgi taleplerini değerlendirirken herhangi bir ayrımcılık olmamasını garantiye alarak ada çapındaki sivil toplumun taleplerine cevap vermelidir.
- Finansal, ekonomik ve istatistikî verileri de içeren temel bilgi sınıfları ile yasalar, hukuki bilgiler ve karar vermede katılım fırsatlarının Yunanca, Türkçe ve İngilizce olmak üzere üç lisanda sağlanması için daha fazla çaba sarf edilmelidir.

Bulgu 8: STÖ'ler bilgiye erişim için bazı meşru sınırlamalar olduğunda hemfikirdirler.

STÖ temsilcilerine kendilerini yasa koyucu olarak varsaymalarını ve bu durumda kamu kurum ve kuruluşlarının tuttıkları bilgilerin vatandaşlara açıklanması hususunda ne gibi kısıtlamalar ve istisnalar koyacaklarını sorduk.

Bu soruya bazı çok iyi düşünülmüş ve mantıklı cevaplar verildi, STÖ temsilcileri belirli çıkarları korumak için dar kısıtlamaları olan geniş bir erişim hakkında yana olduklarını belirtmişlerdir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, sivil toplum örgüt temsilcileri kişisel bilgilere erişim (ör: tıbbi kayıtlar, kişisel alışkanlık detayları ve kişisel finansal veriler) ve küçüklerin haklarının korunması için çocuklar hakkındaki bilgilere erişim sınırı getirilmesinin önemi üzerinde durdular. Bazı katılımcılar bu gizlilik haklarının bütün resmi devlet görevlilerine tanınmaması gerektiğini ve maaş detayları, servetleri ve olası çıkar çatışmaları ile ilgili bilgiler dâhil bazı bilgilerin yayınlanması gerektiğini belirttiler.

Bazı STÖ temsilcileri devlet güvenliğinin sağlanması ihtiyacı üzerinde durdular (ör: ulusal savunma) ve buna bağlı bilgilere halkın erişimi kısıtlanmalıdır şeklinde görüş belirttiler: "*Silahların konumları hariç diğer konularda gizliliğe ihtiyacı anlamıyorum*". Cezai soruşturmaların korunması da bilginin verilmemesi için başka bir meşru gerekçe olarak gösterildi.

Meşru olarak gizli tutulan bilginin korunmasının gerekli olmasına rağmen bu istisnaların suistimal edilmesini engelleyecek mekanizmaların olması gerektiği de belirtildi. "*Elbette*

iktidarın suistimalini engelleyecek bir mekanizma olmalıdır. Çünkü problem, gereklilik kılıfı altında bazı bilgilere erişim engellenmektedir fakat bu başka amaçlara hizmet etmektedir".

Bunun dışında hepsi bilgiye erişim hakkının, diğer kişilerin yasal haklarını ihlal etmediği sürece, kimseye bir kısıtlama getirmemesi gerekti konusunda hemfikir oldular.

Aynı şekilde, Kıbrıs'ın kuzeyinde röportaja katılan sivil toplum örgütlerinin çoğu kişilerin kamu kurumları tarafından tutulan bilgilere erişim hakkına, kişisel veriler ve kamu güvenliği ve ulusal güvenliğe zarar verecek bilgiler dışında (ki hepsi de bu istisnanın çok sınırlı olması gerektiğini belirtmiştir) herhangi bir kısıtlama veya istisna getirilmeyeceklerini belirttiler. Sadece bir STÖ temsilcisi mali ve uluslararası ilişkileri ilgilendiren konulara da kısıtlama getireceğini söyledi. Ticari sırların korunması da değinilen bir başka meşru kısıtlama idi.

Bu cevaplar ada çapında bütünsel bilgiye erişim hakkı talebi, kamu kurumlarının elindeki bilgilerin tamamının halka sunulmayacağı ve buna yasa ile belirlenmiş dar çerçeveli bazı meşru kısıtlamalar getirilebileceği ve uygulanacağı anlayışı ile örtüşmektedir.

Bu Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bütünsel bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın Avrupa Konseyi'nin Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nun benimsenmesi ile uyumludur: Konvansiyon ile uyumlu istisnaları olan bir yasa için sivil toplumun yüksek desteği olması muhtemeldir.

Öneri: Kıbrıs'taki yetkili makamlar bilgiye erişim ile ilgili yasal çerçevenin Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu ile aynı seviyeye getirilmesini sağlamalıdır ve erişimin istisnaları da Konvansiyon'da bahsedilen meşru amaçlara oturtulup, zarar ve toplum çıkarı testine tabii olmalıdır.

V. Hukuki Analiz

1. Hukuki Analize Giriş

Bilgiye erişim hakkı temel bir insan hakkıdır. Uluslararası insan hakları mahkemeleri örneğin Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi ve Amerika Kitası İnsan Hakları Mahkemesi bu hakkın evrensel ifade özgürlüğü ve bilgi hakkının ayrılmaz bir parçası olduğunu teyit etmişlerdir. Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu (2009, bundan sonra "Erişim Konvansiyonu") kamu kurumları tarafından tutulan resmi belgelere erişim hakkını kendi mevzuatı içerisinde barındırmaktadır.

Bilgi talep etme ve alma hakkı temel bir hak olması nedeniyle, kişilerin niyet ve amaçları gözetilmeksizin herkese verilmiştir ve sadece uluslararası hukuk çerçevesinde ve demokratik toplumda kesinlikle gerekli olduğu durumlarda, dar kısıtlamalara tabi olabilir.

Bugün dünya çapında 50'den fazla ülkede bilgiye erişim hakkı anayasal bir hak olarak koruma altına alınmış ve 80'den fazla ülkenin de iç hukukuna dâhil edilmiştir. Avrupa Konseyi bölgesinde, 40 ülkede yürürlükte olan bilgiye erişim yasaları vardır, bunun yanında diğer üç ülkede de yasa tasarısı görüşülmektedir (İspanya, Lüksemburg ve Malta). Kıbrıs ile birlikte sadece üç küçük ülkede Andora, San Marino ve Monako'da Bilgi Edinme Hakkı Yasası veya yasa tasarısı yoktur.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde hukuki durum bilgiye erişim hakkı, gazeteciler ve kamu sektörü bilgilerini tekrar kullanmak isteyenler için bazı hükümler içerdiğinden karmaşıktır. Kıbrıs'ın kuzeyinde ise bir yasa olmasına rağmen, uygulayıcı tüzüklerinin çıkarılmaması nedeniyle tam manası ile yürürlükte değildir.

Böylece, bu hukuki analizin amacı, Kıbrıs'ta bilgiye erişim konusunda geçerli olan hukuki gerçeğin net bir tablosunu ortaya koymaktır.

Hukuki analiz, Kıbrıs'ta mevcut yasal normların, aşağıdaki tablodan da görüleceği gibi Avrupa'da yürürlükte olan bilgiye erişim yasalarının karşılaştırmalı analizi ve Avrupa Konseyinin Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu temel alınarak, uluslararası uzmanlarla işbirliği içerisinde hazırlanan **Şeffaf Kıbrıs için On Prensi** ile karşılaştırılmasına dayandırılmıştır.

Şeffaf Kıbrıs İlkeleri	Erişim Konvansiyonu
1. Herkesin ayrımcılık yapılmadan kamu kuruluşlarındaki bilgilere ulaşma hakkı vardır.	Madde 2.1
2. Bilgi talep formları ücretsiz ve basit olmalıdır.	Madde 4.4
3.Bilginin niçin ve ne maksatla kullanılacağı hakkında gerekçe gösterilmesi gerekmez.	Madde 4.1
4. Kamu görevlileri bilgiyi talebin hazırlanmasına yardım etme veya hangi kamu kuruluşuna gönderilmesi gerektiğini belirtmek zorundadırlar.	Madde 5.1 ve 5.2
5.Yanıtlar süratli ve en geç 15 işgünü içerisinde verilmelidir.	Madde 5.4 ve AB ortalama cevap zamanı
6. Bilgiye yazılı veya elektronik ortamda ulaşılabilinmeli ve asılları da görülebilmelidir.	Madde 6.1
7. Ücret sadece fotokopi veya bilginin CD, DVD veya başka bir ortama aktarılması için talep edilebilir.	Madde 7
8.Prensip olarak tüm bilgiler ulaşılabilir olmalıdır. Bilgiye ulaşımı reddetme ancak istinai olarak mümkündür ve nedeni açıklanmalıdır.	Madde 2.2.b, 3.1,3.2 ve 5.5 Açıklık Tanıtımı Önsözündeki İlkeleri
9. Herkesin ret kararı veya yönetim suskunluğuna karşı bağımsız bir kuruluşa veya mahkemeye başvurma hakkı vardır.	Madde 8
10.Kamu kuruluşları, teşkilat yapıları, işlevleri, bütçeleri ve aktivitelerini içeren başlıca bilgilere erişimi kendiliğinden sağlamalıdır.	Madde 10

2. Bulguların Özeti: Şeffaflık Konusunda Uluslararası Yükümlülüklerin Yerine Getirilmemesi.

Kıbrıs'ın ada çapındaki kamu kurumları kişilerin bilgiye erişim hakkından faydalanmasını sağlayacak uluslararası hukuki yükümlülüklerini yerine getirmemektedir.

Bilgiye erişim yasaları, anayasanın garanti ettiği ifade özgürlüğü ve bilgi edinme hakkını içermemektedir. Güneyde bütünsel bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın ve kuzeyde de uygulayıcı yönetmeliğin kabul edilmesi ve ada çapında var olan kısıtlayıcı veya kısmi erişim sağlayan diğer yasaların da reformlarına ihtiyaç vardır.

Bu reformlar Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nun onaylanması ve imzalanması için gereklidir.

Şeffaf Kıbrıs için 10 Prensipten oluşan bir prensip ile karşılaştırılmalı olarak yapılan analiz, mevcut yasal çerçevenin bir prensip ile bile uyumlu olmadığını göstermektedir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki yasalar bazı bilgi çeşitleri ile bazı bilgilere erişimi düzenlese de, örneğin çevresel bilgiler ve arşivler, bu yasaların da bilgiye ulaşım hakkının temel prensiplerine uyması için yapılması gereken değişikliklere ihtiyacı vardır. Benimsenmesi gereken bütünsel bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın Erişim Konvansiyonu tarafından belirlenen bilgi taleplerinin değerlendirilmesi ile ilgili uygun yönetim prosedürlerine (zaman çerçeveleri, ücretler, yardım vs ...) uyması gerekmektedir. Ayrıca, Konvansiyon tarafından izin verilen sınırlı istisnalar uyarınca alıkonulabilen bilgiler dışında bütün bilgilerin halka açık olmasını öngören bir "yayınlama ilkesi" belirlemesi gerekmektedir. Herhangi bir bilginin reddi hem zarar hem de toplum yararı testine tabi tutulmalıdır.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nın Avrupa standartlarına uyması için bir dizi değişiklik gerektirmektedir. Özellikle, bilgiye erişim kapsamı kamu kurumlarının elinde bulunan bütün bilgi sınıflarını içerecek şekilde genişletilmeli ve bu hak herkes için geçerli olmalıdır. Bu yönde atılacak adımlardan ilki taleplerdeki idari prosedürü düzenleyen ve "Bilgi Edinme Değerlendirme Komisyonu"nun bağlayıcı ve özel statüsünü belirleyen "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nın uygulama düzenlemelerinin onaylanması olacaktır.

Hem Kıbrıs Cumhuriyeti hem de Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki bilgi edinme hakkının yüklediği kamu yetkililerin tutukları temel bilgileri proaktif ve resen açıklamaları zorunluluğuna uyulmaları gereksinimine ihtiyacı vardır.

3. Hukuki Analizde Yararlanılan Kanunlar

Hukuki Analiz Şeffaf Kıbrıs Koalisyonu ortakları tarafından "Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Hakkı Projesi" çerçevesinde toplanan ve çevrilen yasalara dayandırılmıştır.

Bu bölüm analizde kullanılan yasaların kısaca genel bakışı ve bu analizde kullanılan kısa isimlerini vermektedir.

Atıfta bulunulan yasaların tümü Şeffaf Kıbrıs websitesinde bulunabilir.

kuzey Kıbrıs – İLGİLİ “YASALAR”	
TAM İSİM & REFERANS	KISA İSİM
12/2006 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Yasası	“Bilgi Edinme Hakkı Yasası” / “Bilgi Hakkı Yasası”
7/1979 sayılı Kamu Görevlileri Yasası	“Kamu Görevlileri Yasası”
Devlet İhale Tüzüğü	“Devlet İhale”
Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Cumhuriyet Meclisi İçtüzüğü	“Meclis İç Tüzüğü”

KIBRIS CUMHURİYETİ – İLGİLİ YASALAR	
TAM İSİM & REFERANS	KISA İSİM
1960 Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası	Anayasa
138(I)/2001 sayılı, Kişisel Verilerin İşlenmesi ile ilgili Yasa	Kişisel Verilerin Korunması Yasası
132(I)/2006 sayılı, Kamu kuruluşları tarafından tutulan mevcut bilgilerin yeniden kullanımını ile ilgili kuralları koyan yasa (Kamu Kuruluşlarının Bilgilerinin Yeniden Kullanım Yasası 2006)	Kamu Bilgilerinin Yeniden Kullanım Yasası
145(I)/1989 sayılı, Basın özgürlüğünü koruma ile ilgili alınan önlemler, Basın Kurulu ve Basın Kurumu'nun önerilmesi, gazette ve diğer basılı yayınların, dağıtım ve satımı, kitapların kaydı, yazılı basının mülkiyeti, baskının kurulması ve diğer ilgili konular ile ilgili Yasaları değiştiren ve Birleştiren Yasa	Basın Yasası
119(I)/2004 sayılı, Çevre ile ilgili kamusal bilgilere erişim ile ilgili yasa	Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Hakkı Yasası
208(I)/1991 sayılı, Devlet Arşivleri ve ilgili konularda kurulma ve işletilmelerini sağlayan yasa	Devlet Arşivleri Yasası
216(I)/2002 sayılı, Gizli bilgilerin, belge ve materyallerin ve ilgili konuların güvenliğini sağlayan yasa	Devlet Sırları Yasası
1(I)/1990 sayılı, Kamu Hizmeti Yasası	Kamu Hizmeti Yasası
1(I)/2006 sayılı, İş temini, su, enerji, taşıma ve posta temin ve hizmeti ve ilgili konularla ilgili ihale prosedürlerin koordinasyon yasası	İhale Yasası
30(I)/2001 sayılı, Devlet yardımlarının kontrolü yasası	Devlet Yardımı Yasası

158(I)/1999 sayılı, Genel idari ilkeler yasası	İdari İlkeler Yasası
Vatandaş Sözleşmesi (verilmi yönetimi teşvik etme amaçlayan bağlayıcı olmayan deklarasyon)	Vatandaş Sözleşmesi

3.1 Analizde Atıfda Bulunulmayan Yasalar

Kıbrıs Cumhuriyeti'nden bazı yasalar Şeffaf Kıbrıs Projesi üzerinde çalışan hukuk uzmanları tarafından analiz edilmiştir fakat bunlar nihai analize dâhil edilmemiştir. Bunlar ya bahsedilmemiş veya ilke olarak bazı kısımlarda bahsedilmiştir. Bunun esas nedeni, ya şeffaflık koşulunun getirilmemesi veya kamu kurumlarında tutulan bilgiye direk gönderme yapmamasındadır.

- İdari Yasalar Komiseri, 1991-2004
- Telif Hakkı Yasası, 1976-1993
- 199(I)/1989 sayılı yasa: Siyasi partilerin taşınabilir ve taşınamaz mal almalarını, kullanımlarını düzenleyen yasa
- 49(I)/2004 sayılı yasa: Kıbrıs Cumhuriyetinde cumhurbaşkanı, bakanlar ve milletvekilleri sevetlerini deklere etmelerini ve gayrimenkullerini kontrol etmelerini düzenleyen yasa
- 2(I)/2004 sayılı yasa: Avrupa Birliği'nin Avrupa Toplulukları veya Üye Ülke Görevlilerinin Yolsuzluğa Karşı Mücadele Sözleşmesi'ni onaylayan yasa
- 7(I)/2004 sayılı Yolsuzluğa karşı Kamu Hukuk Sözleşmesini ve diğer ek hükümleri onaylayan Yasa

Kıbrıs'ın kuzeyinde aşağıdaki yasalar gözden geçirilmiş ancak analize dahil edilmemiştir:

- Değiştirilmiş şekliyle 15/1990 Sayılı Milli Arşiv ve Araştırma Dairesi (Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları) Yasası.Yasanın 5. Maddesinde Yasanın amacı şöyle belirlenmiştir: Arşiv malzemesini toplamak, tasnif etmek, düzenli şekilde muhafaza etmek ve değerlendirmek; ve Arşiv malzemesinin, ilmin hizmetinde değerlendirilmesi için gerekli bilimsel ve teknik hazırlığı yapmak, bu malzemeyi ilgili gerçek ve tüzel kişilerin yararlanmasına sunmak; Bu maddede arşivlerde tutulan bilgilerin sadece ilgili kişilere açık olacağını belirtmektedir bu nedenle hem 12/2006 Sayılı Bilgi Edinme Hakkı yasasına uymakta ne de diğer standartlara.
- Değiştirilmiş şekliyle 93/2007 sayılı Elektronik İmza Yasası bilgi taleplerinde elektronik imza talep edildiği taktirde uygun bir hale gelebilir ancak şimdiki haliyle bilgiye erişim koşullarına bağlantı sergilememektedir.

4. Anayasal İfade Özgürlüğü Hükümleri

Hem Kıbrıs Cumhuriyeti hem de Kıbrıs'ın kuzeyinde anayasal düzenlemeler Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nun ifade özgürlüğü ve bilgi özgürlüğünü koruyan 10'uncu maddesindeki ifadeleri yansıtan hükümler içermektedir.

Avrupa İnsan hakları Mahkemesi 10. Madde altında düzenlenen ifade ve bilgi özgürlüğü hakkının, halka kamu kuruluşları tarafından tutulan bilgiye erişim hakkı sağladığı kararını almıştır. Mahkeme, bilginin özellikle sadece bir kamu kuruluşu tarafından tutulduğu durumlarda (Mahkeme'nin başka bir tabiriyle bir kamu kurumunun "bilgi tekeli" olduğu durumlarda) ve ifade özgürlüğü hakkının, özellikle de halk için önemli

olan bir konuda halkın tartışmaya katılma hakkını kullanmak için istendiği durumlarla, bilginin verilmesi gerektiği ve sadece Madde 10'da belirlenen kısıtlamalara tabi olacağı kararını vermiştir²

Kıbrıs'taki anayasal hükümlere dayanarak ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nun onaylanması ile birlikte teoride Kıbrıs'taki herkese bilgiye erişim hakkı verilmektedir. Bu ikameti her nerede olursa olsun bir ayrımcılığa maruz kalmadan herkesin yararlanacağı bir hak olduğu anlamındadır. Bu analizde görüleceği gibi, Kıbrıs'ın genelindeki hukuki çerçeveye insan hakları taahhütlerini yerine getirmekten uzak ve bütünsel bir erişim hakkı sağlamamaktadır.

Özellikle anayasaya atıfta bulunarak Kıbrıs'ta mevcut hukuki çerçevede zarar ve toplum yararı testinin var olup olmadığı aşağıdaki hukuki analizde yapılmıştır. Anayasal hükümlerin yetersizliği, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 10.2'de kısıtlamaların sadece "demokratik bir toplumda gerekli olduğu" kadar ve toplum yararı testinin olması gerektiğini söylerken, Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki anayasal araçlar aynı kısıtlamaları içermesine rağmen kısıtlamalara demokrasi gereği test getirmemektedir. Diğer bir deyişle kısıtlamaları belli koşullarda hükümsüz kılacak olan toplum yararı testini oluşturmamaktadır. Benzer olarak kuzeyde kısıtlamanın gerekli olup olmadığı ile ilgili bir test bulunmakla beraber, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 10'da bulunduğu gibi demokratik bir toplumda gerekli olduğu üzerine temel bir nitelik bulunmamaktadır.

Avrupa İnsan Hakları konvansiyonu Madde 10 - İfade Özgürlüğü	
<p>1. Herkes görüşlerini açıklama ve anlatım özgürlüğüne sahiptir. Bu hak, kanaat özgürlüğü ile kamu otoritelerinin müdahalesi ve ülke sınırları söz konusu olmaksızın haber veya fikir almak ve vermek özgürlüğünü de içerir. Bu madde, devletlerin radyo, televizyon ve sinema işletmelerini bir izin rejimine bağlı tutmalarına engel değildir.</p> <p>2. Kullanılması görev ve sorumluluk yükleyen bu özgürlükler, demokratik bir toplumda, zorunlu tedbirler niteliğinde olarak, ulusal güvenliğin, toprak bütünlüğünün veya kamu emniyetinin korunması, kamu düzeninin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın, başkalarının şöhret ve haklarının korunması, veya yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması için yasayla öngörülen bazı biçim koşullarına, sınırlamalara ve cezalara bağlı tutulabilir.</p>	
Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası Madde 19 (paragraf 1-3)	Kıbrıs'ın kuzeyi - Madde 24
<p>1. Her şahıs, her şekilde söz ve ifade hürriyeti hakkına sahiptir.</p> <p>2. Bu hak, herhangi bir resmî makamın müdahalesi ve memleket sınırları bahis konusu olmaksızın kanaat ifade etme, haber ve fikir alma ve verme hürriyetlerini içine alır.</p> <p>3. Bu maddenin 1'inci ve 2'nci fıkralarındaki hakların kullanılması, yalnız Cumhuriyet güvenliği veya Anayasa düzeni veya amme</p>	<p>1. Herkes, düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir; kimse, düşünce ve kanaatlarını açıklamaya zorlanamaz. Düşünce suçu yoktur.</p> <p>2. Herkes, düşünce ve kanaatlarını, söz, yazı, resim veya başka yollarla tek başına veya toplu olarak açıklama ve yayma hakkına sahiptir.</p> <p>Bu hak, herhangi bir resmi makamın müdahalesi ve Devlet sınırları söz konusu olmaksızın, kanaatını</p>

² Bakınız *Társaság a Szabadságjogokért v. Hungary* (App no 37374/05), ECHR, 14 April 2009 <http://cmiskp.echr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=849278&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>. Ayrıca Bakınız *Kenedi v. Hungary* (Appl. no. 31475/05)

selameti veya amme nizamı veya amme sağlığı veya amme ahlakı yararı için veya başkalarının şöhret veya haklarının korunması veya bir sırrın ifşasının önlenmesi veya adliyenin otorite ve tarafsızlığının idamesi için lüzumlu ve kanunun koyduğu formalitelere şartlara, tahditlere veya cezalara tabi tutulabilir	anlatma, haber ve fikir alma ve verme özgürlüklerini kapsar. 3. Söz ve anlatım özgürlüklerinin kullanılması, yalnız ulusal güvenlik, anayasal düzen, kamu güvenliği, kamu düzeni, genel sağlık, genel ahlak yararı için veya başkalarının şöhret veya haklarının korunması veya bir sırrın açıklanmasının önlenmesi veya yargının otorite veya tarafsızlığının sürdürülmesi için gerekli ve yasanın koyduğu yöntemlere, koşullara, sınırlamalara veya cezalara bağlı tutulabilir.
---	--

Kıbrıs'ın kuzeyinde basın özgürlüğünü düzenleyen ek bir anayasal hüküm bulunmaktadır (Madde 26) bu "bilgi alma hakkı"na atıfta bulmakta fakat bunu kamu yetkililerinden bilgiye değil de medyaya erişim bağlamında yapmaktadır.

4.1 Dilekçe verme hakkı - bilgi talep etme hakkı değil!

Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası'nın 29. Maddesi şöyledir:

1. Her şahıs, ferden veya diğer şahıslarla birlikte, yetkili herhangi bir amme makamına yazılı olarak müracaat veya şikayet ve bunların süratle incelenmesi ve karara bağlanması hakkına sahiptir. Gerekçeye dayanacak olan bu karar, derhal ve her halde otuz gün geçmiyen bir süre içinde müracaat veya şikayet sahibine yazılı olarak bildirilir.
2. Böyle bir karardan zarar gören her ilgili veya bu maddenin 1'inci fıkrasında gösterilen süre içinde kendisine bir karar bildirilmeyen her şahıs, müracaat veya şikayet konusu hakkında yetkili bir mahkemeye müracaat edebilir.

İlk bakışta bu halka bilgi talebinde ve isteğinde bulunma şeklinde algılanabilir çünkü bu hak kamu yetkililerine verilen "yazılı talepler" in parçası olarak yorumlanmaktadır.

Gerçekte, Avrupa Konseyine yapılan sunumlarda da, Madde 19 ve 26'nın kendi aralarında bilgiye erişim hakkı verdiğidir. Haziran 2010'da Avrupa Konseyinin Yolsuzluğa Karşı Devletler Grubu (GRECO) tarafından benimsenen "Kıbrıs'ın Uyum Raporu Eki"inde şöyle denmektedir:

Kıbrıs Cumhuriyeti yetkilileri - değerlendirme ve uyum raporlarında da daha önce belirtildiği üzere - her kişinin gizli olmayan kamusal bilgiye erişim hakkına sahip olduğunu ve Anayasaya göre (Madde 19 ve 29) bilgi talebinin doğrudan yetkili mercilere yapılabilineceğini, ve onların da 30 gün içerisinde cevap verme zorunlulukları olduğunu vurgular.

GRECO raporu Kıbrıs'ta bilgiye erişim hakkını düzenleyen bazı yasalar olmasına rağmen, Anayasa'da belirtilen bu hükümleri destekleyen ve "bilgiye erişimi daha geniş kapsamlı düzenleyen bir yasa bulunmadığını belirtmiştir."

Rapor devamında Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu standartlarını yerine getirecek geniş kapsamlı Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın gerektiğini vurgulamıştır:

GRECO tarafından tavsiye edilen yasa tüm kamu kurumlarına uygulanacak ve bilgi talebinde bulunan halka ve talep edilen bilgiye erişimi sağlayıp sağlamama kararını verecek olan kamu kurumu temsilcilerine detaylı olarak yol gösterecektir. Böyle bir yasa hali hazırda Kıbrıs'ta yürürlükte değildir ve yetkililer tarafından söylenen "Kıbrıs'taki kurumların hemen hemen hepsi halkın bilgiye erişimini düzenleyen kendi uygulamalarını geliştirmişlerdir" söylemi de Kıbrıs'ta anayasal prensipler üzerine inşa edilmiş olan ve bütün kamu kuruluşlarında aynı şekilde uygulanacak olan ortak standartların gerekliliğinin altını bir kez daha çizmektedir. GRECO ayrıca devlet yetkililerinin Uyumluluk Raporu'nda bu konuda gelecekte yapılacak olan herhangi bir aracın Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu ışığında yapılacağını belirttiklerini hatırlatmaktadır. (CETS No. 205). (GRECO Sözleşme'nin 18 Haziran 2009 da imzaya/onaya açıldığını ve Kıbrıs'ın henüz bu sözleşmeyi imzalamadığını belirtmiştir.)

Buna ek olarak Access Info Europe, IKME ve KAB, 158(I)/1999 sayılı, *İdare Hukukunun Genel Prensiplerini Derleyen Yasa'nın* Madde 33.1'inin anayasal hükümleri yok saydığını belirtmektedir. Yasa özellikle şunu demektedir:

"Anayasa'nın 29'uncu maddesine göre, dilekçe verme hakkı... yasada belirtilmediği sürece, bilgi edinme talebini kapsamamaktadır.

Diğer bir deyişle, Anayasa'nın 29'uncu Maddesi'nin bilgiye erişim hakkı üzerinde hiçbir etkisi yoktur. Bu GRECO tarafından belirtilen geniş kapsamlı Bilgi Edinme Hakkı Yasası gerekliliğinin altını çizmektedir.

5. İlke bazında Hukuki Analiz İlkesi

İlke 1

Herkesin, ayrımcılığa uğramadan, kamu kurumları tarafından tutulan bilgiye erişim hakkı vardır.

Özet

İlke 1 Kıbrıs çapında kamu kurumları tarafından tutulan bilgilere herkesin erişim hakkı olduğunu belirlemektedir. Uluslararası standartlara göre her birey etnik köken, milliyet, sosyal veya mesleki statü, yaş, cinsiyet veya **diğer nedenlerden** dolayı ayrımcılığa uğramaksızın, bilgiye erişim hakkına sahiptir.

Bu hak kamu yetkilileri tarafından tutulan tüm bilgilere uygulanmaktadır (İlke 8'de belirtilen sınırlı istisnalara bağlı olarak).

Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu (2009) bilgiye erişim hakkını genel bir hak olarak düzenlemektedir. "Resmi belgeler" in tanımı Erişim Konvansiyonu'nun 1.2b Maddesi ile geniş olarak tanımlanmış sadece resmi kayıtlar değil herhangi bir biçimde tutulan ve kayıt altında olan bütün bilgilere erişimi düzenlemektedir: *"resmi belgeler herhangi bir şekilde kaydedilmiş, hazırlanmış veya kamu görevlilerince alınmış ve onların ellerinde bulunan tüm bilgiler anlamına gelmektedir".*

Uluslararası hukuk bilgiye erişim hakkını evrensel ifade özgürlüğü hakkının ayrılmaz bir parçası olarak tanımıştır. Temel bir insan hakkı olarak bilgiye erişim, herkese

gerekçesine ve niyetine bakılmaksızın verilmiştir ve demokratik bir toplumda kesinlikle gerekli olduğu durumlarda uluslararası hukuk tarafından belirlenen çok dar kısıtlamalara tabi tutulabilir.

Bu durumda Erişim Konvansiyonu'nun Madde 2.1'indeki düzenlemeye göre *"tarafaların her biri kamu kurumlarının elinde bulunan resmi belgelere, istek üzerine, hiçbir ayırım göstermeksizin herkesin erişebilmesini garanti etmelidirler"*. Erişim Sözleşmesinin **Açıklama Raporu**'nda belirtildiğine göre *"bilgiye erişim hem özel hem de tüzel kişilere, milliyeti de dâhil ve üye devletlerin sınırları dışında ikamet eden yabancılar dahil, temele dayalı ayrımcılık gözetmeksizin uygulanması gerekmektedir"*.

KIBRIS'TA BİLGİYE KİMİN ERİŞİMİ VARDIR?		
bilgi çeşiti	kim(Kıbrıs Cumhuriyeti)	kim(Kıbrıs'ın kuzeyi)
Kamu kurumlarının elindeki bilgiler (kısıtlamalara tabi)	Gazeteciler	Yurttaşlar(yabancılar hariç)
Çevre ile ilgili bilgiler (kısıtlamalara tabi)	Herkes(yabancılar dahil)	(genel hukuk altında, vatandaşlar)
Kamu kurumları tarafından tutulan kişisel bilgiler	Sadece kayıtlı bilginin ilgilendirdiği kişiler	Yabancılar dahil tüm ilgili kişiler
Arşivlerde tutulan bilgiler	Devlet arşivinde çalışanlar ve Bakanlıktan özel izin alanlar	(genel hukuk altında, vatandaşlar)

Kıbrıs'ta anayasal düzenlemeler bilgiye erişim hakkını vermesine rağmen, hukuki çerçeveye bu hakkın uygulanmasını desteklememektedir. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, bazı talepçiler gazeteciler, arşiv görevlileri ve vatandaşlar belli kategorideki bilgilerin erişiminde öncelikli statüye sahiptirler.

Buna izin veren/kısıtlayan hukuki çerçeve aşağıdaki tabloda görülmektedir:

KİM ERİŞEBİLİR	KIBRIS CUMHURİYETİ						KIBRIS'IN KUZEYİ
	Çevresel Bilgi Yasası	Devlet Arşivleri Yasası	Kişisel Veri Yasası	Basın Özgürlüğü Yasası (bütün bilgi)	Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı Yasası	Diğer Bütün Bilgiler	Bilgi Edinme Hakkı Yasası
Herkes, yabancılar dahil	✓	✗		✗	?	✗	✗
Vatandaşlar		✗		✗	?	✗	✓

İlgili kişi/Verinin ilgilendirdiği kişiler (yabancılar dahil)		×	✓	×		×	
Meşru ilgisi olan herkes, yabancılar dahil		✓		×		×	✓
Gazeteciler		×		✓		✓	
Milli arşiv görevlileri		✓					

İlgili Yasal Düzenlemelerin Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Kıbrıs Cumhuriyetinde Bilgi Edinme Hakkı Yasası bulunmamaktadır. Kamu kurumları tarafından tutulan bilgilere erişim belli sektörel yasalarla verilmektedir. Bunun sonucunda, Anayasa herkesin ifade özgürlüğünü garanti etmesine rağmen, bilgiye erişim sadece belirli bir azınlığın hakkıdır.

Hukuki çerçeve, **Basın Yasası**'nın 7.1'inci maddesi, gazetecilere kamu kurumları tarafından tutulan bütün bilgilere erişim için genel bir hak vermektedir. Bu yabancı gazeteciler için de geçerlidir. Mesleki statüye bağlı bu pozitif ayrımcılık uluslararası bilgiye erişim standartlarının ihlalidir.

Kişisel verilere erişim ve genel bilgiye erişim hakkı arasında bir karışıklık olması olağandır. Ancak bunlar farklı iki haktır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bireyin kendi kişisel verilerine erişim hakkı **Kişisel Verilerin Korunması Yasası** ile korunmakta olup, ilgili kişinin/kişilerin bu bilgiye erişebileceği Madde 12.1 ile düzenlenmiştir. Bu Avrupa standartlarına uyumlu olmakla birlikte, ne bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın yerine geçmekte ne de olmayışı için bir mazeret teşkil etmektedir.

Avrupa Konseyi Erişim Konvansiyonu bilgiye erişim hakkının ayrıca arşivlerde tutulan bilgileri de kapsadığını söylemektedir. Fakat Kıbrıs'ta **Devlet Arşivleri Yasası** 30 yıllık sürenin dolmasından önce (madde 8.1) veya Bakan tarafından onaylanmadığı sürece halkın arşivdeki bilgilere erişim hakkını tanımamaktadır (Madde 8.4). Buna tek istisna devlet arşivine gönderilmeden önce halka açık olan kayıtlar (Madde 8.1) veya özel Bakanlık izni ile erişilen bilgidir (Madde 8.4). Uygulamada, Devlet Arşivleri websitesinde bir form bulunmaktadır ve bu formu dolduran kişilerden araştırmalarının sebeplerini belirtmeleri istenmektedir. (Bakınız İlke 3 Analizi). Kanun "halk" terimini tanımlamadığı için, karantina süreci boyunca veya sonrasında yabancıların devlet arşivindeki bilgiye ulaşım ulaşamayacağı da açık değildir. Herhalükarda, erişim hakkının hem güncel hem de tarihsel bilgiyi kapsamaması nedeniyle, 30 yıl sonrası erişim bu analiz için bilgiye erişim hakkı teşkil etmemektedir.

Kamu Sektörü Bilgilerinin Tekrar Kullanımı Yasası (2006) AB Direktifi (EC/98/2003) doğrultusunda düzenlenmiş olup devlet yetkililerinin bir kişiye büyük miktardaki bilginin kullanılması için izin verdiği durumlarda (istatistiksel veritabanı, veya meteorolojik veya coğrafi bilgi gibi) diğer kullanıcılara da aynı koşullarda erişimi sağlamasını gerektirir. Bu durumda eğer bir veritabanı bir kullanıcıya açılmışsa diğer bütün kullanıcılara da açılmak zorundadır ve bunun için belli bir ücret varsa bu herkes için eşit olmalıdır. Amaç, özellikle de ticari amaçlı bilgilerin tekrar kullanımında eşit bir ortam yaratılmasıdır.

AB Direktifi Madde 11.1'de şu ifade yer almaktadır: "belgelerin tekrar kullanımı pazardaki tüm potansiyel aktörlere açık olmalıdır". Fakat tekrar kullanım için bilgiye erişim ile ilgili önemli bir istisna vardır: bilgi mahiyetinin, erişimden önce, bilgiyi talep eden kişi tarafından meşru ilgisi olduğunu kanıtlaması gerektirdiği durumlarda uygulanmaz. Genel olarak bu kişisel verileri içeren, aksi durumda halka açıklanmayacak olan, dar kapsamlı bilgilere uygulanmaktadır. Bilgi Edinme Hakkı Yasası çerçevesinde elde edilebilen diğer bilgilere erişim olmalıdır.

Kıbrıs'taki problem, AB Tekrar Kullanım Direktifinin daha önceden bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası olduğunu öngörmesi, fakat bunun olmamasıdır. Bunun yanında AB Tekrar Kullanım Direktifinin iç hukuka geçirilmesi sırasında Kıbrıs Cumhuriyeti "pazarda bulunan herhangi bir aktör" cümlesi ile bilgiyi kimin talep edeceğinin tanımını atlamıştır. Bunun sonucunda, yabancıların Kıbrıs Cumhuriyeti'nde kamu kurumları bünyesinde tutulan bilgiyi tekrardan kullanmak için başvurup vuramayacakları açık değildir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde hiçbir ayrımcılık gözetmeksizin bilgiye erişim hakkını sağlayan tek yasa **Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası**'dır. Yasanın 2.1'inci maddesi altında, yabacılar da dâhil, hem tüzel hem de özel kişilerin çevre hakkındaki bilgiye erişim hakkı vardır.

Buna ek olarak, bağlayıcı olmayan (yasa olmayıp sadece bir bildirge olduğundan dolayı) **Vatandaş Sözleşmesi** vatandaşlara bilgi verme taahhüdü içermektedir. Bu taahhütler mektupların hızlı şekilde cevaplanması, kamu yönetimin verdiği servisler konusunda net bilgi verilmesini içermektedir. Bunun herkese mi yoksa kısıtlı tanımı ile sadece "vatandaşlara" mı uygulanacağı açık değildir. Her durumda, bu Bildirge Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu ile uyumlu olan bilgiye erişim hakkını garantiye alan bütünsel bir yasanın yerine geçmemektedir.

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

"**Bilgi Edinme Hakkı Yasası**"nda bulunan belge tanımı, meşru sınırlamalar içerisinde, kamu kurumlarının elinde bulunan arşivler ve çevre hakkındaki bilgiler de dâhil olmak üzere, bütün bilgi çeşitlerini içerir (Madde 2). Dikkat çekilmesi gereken nokta, idari bir karara doğrudan bağlı olmayan askeri ve sivil istihbarat, "iç" belgeler ve teknik ve statiksel bilgiler gibi bazı geniş bilgi sınıfları bu istisnalar altında dışlanmıştır. Böylelikle bu yasanın hangi bilgilere uygulandığı konusunda kapsamı sınırlandırılmıştır (Prensip 8 altındaki analize bakınız).

Aynı şekilde "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" Madde 5.1'de bilgiye erişim hakkını "herkese" vermektedir fakat Madde 5.2 vatandaş olmayanlara bu hakkı kısıtlamaktadır: sadece Kıbrıs'ın kuzeyinde aktif olan yabancı özel ve tüzel kişilikler sadece kendilerini veya aktivitelerini ilgilendiren bilgilere erişebilirler.

Bu temel insan hakkı olan bilgiye erişim hakkı kavramına aykırı bir durumdur. Ayrıca bu, Açıklama Raporu'nun da açıkça belirtmiş olduğu üzere "Konvansiyon'a taraf olan devletlerin sınırları dışında yaşayan, "herkese, milliyetine ve (Paragraf 18) gerekçe ve niyetine bakılmaksızın (Paragraf 17) bilgiye erişim hakkının verilmesini gerektiren Erişim Konvansiyona aykırıdır" (Açıklama Raporu Paragraf 18).

Sonuç olarak "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" ne İlke 1 ne de vatandaş ve vatandaş olmayanlar da dâhil olmak üzere herkese eşit bilgiye erişim hakkını veren Avrupa Konseyi Erişim Konvansiyonu ile uyum sağlamaktadır.

Öneriler

- 1) Kıbrıs Cumhuriyeti yetkili makamları, sadece meşru bazı kısıtlamalar getiren ve herkese bilgiye erişim hakkı veren bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası kabul etmelidir, şu anda, en azından kâğıt üzerinde, gazetecilerin yararlandığı bu hak herkesi kapsayacak şekilde genişletilmelidir.
- 2) Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bilgiye erişim hakkı, arşivde tutulan bilgiler de dâhil olmak üzere, bütün bilgililere uygulanmalıdır. Arşivlere erişim hakkı sadece Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu çerçevesinde getirilen kısıtlamalara tabii olmalıdır.
- 3) Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı Yasası kimin bilgiye erişimine izin verildiğini tanımlayacak şekilde değiştirilmeli ve bunun Kıbrıs'ta ikamet ettiği veya Kıbrıs vatandaşı olup olmadığına bakılmaksızın tüm şirket ve diğer tüzel kişileri de kapsadığı açıkça belirtilmelidir.
- 4) Kıbrıs'ın kuzeyindeki yetkililer "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nı milliyet ve ikameti gözetmeksizin, ayrımcılığa uğramadan, herkesin bilgi talep etme ve bilgi almada eşit hakları olduğu yönünde düzenlemelidirler.
- 5) Kıbrıs'ın kuzeyinde "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"ndaki bilgi tanımı, istisnalar bölümünde bulunan istisnalar tarafından zayıflatılmaması için değiştirilmelidir.

İlke 2

Bilgi talep isteği basit ve ücretsiz olmalıdır. Bilgiler e-posta, posta veya faks aracılığı ile, kişinin kendisi tarafından elden veya sözlü olarak yapılabilir.

Özet

Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu bilgi talep isteklerinin olabildiğince basit olması ve birçok farklı yolla yapılmasına izin verilmesi gerektiğini söylemektedir. Sözleşmenin 4.3'üncü Maddesi " bilgi talep formaliteleri bu talebi yerine getirmek için gerekli olanları geçmemelidir" diye belirtmektedir.

Konvansiyon'un **Açıklama Raporu**'nun 43'üncü paragrafı "amaç mümkün olan en az [formalite] ve en basit [sürecin] olmasıdır" diye bunu teyit etmiş ve böylece "her türden sözlü ve yazılı talep için izin verilmelidir" diye belirtmiştir. Bu nedenle, Avrupa standartlarına uymayı amaçlayan her ülke bilgiye erişim için hukuki çerçevelerinin kolay ve ücretsiz talepleri mümkün kılacak şekilde olduğuna özen göstermelidirler.

Kıbrıs'ın kuzeyinde yürürlükte olan yasa yukarıda bahsi geçen standartlara uymaktadır, fakat daha önce de belirtildiği gibi, uygulamayı düzenleyen tüzüklerin eksikliğinden dolayı bu standartlara uygulamada uyulmamaktadır. Bunun aksine, Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki hukuki çerçeve İlke 2'de belirtildiği gibi kısmi olarak AB standartlarına uymaktadır. Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı Yasası ile Çevresel Bilgi Edinme Hakkı Yasası taleplerin nasıl yapılabilineceğini tanımlasa da, kamu kuruluşları tarafından tutulan diğer bilgilerin nasıl talep edilebileceği ile ilgili açık yasal çerçeve bulunmamaktadır.

TALEBİN SUNULUŞU	KIBRIS CUMHURİYETİ					KIBRIS'IN KUZEYİ
	Kamu sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı	Çevresel Bilgiler	Arşivler	Verilerin Korunması	Diğer Bütün Bilgiler	"Bilgi Edinme Hakkı Yasası "
Posta	✓	✓	✗	?	YASA YOK	✓
E-posta	✓	✓	✗	?	YASA YOK	✓
Faks	✓	✓	✗	?	YASA YOK	✓
Elden tebliğ	✓	✓	✓	?	YASA YOK	✓
Sözlü	✗	✓	✗	?	YASA YOK	✗
Dosyalama: ücretsiz	✓	✓	✓	✗	YASA YOK	✓

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın olmaması, çoğu bilgiler için kamu kuruluşlarına bilgiye erişim talebinde bulunmak için bir mekanizmanın tanımlanmaması demektir. Şeffaf Kıbrıs Koalisyonu üyeleri tarafından yapılan araştırma pratikte farklı kamu kurumlarının talep alımında farklı sistemler kullandıklarını göstermiştir.

Eğer talep edilen bilgi devlet arşivinin bir parçası ise, o zaman Adalet ve Kamu Düzeni Bakanlığı'nın web sitesindeki arşiv bölümüne göre "araştırmacı incelenecek kayıtları belirlediği zaman başvuru yapılır". Bu istek, herhangi bir kişinin herhangi bir formatta mektup yazıp arşivlerde tutulan bilgiye erişimi talep etmesine izin verilmesini gerektiren, İlke 5'e ve Avrupa Konseyi standartlarına ters düşmektedir.

Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı Yasası üzerine yapılan taleplerde, koşullar Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nda belirtilenden daha fazla karmaşıktır. Örneğin, Kamu Sektörü Bilgilerin Yeniden Kullanımı Yasası başvuran kişinin istenen belgenin yeniden kullanım amacının soran standart bir form doldurmasını zorunlu kılar. Bu gereksinim yasanın dayandırıldığı AB direktifinin şartı değildir (Kamu Sektörü Bilgilerinin Tekrar Kullanımı: Direktif 98/2003). Buna ek olarak, Madde 9'daki başvuru prodesürü başvuran kişinin "istenen belgeyi belirtmesi"ni gerektirir. Bu kamu görevlileri tarafından yanlış yorumlanmaya açık olan belirsiz bir hükümdür. Örneğin, bazı görevliler istenen belgenin resmi isminin veya referans numarasının bilinmesi gerektiği anlamında yorumlayabilir.

Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası, Madde 3, çevre hakkında bilgi talep etmek için herhangi bir biçimi engellemekle birlikte açıkça hangi yöntemlerin kullanılacağını belirtmez. Reddetme bölümünde kullanılan tabir isteklerin faks, e-posta ve posta veya elden tebliğ yoluyla yapılabileceğini akla getirmektedir. Ücretlerle ilgili olarak, Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası, Madde 9.1 toplama ve işlemle ilgili herhangi bir masraf olmadığı takdirde isteklerin ücretsiz olması gerektiğini belirtir.

Kişisel Verilerin Korunması Yasası kişisel bilgilere ulaşım hakkını kullanmak üzere taleplerin nasıl verilmesi ile ilgili kesin metotları belirlememiştir (Madde 12), fakat kişisel bilgilerin işlenmesi ile ilgili itirazların yazılı yapılması gerektiğini (Madde 13.1) ve veri denetçilerinin cevaplarını yazılı olarak yapma zorunluluğu olduğunu (Madde 12, 13) belirtmektedir. Ücretler konusunda ise Bilgi Koruma Yasası Madde 14, ücretlerin sadece kayıt düzeltilmesi durumları için olduğunu ve itirazın sağlam bir temele dayandığı bilgi denetçisi tarafından kabul edilmesi halinde itiraz ücretinin geri iadesini ön görmektedir.

Sonuç olarak, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, eğer İlke 2 kurumsal kültürün parçası olacaksa, hukuki çerçevenin bir seri reforma ihtiyacı vardır.

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

"Bilgi Edinme Hakkı Yasası" bütün kamu kurumlarını bilgi taleplerini, nasıl sunulduğuna bakılmaksızın, işleme koymalarını zorunlu kılmaktadır. Özellikle, Madde 7.1 dilekçe mektubuna atıfta bulunmakta fakat Madde 7.2 bu kapsamı genişleterek "elektronik veya diğer araçlar"ı da yasal bir bilgi talep yöntemi olarak belirlemektedir ama Madde 7.2 deki imza koşulu sözlü isteğin önüne geçmektedir.

Avrupa'da, sözlü talepler konusundaki yasalar karmaşıktır fakat birçok devlet buna izin vermektedir, örneğin: Arnavutluk, Ermenistan, Avusturya, Bulgaristan, Danimarka, Almanya, Makedonya, Moldova, Hollanda, Romanya, Sırbistan, Slovakya ve Slovenya. Erişim Konvansiyonu Açıklama Raporu Paragraf 43'te birçok ülkenin bu hakkı verdiğini belirtmektedir.

"Bilgi Edinme Hakkı Yasası", bilgi talebi için başvuru sırasında değil bilginin verildiği anda bir ücret uygulanmasını öngördüğünden, İlke 2 ile uyumludur. Fakat bilgi alımındaki ücretlerle ilgili olarak İlke 7'deki analizde görüleceği gibi bazı problemler vardır.

Öneriler

İlke 2 ve Avrupa Konseyi Resmi Belgeler Erişim Konvansiyonu standartlarına uymak için öneriler aşağıdaki gibidir;

1. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, seçilen herhangi bir yöntem (mektup, faks, elden, e-posta veya sözlü olarak) ile bilgi talebinde bulunulmasını ve bu talebin ücretsiz olmasını düzenleyen belirli bir bilgiye erişim hakkı yasası kabul edilmelidir.
2. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası başvuru prosedürlerinin, yöntem ve ücretler dahil, daha açık bir şekilde tanımlanacağı şeklinde değiştirilmelidir. Sözlü taleplere de ayrıca izin verilmelidir.
3. "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nın uygulamasını düzenlemek bir Tüzük Kıbrıs'ın kuzeyinde çıkartılmalıdır. Bu düzenlemenin hem sözlü hem de yazılı istek taleplerine izin vermesi önerilmektedir.

4. Kıbrıs'ın kuzeyinde çevresel bilgilere erişim için kurallar, ya ayrı bir yasal çerçevede veya Bilgi Edinme Yasası içerisinde, Aarhus Konvansiyonu ve AB Direktifi ile uyumlu hale getirilmelidir. Yazılı, sözlü veya e-posta aracılığı ile yapılan isteklere izin verilmelidir.

İlke 3

Bilginin neden talep edildi veya bilgi ile ne yapılacağını açıklamak gerekmemektedir

Özet

İlke 3'e göre bilgiyi talep eden kişiden, istediği bilgi ile ilgili herhangi bir kişisel çıkar göstermesi istenemez. Ayrıca, bilgi talep eden kişi talebi ile ilgili bir neden veya gerekçe göstermek, ne de bununla ne yapacağını açıklamak zorundadır.

Bu ilke, **Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu**'nun Madde 4.1'inde belirtilen *"Resmi belge için talepte bulunan bir kişi resmi belgeye erişim için sebep bildirmek zorunda olmamalıdır."*ı yansıtmaktadır.

Bu ilkeye ne kuzeyde ne de Kıbrıs Cumhuriyeti'nde tam olarak uyulmaktadır. Kıbrıs'ın kuzeyinde buna uyulmamaktadır çünkü vatandaş olmayanların bir neden göstermeden bilgiye erişim hakları yoktur. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde de uyulmamaktadır çünkü genel olarak bilgiye erişim hakkını düzenleyen bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası yoktur ve Basın Özgürlüğü Yasası ve Devlet Arşivleri Yasası gibi bazı diğer yasalar da neden gösterilmesini gerekli kılmaktadır. Sadece Çevresel Bilgi Edinme Yasası ve Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı Yasası bir neden göstermeden bilgiye erişimi sağlamaktadır, fakat bu bilgiler Kıbrıs Cumhuriyeti'nde kamu tarafından tutulan bilgilerin çok küçük bir kısmını oluşturmaktadır.

Gerekçe	KIBRIS CUMHURİYETİ						KIBRIS'IN KUZEYİ
Talep için gerekçe gösterilmesi yükümlülüğünün olmaması	Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı	Çevresel Bilgi	Arşivler	Veri Koruma	Basın Özgürlüğü Yasası	Diğer Bütün Bilgiler	"Bilgi Edinme Hakkı Yasası "
	✓	✓ Madde 3. 1	✗	✓	✗ Madde 7.2	YASA YOK	✗ Madde 5.2

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde sadece bir yasa; **Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası**, bilgi talep eden kişiden herhangi bir gerekçe göstermesini istemez. Yasanın 3.1'inci

maddesinde çevre ile ilgili bilgi almak için başvuruda bulunulduğunda herhangi bir çıkar gösterme yükümlülüğü yoktur: "Kamu kurumları herhangi bir kişisel çıkar belirtmeden veya ilgisini kanıtlamadan başvuran her talepçiye çevre ile ilgili bilgi vermek zorundadır".

Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı Yasası böyle bir gerekçe göstermeyi gerekli kılmaz fakat aynı zamanda belirli bilgilere erişim için diğer yasaların böyle bir gerekçeyi gerektirdiği durumlarda uygulanmaz. Madde 3.4 şöyle açıklamaktadır: "[Bu] yasa vatandaşların veya işletmelerin meşru bir çıkar belirterek bazı dokümanlara erişmesini gerektiren durumlarda uygulanmaz". Bu talepte bulunan kişinin herhangi bir gerekçe vermemesi gerektiği veya Devlet Arşivleri veya Veri Koruma Yasası gibi farklı erişim rejimleri uygulanmadığı durumlarda Kamu Sektörü Bilgilerin Yeniden Kullanımı Yasası altında istenebilir.

Kişisel Verilerin Korunması Yasası bilgi talebinde bulunan kişiden herhangi bir gerekçe vermesini zorunlu kılmamaktadır fakat tabii ki, bilgi talep eden kişi bilginin kendisi ile ilgili olduğunu belirtmek zorundadır.

Devlet Arşivleri Yasası halktan Devlet Arşivlerini kullanmak için meşru çıkar göstermesini istememektedir fakat Devlet Arşivi resmi web sitesinde yayınlanan bazı formlar bilgi talebinde bulunan kişiye bazı zorunluluklar yüklemektedir. Örneğin, "Araştırmanın Amaç ve Konusu" resmi form (Doküman İstek Formu) doldurulurken belirtilmelidir ve bu durum meşru bir çıkar belirtme anlamına gelir ve bu da, Devlet Arşivlerine de uygulanan, neden göstermeden bilgiye erişimi gerektiren Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nun ihlalidir.

Basın Özgürlüğü Yasası gibi talepçileri sadece belirli kişilerle kısıtlamış yasalar dolaylı bir şekilde bilgi talebinde bulunan kişiye kim olduğunu ve böylelikle de bilgiyi ne amaçla kullanacağını açıklamasını talep etmektedir ki bu uluslararası standartlara aykırıdır.

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

"Bilgi Edinme Hakkı Yasası" Madde 5.1 nitelendirmeksizin "herkes bilgi edinme hakkına sahiptir" demektedir. Fakat bu hak Madde 5.2 ile daraltılmıştır: "*Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde ikamet eden yabancılar ile Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde faaliyette bulunan yabancı tüzel kişiler, isteyecekleri bilgi kendileriyle veya faaliyet alanlarıyla ilgili olmak kaydıyla, bu Yasa kurallarından yararlanırlar.*"

Vatandaş olmayanlar ve yabancıların bilgi taleplerine bir gerekçe gösterme zorunluluğu, herkesin, gerekçe belirtmek zorunda olmaksızın talebde bulunabileceğini açıkça belirten Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'na ters düşmektedir. Bu nedenle ayrımcılık içeren bir hükümdür.

Kıbrıs'ın kuzeyinde, ayrıca, kamu üyelerine bilgiye erişim, kendileriyle ilgili kamusal ve özel kuruluşlarca tutulan verileri düzeltme ve silme hakkı tanıyan "**Kişisel Verilerin Korunması Yasası**" da mevcuttur. Bu yasanın varlığı olumludur ve kişisel verilerin işlenmesini kontrol etme gibi özellikleri vardır. Bu yasa "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" ile karıştırılmamalıdır. Bir kamu kuruluşundan genel bilgi talebi ile (bir gerekçenin gerekmediği) kişisel verinin alakadar olduğu kişi tarafından yapılan özel talepler (talepçinin kimliğinin onaylanmasının meşru olduğu durumlarda) arasında fark vardır.

Öneriler

İlke 3 ve Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu Madde 4.1 ile uyumlu olabilmek için aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Kıbrıs'ın kuzeyinde, "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nın 5. Maddesi yabancı tüzel kişilerin ve Kıbrıs'ta ikamet eden yabancıların bilgiye erişimi konusunda bilgiye erişim haklarını kullanmada uğradıkları ayrımcılıkları ortadan kaldırmak için değiştirilmelidir.
2. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, herhangi bir kişinin bilgiye erişebilmek için neden belirtme zorunluluğu olmayacağı, bütünsel bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası kabul edilmelidir.

İlke 4

Kamu görevlilerinin bilgi talebinde bulunan kişiye talebi hazırlamasında veya bu talebi hangi mercie göndermesi gerektiği hususunda yardımcı olmak zorunlulukları olmalıdır.

Özet

Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu Madde 5, resmi belgelere erişim taleplerinin işlemi aşağıdaki koşulları içermektedir:

1. *Kamu kurumu, talep edilen resmi belgeyi tanımlamak için başvuru sahibine elinden geldiğince yardımcı olmalıdır.*
2. *Talep edilen resmi belge, belgeyi elinde bulunduran kamu kuruluşu tarafından ele alınmalıdır. Kamu kurumu talep edilen resmi belgeye sahip değil ise, veya sağlamakla yetkilendirilmemişse, mümkün olan durumlarda, talebi veya başvuru sahibini yetkili kamu kurumuna sevk etmelidir.*

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki Çevresel Bilgi Yasası hariç, ne Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ne de Kıbrıs'ın kuzeyindeki hukuki çerçevede bilgiye erişmeye çalışanlara taleplerini hazırlama veya taleplerini yapacakları kamu kuruluşlarını belirlemede yardım edileceklerini gerektiren açık bir hüküm bulunmamaktadır.

	KIBRIS CUMHURİYETİ				KIBRIS'IN KUZEYİ	
Bilgi Talep Edenlere Yardımcı Olma Yükümlülüğü	Çevresel Bilgi Yasası	Kamu Görevlileri yasası	Vatandaş Sözleşmesi (bağlayıcı değil)	Bilgi Edinme Hakkı Yasası	"Bilgi Edinme Hakkı Yasası"	"Kamu Görevlileri Yasası"
	✓ Madde 4	Sadece kısmen Madde 67.3	Sadece kısmen bölüm c	Yasa YOK	×	×

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası, Madde 7, Çevre Bakanlığı ve görevlilerine, halkın çevresel bilgiye erişim hakkı konusunda bilgi sağlama, yol gösterme ve tavsiye vermelerini söyler. Madde 4'e göre de çevresel bilgi talep edenlere kamu yetkililerinin açıklama ve yardımcı olma görevleri vardır ve Madde 6 konu ile ilgili hem zorunlu hem de gönüllü olarak uygulamada yapılması hakkındaki düzenlemeleri belirtir, ör: bilgi görevlilerinin atanması.

Kamu Hizmeti Yasası'nın 60'ıncı Maddesinin geniş yorumlanması, kamu görevlilerinin "halka hizmet etmek" için görevleri bağlamında mümkün olan her yol ile talepte bulunanlara yardım etmek zorunda oldukları anlamına gelebilir. Ayrıca, kamu görevlileri Madde 67.3 altında, kamusal görevlerini yerine getirirken "teknik ve profesyonel tavsiye" vermekle yükümlüdürler. Bu, belirgin olarak bilgi talebinde bulunanlar için geçerli değildir çünkü Kamu Hizmeti Yasası sadece kamu görevlilerine bu yasaya uygun davranmalarını emretmektedir ve bilgiye erişmeye çalışan bir kişiye yardım etmeyi reddetmeleri yasadışı değildir. Gelecekte bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası geçirildiği takdirde böyle bir zorunluluk olacaktır.

Vatandaş Sözleşmesi bağlayıcı bir sözleşme olmamasına rağmen, içeriği kamuya verilecek olan servislerin mümkün olan her yol ile geliştirilmesini açıkça hedeflemektedir. Sözleşmenin C Bölümüne göre, kamu servislerinin "kolaylıkla ulaşılabilir olmaları ve vatandaşa dostça yaklaşımları ve gerekli bilgileri sağlamalıdır" demektedir. Bu belirsiz, geniş ve bağlayıcı olmayan yorum, bir bilgiye erişim hakkı yasasının hiçbir şekilde yerini alamaz fakat herhalükarda kamu görevlilerinin bilgi talebinde bulunanlara iyi davranmalarını ve bilgiyi bulmak için yardım etmeleri gerektiğini göstermektedir.

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

"Bilgi Edinme Hakkı Yasası" kamu görevlilerinin bilgi talebinde bulunanlara yardımcı olmaları gerektiğini ile ilgili bir hükmü bulunmamaktadır fakat bilgi taleplerinin transfer edilmesini düzenler ki bu olumlu bir durumdur. Transfer zorunluluğu 8. Madde ile düzenlenmiştir

"İstenen bilgi veya belge, başvuru kurum ve kuruluştan başka bir yerde bulunuyorsa, başvuru dilekçesi ilgili kurum ve kuruluşa iletilir ve durum başvuru sahibine yazılı olarak veya kurumun adı altında elektronik ortamda bildirilir."

Buna ek olarak, Madde 9 bilginin daha önce yayınlanmış olması durumunda "yayımlanmış veya halka açıklanmış bilgi veya belgelerin ne şekilde, ne zaman ve nerede yayımlandığı veya yayımlanmakta olduğu veya açıklandığı başvuru sahibine bildirilir" demektedir.

"Kamu Görevlileri Yasası"na göre "kamu görevlilerine" hukuki çerçeveyi "özenle uygulamak zorundadırlar" (Madde 9) ve "görevlerini dikkat ve özenle yerine getirmek zorundadırlar" (Madde 11). Fakat bu kamu görevlilerine bilgi arayan kişiye yardım etmeleri konusunda özellikle bir zorunluluk getirmemektedir.

Hatta Kamu Görevlileri Yasası şeffaflığı engelleyebilir çünkü kamu görevlileri "Kasıt ve ihmâl nedeniyle devlete verdikleri kayıp ve zararlardan ötürü" kişisel olarak sorumlu

tutmakta ve kamu görevleri bu görevlerini yapmadıkları durumda mahkemeye çıkarılabilirler (Madde 11). Bu maddenin kamu görevlilerini halk için önemli olan ama devlete zarar verebileceği düşünülen bilgiyi sağlamasını engellediği düşünülebilir.

Bu kaygı Madde 39 ile onaylanmaktadır. Madde 39 şöyle demektedir "Kamu görevlileri, bağlı bulundukları kurumlarca yetkili kılınmadıkça, kurumlarının hizmet politikası veya hizmetlerin yürütülmesi ile ilgili olarak kurumu adına basın ve yayın organlarına yazılı veya sözlü bilgi ve demeç veremezler".

Öneriler

İlke 4 ve Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'na uymak için aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde genel bir görev olarak yardım ve tavsiyede bulunma hakkında yukarıda belirtilenlerle aynı çizgide bir bölümü olan bütünlüklü Bilgi Edinme Hakkı Yasası benimsenmelidir.
2. Kıbrıs'ın kuzeyindeki "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"na genel bir görev olarak yardım etme ve tavsiyede bulunma hakkında bir bölüm eklenmeli örneğin: "Kamu görevlileri bilgi talebinde bulunan veya bulunmayı teklif eden kişilere, yetkilerinin sınırları içerisinde, yardım etmek ve tavsiyede bulunmakla yükümlüdürler".
3. Hem Kıbrıs Cumhuriyeti'nde hem de Kıbrıs'ın kuzeyinde, Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın şartları uygulandığında, iyi niyetle bilgi sunan ve bunu o yasanın altındaki hükümlere uygun olarak yapan kamu görevlileri hiçbir şekilde takibinde oluşan, veya oluştuğu düşünülen zarardan veya bilginin halka sunulması ile oluşacak olan negatif politik etkiden sorumlu tutulmamalıdır.

İlke 5

Cevaplar hızlı ve en çok 15 işgünü içerisinde verilmelidir.

Özet

Avrupa'da bilgi taleplerine cevap verme süresi azami olarak 15 işgünüdür. Bu süre **Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu** Madde 5.4 ile uyumludur:

"resmi belgeye erişim için talep hemen ele alınmalıdır. Karar, mümkün olan en kısa süre içerisinde veya daha önce belirtilen kısıtlı süre içinde verilmeli, iletilmeli ve yerine getirilmelidir."

CEVAP ŞEKLİ	KIBRIS CUMHURİYETİ					KIBRIS'IN KUZEYİ
	Kamu Sektörü Bilgileri nin Yeniden Kullanı	Çevresel Bilgi	Arşivler	Veri Koruma	Diğer Bütün Bilgiler	"Bilgi Edinme Hakkı Yasası "

	mi					
İlk Cevap <i>Önerilen:</i> 15 işgünü	20 gün	20 gün	Belirtilm edi	4 hafta (erişmek için)	YASA YOK	15 gün
Uzatma <i>Önerilen:</i> İlave 20 işgünü	20 gün	20 gün	Belirtilm edi	15 gün (itiraz için)	YASA YOK	30 gün

Kıbrıs'ın kuzeyindeki hukuki çerçeve İlke 5 ve Erişim Konvansiyonu'nda belirtilen cevap vermek için azami süre olan 15 işgünü standardı ile uyum içerisindedir. 30 işgünlük uzatma ihtimali de karşılaştırmalı uluslararası standartlara göre kabul edilebilir. Fakat Şeffaf Kıbrıs Koalisyonu azami 20 işgünlük uzatma önermektedir ki bu da kamu kurumlarına yaklaşık yedi haftaya tekabül eden 35 işgünlük bir cevap verme süresi tanımaktadır. Çoğu durumda, eğer iç bilgiler kötü bir şekilde yönetilmiyorsa, kamu yetkilileri için bu üst limite uymaları mümkündür.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Bilgi Edinme Hakkı Yasası olmaması nedeniyle taleplere cevap vermek için bir azami limit yoktur. Zaman çerçeveleri – örneğin çevresel bilgiye erişim için - azami olarak Avrupa standartlarına uygun olarak 20 işgünü olarak belirlenmiştir. Özellikle Çevresel Konularda Bilgiye Erişme Yasası 20 işgünü sınırı ile Aarhus Sözleşmesi ile uyum içerisindedir.

İlgili Hukuki Kurallarının Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Kıbrıs Cumhuriyeti genel bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası'ndan yoksun olsa bile, birçok yasa belirli bilgi çeşitleri için makul zaman çerçeveleri belirlemiştir. Örneğin, **Kişisel Verilerin Korunması Yasası** Madde 12.3 halk ve özel kurumların kişisel bilgiye erişimle ilgili taleplerine 4 haftalık bir süre içerisinde cevap verilmesini öngörmektedir, oysa Madde 13.1 veri denetçilerinin hassas bilgilerin işlenmesi ile ilgili bu bilgilerin öznesi olan kişiler tarafından yapılan itirazlara 15 günlük zaman dilimi içerisinde cevap verilmesi gerektiğini belirtmektedir.

Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı Yasası Madde 9 yeniden kullanım ile ilgili başvuruların 20 işgünü içerisinde işleme konulmasını düzenlemektedir. İlgili makam gerekçe göstererek ve başvuru sahibini haberdar ederek bunu 20 işgünü daha uzatabilir.

Aynı şekilde **Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası** Madde 3.2a çevresel bilgilere erişim ile ilgili olumlu veya olumsuz cevap vermenin zaman çerçevesini bir ay olarak belirlemiştir, bu yaklaşık olarak 20–21 işgününe tekabül etmektedir. İlgili kamu kurumu

eğer talep edilen bilginin hacmi büyük ve karmaşık ise bu süreyi bir ay daha uzatabilir (Madde 3.2b).

Genel olarak bilgiye erişim için zaman çerçevesi normlarını belirleyebilen bağlayıcı olmayan tek prensip belgesi **Vatandaş Sözleşmesi**'dir, bu belge "bölümlerin cevap verme ve bilgi sağlama ve halka daha hızlı hizmet vermeleri için uymak zorunda oldukları zaman dilimi"ni belirlediğini iddia etmektedir, fakat zaman dilimlerini tanımlamamaktadır. İçişleri Bakanlığı tüm mektupların "mümkün olan en kısa süre içerisinde" cevaplanması gerektiğini belirlemiştir ama kesin olarak herhangi bir zaman dilimi belirtmemiştir.

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

"Bilgi Edinme Hakkı Yasası" Madde 12 azami cevap verme süresini 15 işgünü olarak belirlemiştir, ancak, "istenen bilgi veya belgenin, başvuru kurum ve kuruluş içindeki başka bir birimden sağlanması; başvuru ile ilgili olarak bir başka kurum ve kuruluşun görüşünün alınmasının gerekmesi veya başvuru içeriğinin birden fazla kurum ve kuruluşu ilgilendirmesi durumlarında bilgi veya belgeye erişim otuz gün içinde sağlanır. Bu durumda, sürenin uzatıldığı, gerekçesiyle birlikte başvuru sahibine yazılı olarak ve onbeş iş günlük sürenin bitiminden önce bildirilir".

Bu kurallarla İlke 5 hâlihazırda Kıbrıs'ın kuzeyindeki hukuki çerçevenin içerisine entegre edilmiştir. Fakat kuralların uygulanmasında bazı problemler vardır. Bu problemlerin giderilmesinde atılacak ilk adım yasanın Tüzüğü'nün yapılmasıdır.

Öneriler

Şeffaf Kıbrıs İlkesi 5 ile uyumluluk göstermek ve Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nun gerektirdiği gibi daha önceden tanımlanmış zaman süresi içerisinde hemen bilginin sağlanması için aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Kıbrıs'ın kuzeyinde Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın bütünsel olarak yürürlüğe girmesi için süreci ve bilgi ve yönetim hizmetlerini tanımlayan detaylı bir tüzük benimsenmelidir;
2. Kıbrıs'ın kuzeyinde kamu sektörü bilgilerinin yeniden kullanımı ile ilgili, yaklaşık olarak 15 günlük zaman limiti olan yasal çerçeve benimsenmelidir.
3. Kuzeyde, çevresel konulardaki bilgilere erişim ya sadece bu tür bilgilere adanmış bir yasa ile veya genel Bilgi Edinme Hakkı Yasası içerisinde düzenlenebilir.
4. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bilgi taleplerine 15 işgünlük zaman çerçevesi tanıyan spesifik bir Bilgi Edinme Hakkı Yasasının onaylanması. İlave cevap verme süresi azami olarak 20 işgünü olmalı ve sadece istisnai durumlarda uygulanmalı.
5. Kıbrıs Cumhuriyeti hükümeti, Vatandaş Sözleşmesinde açıklandığı gibi, bilgi taleplerini de içeren idari işlemler ile ilgili kesin zaman süreçlerini belirleyen ve politik kararlılığa uyan spesifik yasa ve tüzükleri yapmalıdır.

İlke 6

Bilgi hem yazılı kopya veya elektronik olarak ulaşılabilir ve orijinalleri görülebilir.

Özet

Bu ilke bilgiye erişim hakkının iki önemli unsuruna değinmektedir. Birincisi başvuruda bulunan kişi belgenin orijinalini görme hakkına her zaman için sahip olmalıdır. İkincisi ise kopyaları ya elektronik veya kağıt üzerinde yazılı olarak sağlanmalıdır.

Karşılaştırılmalı uluslararası standartlar ve **Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu** bilgi talep eden kişinin bilgiyi hangi formata almak istediğini belirtme hakkı olduğu ve bilginin mümkün surette bu formatlarda sunulması gerektiğini belirtir. Buna göre eğer bilgi elektronik formatta mevcut ise talep eden kişiye sadece kâğıtta verilmesi bu hakkın ihlali demek olur.

Konvansiyon, Resmi Belgelere Erişim Şekli ile ilgili olan Madde 6'da şöyle demektedir:

Resmi bir belgeye erişim sağlandığı zaman, başvuru sahibinin orijinal veya kopyayı inceleme veya bir kopyasını alma veya başvuru sahibinin tercihi mantıksız olmaması halinde istediği başka bir biçim veya şekilde alma hakkı vardır.

Elektronik şekilde bilgiye erişim hakkını onaylamak sadece vatandaşların aldıkları bilgiyi tekrar kullanımı garanti altına almak ile ilgili bir hak değil aynı zamanda da etkili yönetimin bir göstergesidir. Bilginin elektronik olarak tutulması hızla ulaşılabilir olmasını, etkili olarak işlenmesi ve diğer kamu kurumlarıyla paylaşılabilmesini sağlar.

Belgenin orijinaline erişimde tek istisna, belgenin yıpranmış olduğu ve orijinaliyle temasın daha fazla yıpranmaya yol açacağı durumdur. Bu durumda, talepçiye ya belgenin fotokopisi ya da taranmış/fotoğraflanmış dijital kopyası sağlanmalıdır. Böylesi bir sınırlama Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu kapsamında kabul edilebilirdir. Bu şartlarda kopyalamayı belli bir ücrete tabi tutmak da kabul edilebilirdir.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki "yasa" talepte bulunan kişiye farklı yollarda (görme veya kopya) veya şekillerde (basılı, elektronik, vs) erişimi seçme hakkı vermemektedir. Yasa kamu kurumlarının sadece onaylı kopyalar sağlamasını gerekli kılar ki bu da bilgiye elektronik erişimi şu anki erişim yasası çerçevesinde zor kılmaktadır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde genel bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası olmamasından dolayı hukuki çerçevenin bilgiye elektronik veya başka herhangi bir şekilde erişim için hiçbir düzenlemesi bulunmamaktadır. Buna iki istisna vardır: çevre ile ilgili bilgi almak isteyenler bilgiye elektronik veya yazılı kopya şeklinde ulaşmak istediklerini belirtebilirler ve kamu yetkililerin bu isteğe uymak için makul çaba sarf etmeleri gerekmektedir ve tekrar kullanım için olan bilgilerde mümkün olduğu her koşulda elektronik olarak verilmelidirler.

Belirli erişim şekilleri	KIBRIS CUMHURİYETİ					KIBRIS'IN KUZEYİ
	Kamu Sektörü Bilgilerinin Yeniden Kullanımı	Çevresel Bilgi	Arşivler	Veri Koruması	Diğer Bütün Bilgiler	"Bilgi Edinme Hakkı Yasası "
Görmek	?	✓	✓	✗	YASA YOK	✗
Kopya	✓	✓	✓ (onaylı)	✓	YASA YOK	✓ (onaylı)
Elektronik Erişim	✓	✓	✗	?	Yasa YOK	✗

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi-Kıbrıs Cumhuriyeti

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki hukuki çerçeve genel olarak bilgiye erişim hakkı öngörmediği için herhangi bir şekilde bilgiye erişimi de öngörmemektedir. *Kamu Hizmet Komisyonu Başkanı'nın Hitabı*'nda bilginin dijital biçimde proaktif yayını olması gerektiğini söylemesi övgüye değerdir fakat bu taleplere cevabın bilgilerin elektronik ortamda sunulmasının yerini alamaz.

Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası'nın 5. maddesi bilgi talebinde bulunanların bilgiyi hangi formatta ve şekilde almak istediklerini belirlemelerini sağlamaktadır. Bu, belgeyi görmek ve kopyalarını almayı da içerebilir. Kamu yetkilileri, bilginin başka bir biçim veya şekilde hâlihazırda sağlandığı ve "talep eden kişi için kolaylıkla ulaşılabilir olduğu" durumlarda veya "kamu kurumu için başka bir şekil veya biçimde bilgiyi sunmanın makul olduğu durumlar" dışında talepte bulunan kişinin isteklerine uyulmalıdır. Bu düzenlemeler Aarhus Sözleşmesi'nin ve halkın çevresel bilgiye erişimi üzerine olan AB Direktifi'ni yansıtmakta fakat talep eden kişiye bilgiyi kullanımları için en uygun formatta sağlama kültürü olmayan Kıbrıs'ta potansiyel bir sorundur.

Çevresel Bilgi Yasasının ayrıca kamu yetkililerinin talep eden kişiye bilginin neden belirtilen formatta verilmediği ile ilgili neden belirtmesi gerekliliği olumludur, fakat burada kullanılan ifadeler darlaştırılıp, kamu görevlilerinin istenen biçimde bilgileri vermesi sağlanabilir. Örneğin, eğer daha önce bazı veriler basılı rapor şeklinde yayınlanmışsa ve talep eden kişi bilginin elektronik olarak verilmesini isterse, böyle bir erişimi reddetmek makul olmaz. Bu, kamu yetkililerinin erişimin şekil ve biçiminin, bilginin daha kolay çoğaltılması ve telekomünikasyon veya elektronik yollarla erişilebilir olması koşulunu getiren Madde 5.2 ile uyum içerisindedir.

Kamu Bilgilerin Yeniden Kullanımı Yasası daha spesifik olup, Madde 5.1b çerçevesinde kamuda tutulan ve yeniden kullanımı onaylanan her türlü bilginin, mümkün olduğu durumlarda elektronik ortamda paylaşımını zorunlu kılar. Buna ek olarak yasanın 6.1.c ve 8. Maddeleri yeniden kullanımı onaylanan temel belgelerin internet ortamında bir listesinin bulundurulmasını gerektirir. İnternet ortamında oluşturulan bu liste, elbette ki gerçek belgelerin yerini tutmaz. Birçok ülkede hükümetlerin bu veri dizilerinin tümünü anında indirilebileceği portallar oluşturdukları görülmektedir. Bu Kıbrıs'taki kamu otoriteleri tarafından da göz önünde bulundurulması gereken bir durumdur.

Devlet Arşiv Yasası elektronik erişim sağlamadığı gibi elektronik erişimi de engellemektedir. Şu anda, devlet arşivleri uygulamada yalnızca yazılı kopya şeklinde erişim sağlamaktadır. Eğer, şu anki idari uygulamalar çerçevesinde onaylı bir kopya istenirse bu yazılı kopya şeklinde sağlanmaktadır.

Bilgi Koruma Yasası kişilere kendileriyle ilgili bilgiye erişim hakkını sadece yazılı olarak vermekte ve orijinalleri gözden geçirme izni olmadığını göstermektedir. Genel bilgiye ulaşım hakkı bağlamında kişisel bilgiye erişim kapsamındaki bu durum çok önemli bir problem olarak görülmemektedir. Ek olarak, açıkça yasaklanmamasına rağmen elektronik erişimden söz edilmemektedir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki hukuki çerçeve hangi formata olursa olsun genel bilgiye erişim hakkını sağlamaktan yoksundur.

İlgili Hukuki Kuralların Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

"Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nın talepte bulunma ile ilgili hükümleri, yani Madde 7, talep eden kişinin hangi formatta bilgiyi almak istediğini belirtme hakkını içermemektedir. Bu madde yalnızca "talep edilen belge ve bilgi başvuruda açıkça belirtilmelidir" demektedir.

Bilgi alma hükümlerini düzenleyen Madde 11 potansiyel bir problem oluşturmaktadır. Bu maddede "talep edilen belgelerin onaylı (bir) kopyası başvuran kişiye yetkili makam tarafından iletilir" şeklinde belirtilmesi bilginin elektronik olarak sağlanamayacağını ima etmektedir.

Ayrıca Madde 11'e göre belgeleri görme hakkı yalnızca "belge kopyalanmaya uygun olmadığı veya kopyalamanın belgeye zarar verme olasılığı olduğu durumlarda" uygulanır. Bu madde, belgelere zarar verme riski taşıdığı haller haricinde, talep edenlerin belgeleri her zaman görebilmelerini gerektiren Avrupa Konseyi standartlarına aykırıdır.

Olumlu bir şekilde Kıbrıs'ın kuzeyindeki "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nın 11. maddesi bazı durumlarda kayıtlı bilgiyi dinleme veya filmi görmenin gerekli olduğunu öngörmektedir ve buna bir çeşit erişim hakkı olarak müsaade edilmektedir.

Sonuç olarak Kıbrıs'ın kuzeyindeki yasa, başvuruda bulunan kişiye bazı temel unsurları sağlamamaktadır: hemen hemen her durumda orijinallerin görülmesine izin vermek ve mümkün olmasına rağmen elektronik dahil olmak üzere tercih edilen formatta kopya verme hakkı.

Öneriler

İlke 6 ve Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Sözleşmesi'ne uyumun sağlanması için aşağıdaki öneriler sunulmuştur:

1. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde başvuruda bulunan kişiye tercih ettiği tipte (görme veya kopyalama) veya erişim formattında (elektronik, yazılı kopya veya uygun) seçim yapmasını sağlayan bilgiye erişim hakkı yasası kabul edilmelidir. Çevre Hakkında Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın hükümleri uygundur fakat daha açık bir ifade şekli ile Resmi Belgelere Ulaşım Anlaşması'na uyum sağlanabilir;
2. Kıbrıs'ın kuzeyindeki hukuki çerçeve değiştirilip (a) tercih edilmesi halinde orijinal kopyaların görülebilmesi (b) elektronik formatta bulunduğu hallerde, o bilginin elektronik kopyalarına ulaşılabilmesi için başvuru sahibine daha açık haklar sağlanmalıdır;
3. Kıbrıs Cumhuriyeti ve Kıbrıs'ın kuzeyinde elektronik formatta sağlanacak bilgiler ile ilgili istisnaların nasıl düzenleneceği konusunda yasal düzenlemeler veya ilkeler benimsenmelidir. Bununla ilgili olarak Avrupa Birliği tarafından kullanılan teknik bazı modeller vardır. Bunlardan biri-Avrupa Birliği'nce de sıklıkla kullanılan-yazıyı dijital ortamda "SİLİNMİŞ" kelimesi ile değiştirmek, bu silinmiş yazının boyutunu ve silinme nedenlerini belirten bir karar belgesi eşliğinde sunmaktır.

İlke 7

Orijinaleri gözden geçirmek her zaman ücretsizdir. Sadece fotokopi ve materyallerin CD veya DVD veya başka bir formata kopyalanması ücrete tabi olabilir.

Özet

"Resmi belgelere erişim için ücretler"i düzenleyen **Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Sözleşmesi'nin** 7. maddesi şu şartı koymaktadır:

- Resmi belgelerin yerinde kontrol edilmesi "ücrete tabi olmamalıdır" (müze ve devlet arşivlerine girişte alınan ücret gibi küçük istisnalar haricinde)
- Kopyalama için alınan ücretler "makul olmalı ve belgenin esas üretim ve teslim maliyetini geçmemelidir". Başka bir deyişle "öz maliyet" prensibine uygun olmalı ve bu aktiviteden kar elde edilmeyecek şekilde düzenlenmelidir. Ücretlerin uygulandığı yerde, ücretleri detaylı olarak açıklayan tarifeler yayınlanmalıdır.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" içerisinde bilgiye erişim veya taleplerine uygulanabilecek ücretlerle ilgili çok çeşitli örnekler bulunmaktadır. Bu nedenle, Kıbrıs'ın kuzeyinde uygulanan ücretler ile ilgili hükümler bilgi sağlamaya uygulanacak ücretin, belgenin esas üretim veya teslim maliyeti seviyesinde olmasını öngören Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Sözleşmesi'ne aykırıdır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bilgiye erişim hakkının olmaması uygulanacak ücretlerle ilgili hukuki düzenlemelerin çoğalmasına sebebiyet vermektedir. Bilgiye erişim için farklı yasaların olması bilgiye erişimde çeşitli ücretlerin uygulanmasına neden olmaktadır. Bu

durum bilgi talebinde bulunanların nihai ücretin ne kadar olacağı konusunda emin olamadıkları nedeniyle caydırıcı niteliktedir.

Talep edilen ücret	Kıbrıs Cumhuriyeti					Kıbrıs'ın kuzeyi
	Tekrar kullanım	Çevre ile ilgili bilgiler	Arşiv	Veri koruması	Diğer tüm bilgiler	"Bilgi Edinme Hakkı Yasası"
Görme	✗	✓	✓	✓ Sadece düzenleme	Yasa yok	✓
Kopya	✓	✓	✗	?	Yasa yok	✗ Yasal süre asgari
Elektronik erişim	✓	✓	?	?	Yasa yok	✓

İlgili Hukuki Hükümlerin Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası başvuru sırasında ücret alınmasını yasaklamaktadır fakat "bilgi sağlanması" için ücret uygulanabilmektedir (Madde 9.2). Talepler için ücret alınmaması olumlu olsa dahi ücret politikası buna rağmen belirsizdir ve kopyalama ve teslim anında alınacağını belirlenmesi daha iyi olacaktır. Belgelerin yerinde incelenmesinin ücretsiz olduğu belirtilmesine rağmen elektronik kopyalar için belirlenmiş herhangi bir hüküm yoktur. Belgelerin elektronik olarak sağlanmasında ücret alınmaması uluslararası standartlar ve özellikle Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Sözleşmesi'yle tutarlı olacaktır.

Vatandaş Sözleşmesi, bağlayıcı bir belge olmamasına rağmen, İdari Makamları servislere erişimi "engelsiz" hale getirmesi için teşvik etmektedir fakat ücretler konusunda herhangi bir düzenlemesi yoktur.

Kamu Bilgilerinin Tekrar Kullanımı Yasası'nın 7. maddesi belgelerin tekrar kullanımı için ücret alınmasına izin vermektedir. Ücretler belgeleri bulunduran kamu kurumu tarafından belirlenmekte ve İçişleri Bakanlığı tarafından onaylanmaktadır. Bu durumda göz önünde bulundurulması gereken birçok faktör vardır ve kişiler ücret analizi talep edebilirler. Access Info Europe kamu sektörüyle ilgili bilgilerin yeniden kullanım taleplerinde ücret uygulamasının, Avrupa Konseyi Erişim Sözleşmesine ters düşebileceğini savunmakta ve bu konu uluslararası seviyede değerlendirilmektedir.

Devlet Arşivleri Yasası Madde 18.1 "devlet arşivinde veya bu yasa tarafından belirlenmiş özel koruma alanlarında tutulan belgelerin ve dosyaların incelenmesi, istenen belgelerin tümü ve gerekli kısımlarının resmi kopyalarının temin edilmesi ve Devlet Arşivi çalışanlarınca sağlanacak herhangi bir diğer hizmet için uygulanacak ücretlerin" Bakanlar Kurulu'nun hazırlayacağı bir Tüzükle düzenlenip resmi gazetede yayınlanmasını zorunlu kılar." Devlet Arşivleri web sitesinde kopyalama ile ilgili bir başvuru formu vardır ve A4 boyutu için €0.34 ve A3 için ise €0.68 ücret belirtilmiştir.

İlgili Hukuki Hükümlerin Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

"Bilgi Edinme Hakkı Yasası" Madde 11.2 şu şartı koşmaktadır:

"başvurunun yapıldığı kurum ve kuruluş , erişimine olanak sağladığı her bir bilgi ve belge için, başvuru sahibinden, Maliye İşleriyle Görevli Bakanlığın önerisi ile Başbakanlıkça hazırlanıp Bakanlar Kurulunca çıkarılacak bir tüzükle belirlenecek miktarda bir ücreti, bütçeye gelir kaydedilmek üzere tahsil eder. Belirlenecek ücret, aylık asgari ücretin binde beşinden az ve aylık asgari ücret miktarından fazla olamaz."

Ek olarak, Madde 11.3 bu ücret belirlenirken dikkate alınması gereken faktörleri sıralamaktadır: bilginin kişisel kullanılması, bilginin akademik olarak kullanılması, bilginin ticari kullanımı, basın haberleri için kullanılan bilgi. Ayrıca, ücret "kamu kurumu tarafından gerekli bilgi ve belgeler derlenirken araştırma, soruşturma ve analiz için harcanan zaman ve çabayı da dikkate almalıdır". Bu madde uluslararası standartlar tarafından izin verilmeyen "araştırma, soruşturma ve analiz" faktörlerini de içerir ve bu maliyetlerin yapay olarak şişirilebilmesi olasılığını da taşımaktadır.

Bu nedenle Kıbrıs'ın kuzeyindeki ücretlendirme politikaları, bilginin sağlanması için talep edilecek ücretin belgelerin teslimi veya çoğaltılma maliyetlerini geçmeyecek şekilde belirlenmesini öngören Avrupa Konseyi Sözleşmesi'ni ihlal etmektedir.

Öneriler

İlke 7 ve Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu ile uyum sağlanması için öneriler şunlardır:

1. Kıbrıs'ın kuzeyindeki ücretler takdire bağlı olduğundan "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" Madde 11.2, İlke 7 ve Avrupa Konseyi Resmi Belgeler Erişim Sözleşmesi'nin belirlediği ücret belirleme standartlarını yansıtacak şekilde değiştirilmelidir.
2. Kıbrıs'ın kuzeyinde "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nın 11.2'nci maddesindeki ücretleri açıkça belirleyecek tüzük Bakanlar Kurulu tarafından kabul edilmelidir.
3. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, Çevresel Bilgi Edinme Yasası'nın 9. Maddesi Avrupa Konseyi Resmi Belgeler Erişim Konvansiyonu ile uygunluk sağlayacak şekilde değiştirilmelidir. Bu maddeye ücret talebinin sadece kopyalama ve teslimi için yapılabileceğini, orijinallere bakılmasının ve elektronik kopyaların ücretsiz olduğunu belirten ek bir madde konmalıdır.
4. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde aşağıdaki hususları belirleyen ve bilgiye tam erişimi sağlayan bir yasa benimsenmelidir:
  - a) orijinal belgelerin ücretsiz olarak gözden geçirilmesi;
  - b) Yalnızca kopyalama ve bilginin sağlanması için kamu kurumları ücret talep edebilir;
  - c) Elektronik ortamda bilgiye erişim her zaman ücretsiz olmalıdır.

İlke 8

Prensip olarak , bazı sınırlı istisnalar haricinde bütün bilgiler ulaşılabilir. Ret edilen talepler için haklı gerekçeler sunulmalıdır.

Özet

Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nun giriş bölümü "bütün resmi bilgiyi ve belgeleri prensipte halka açık ve ancak bazı meşru çıkarlar ve hakların korunması için alıkonulabileceğini" görmesi nedeniyle bilgiye erişim için çok geniş bir düzenleme getirmektedir.

Konvansiyon'un 3.1 Maddesinin izin verdiği istisnalar şöyledir:

- Ulusal güvenlik, savunma ve uluslararası ilişkiler;
- Kamu güvenliği;
- Cezai aktivitelerin önlenmesi araştırılması, yargılanması;
- Disiplin soruşturmaları;
- Kamu kurumları tarafından yapılan kontrol ve denetlemeler;
- Ticari ve diğer ekonomik çıkarlar; Devletin para, döviz ve ekonomik politikaları;
- Kamu kurumları arasında bir konu hakkında yapılan görüşmeler.
- Devletin para, döviz ve ekonomik politikaları;
- Mahkemelerde tarafların eşitliği ve adalet sisteminin etkin çalışması;
- Çevre; veya
- Kamu kurumları arasında bir konu hakkında yapılan görüşmeler.

Konvansiyon'un ekindeki **Açıklayıcı Raporu** "Madde 3 paragraf 1'daki kısıtlamaların kapsamlı olduğunu teyit etmekte" ve başka hiçbir istisnai duruma gerek yoktur. Ayrıca, Madde 3.2.'ye göre bilgi sadece yukarıda bahsi geçen korunmuş çıkarlardan birine **zarar** verecekse ve **toplum çıkarının** ağır basmadığı durumlarda kamuya sunulması engellenebilir.

Burada verilen örnek toplum çıkarı ve zararı testine bir örnek teşkil etmektedir.

Halkın polis güçlerine yapılan harcamayla ilgili bilgi sahibi olmasının suçla mücadele ve toplumsal güvenlik açısından zararlı olduğu savunulabilir (ihtimal dahilinde!), çünkü suçlular kaç tane polisin görevli olduğunu ve kaç tane arabaları olduğunu bilecektir. Diğer taraftan, polislerin sayısını ve ne gibi ekipman kullandıklarını bilmenin de hükümetin bütçe harcamalarını toplumun iyi bir şekilde korunmasına yönelik, verimli şekilde kullandığı açısından bir toplum çıkarı olduğu aşıkardır. Bu bilgiye sahip olmadan polis güçlerinin niteliği ve yapılan bütçe harcamalarının doğru oranda olup olmadığı üzerinde bir nitelikli bir tartışma yapmak oldukça güçtür. Bu nedenle, meşru çıkarlara yönelik potansiyel bir zarar ihtimali olsa da, bu bilgiyi bilmede daha büyük (ağır basan) bir toplum çıkarı söz konusudur.

Kamu çıkarı testinin herhangi bir pozitif sonucu bilginin yayınlanmasının gözetilen bir çıkarı zedeleyeceği durumunu geçersiz kılacaktır. Bildiri ayrıca "bir zarar testi sonucunun zaman akımı ile yakından ilgisi vardır" diye de belirtmektedir. Sözleşmenin 3.3'ncü maddesi ulusal yasaların "kısıtlamaların artık etkin olmayacağı zaman sınırlamalarını" içerebileceğini önermektedir. Örneğin, bilgiye erişim için Disiplin Soruşturmaları çerçevesinde verilen kanuna uygun bir ret cevabı (d) bu soruşturmanın devam ettiği zaman dilimi ile kısıtlanmalıdır. Bu belgeye erişim daha sonra sağlanabilir.

İstisnai durumlarda Madde 5.6'da belirtildiği gibi "herhangi bir belgeye erişimi kısmi veya tam olarak kısıtlayan kamu kurumu ret cevabı için bir gerekçe sunmak zorundadır".

Konvansiyon tarafından kısıtlanan istisnai durumlar, aynı zamanda devlet sırrı olarak belirlenen bilgiler için de geçerlidir ve her bir bilgi talebi ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Kıbrıs Cumhuriyeti										Kıbrıs'ın kuzeyi
--------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---------------------

	Anayasa madde 19	Kamu Bilgilerinin Tekrar kullanım Yasası	Çevresel Bilgi Yasası	Devlet Arşivleri Yasası	Devlet Sırları yasası	Kişisel Veri Koruma Yasası	Basın Yasası	Kamu Yardım ları Yasası	Tüm diğer Bilgiler	"Bilgi Edinme Hakkı Yasası"
İstisnalar kısıtlanmıştır	×	×	✓	×	×	✓	✓	×	Yasa yok	×
Red nedeni açıklandı mı	×	✓	✓	×	×	✓	×	✓	Yasa yok	✓
Zarar testi	✓	✓	✓	×	✓	✓	✓	✓	Yasa	✓

									yok	
Toplum çıkarı testi	x	x	✓	x	x	✓	x	x	Yasa yok	x

Bu analizin diğer bölümlerinde de belirtildiği gibi ne Kıbrıs'ın kuzeyinde ne de Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki hukuki çerçeve tüm bilgileri kapsamaması nedeniyle bilgiye ulaşım hususundaki uluslararası standartlara uymamaktadır. Buna ek olarak, erişim hakkı verildiği durumlarda bile, istisnalar uluslararası standartlarda belirlenenlerden çok daha geniştir.

Özellikle Kıbrıs'ın kuzeyindeki "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" ve Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki Devlet Sırları ve Devlet Arşivleri Yasası'nın birleşimi demokratik bir ülkede olması gereken bilgiye erişim düzenlemelerinin aksine birçok bilgiyi kapsam dışı bırakmaktadır. Kısmen Kıbrıs'ta süregelmekte olan özel politik durum ve güvenlik kaygılarının doğası bir tür gizlilik kültürüne ve bilginin gereğinden fazla korunmasına neden olmuştur ve bu durumun ulusal güvenlik üzerinde etki yaratması da ihtimal dahilindedir. Buna rağmen, Konvansiyon Memorandum'u bu durumu öngörerek paragraf 23'te öneride bulunmaktadır:

Ulusal güvenlik kavramı kısıtlı kullanılmalıdır. Kamu kurumları tarafından yapılan insan hakları ihlallerini, kamu otoritelerinin yolsuzluklarını, idari hataları veya kamu görevlileri veya otoriteleri için utandırıcı nitelik taşıyan bilgiyi gizlemek için yanlış bir şekilde kullanılmamalıdır.

Kıbrıs'ta demokratikleşme ve istikrar sürecinin bir parçası olarak, ulusal güvenliği ve toprak bütünlüğünü etkileyecek olan hangi bilgilerin toplumdan gizlenmesi gerektiği ve hangi bilgilerin topluma sunulmasıyla şeffaf toplum yaratmak amacıyla tartışmaya açılacağı tekrardan gözden geçirilmelidir.

İlgili Hukuki Hükümlerin Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Bu bölümde Anayasa ve diğer yasalarda yer alan bazı bilgi sınıfları ve bilgiye erişimde bazı istisnaları öngören maddeler gözden geçirilmekte ve bunların Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'na uygunluğunu incelenmektedir. Buna ek olarak, bilgiye tam erişim yasası olmadan şu anki hukuki çerçeve Konvansiyon'un gereklerini yerine getirmekte yine de yetersizdir.

Anayasanın 19. Maddesi bütün bilgi sınıflarına uygulanmaktadır			
Yasadaki istisnalar	Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu	Zarar Testi	Toplum Çıkarı Testi
Cumhuriyetin Güvenliği ve Anayasal Düzen	✓	✓	x
Kamu Güvenliği ve düzeni, halk sağlığı ve moralleri	✓	✓	x
Şeref ve diğer kişilerin	✓	✓	x

hakları			
Yargının bağımsızlığı ve otoritesi	✓	✓	✗

Anayasa'nın 19. maddesi ifade ve bilgi edinme özgürlüğünü düzenler. Bu madde Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin kararları ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nun 10. maddesi çerçevesinde yorumlanmalıdır. Bölüm 4'te bahsedildiği gibi Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi 10. Madde çerçevesinde bilginin salt kaynağı olduğu durumlarda kamu kurumlarından bilgiye erişim hakkını kabul etmektedir.

Kıbrıs Cumhuriyeti Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'na 1961'den itibaren taraf olup (imza tarihi: 1961, yürürlüğe girmesi 1962) bu sözleşmenin maddeleri gereği AİHM kararlarına uymak zorundadır. Bu Kıbrıs'taki bilgiye erişim konusundaki hukuki sistemin bilgiye erişim hakkını tanıması gerektiği ve Kıbrıs Cumhuriyeti anayasasının bu hakkı verdiği anlamında yorumlanmalıdır. Sonuç olarak, bilgiye erişimi engelleyen her kısıtlama Anayasanın 19. maddesi ve sAvrupa Konvansiyonu'nun 10. maddesi ile uyumlu olmalıdır.

Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası Madde 19.3	Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Madde 10.2
Bu maddenin 1. ve 2. paragraflarında belirtilen hakların kullanımı Cumhuriyetin güvenliğini ve çıkarını veya anayasal düzenini tehlikeye atmayacak şekilde, halk sağlığı ve güvenliğini ve ahlakını zedelemeyecek seviyede ve kişilerin şeref ve haklarını koruyacak, yargının tarafsızlığı ve otoritesini zedelemeyecek formaliteler, şartlar ve cezalandırmalar yasal bir düzenleme ile kısıtlanabilir.	Bu özgürlüklerin kullanımı, beraberinde sorumluluk ve yükümlülükler getirdiği için milli güvenliği ve çıkarları, toprak bütünlüğünü veya anayasal düzeni tehlikeye atmayacak şekilde, halk sağlığı ve güvenliğini ve ahlakını zedelemeyecek şekilde ve kişilerin şeref ve haklarını koruyacak, gizlilik içerisinde edilen bilgilerin açıklanması veya yargının tarafsızlığı ve otoritesini zedelemeyecek formaliteler, şartlar, ve cezalandırmalar demokratik toplumlarda olması gereken yasal bir düzenleme ile kısıtlanabilir.

Yukarıdaki tablodan da görüleceği üzere, ifade özgürlüğü konusunda Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10.2nci maddesi Kıbrıs Cumhuriyeti anayasasının 19.3ncü maddesine eşdeğer bir çerçeve çizmektedir. Buna rağmen, AİHM 10.2nci madde toplum çıkarı testi yapılmasını "demokratik bir toplumda gerekli kısıtlamalar" çerçevesinde öngörmektedir. Anayasanın 19.3ncü maddesi de aynı çerçeveyi öngörmesine rağmen demokratik gereklilik testini etkin kılan bir dilden yoksundur. Diğer bir deyişle toplum çıkarı testini oluşturacak ve bu kısıtlamaları hükümsüz kılacak herhangi bir düzenleme oluşturmakta yetersiz kalmaktadır.

KB Tekrar Kullanımı Yasası sadece idari bilgilere uygulanır			
<u>Yasadaki istisnalar</u>	Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu	Zarar Testi	Toplum Çıkarı Testi
Üçüncü şahısların üzerinde fikir mülkiyeti hakkına sahip olduğu belgeler	✗	✓	✗
Devlet güvenliği, savunma ve toplum güvenliğinin sağlanması	✓	✓	✗
Ticari gizlilik	✓	✓	✗
İstatistikî Gizlilik	✗	✓	✗

Kamu Bilgilerinin Tekrar Kullanımı Yasası hepsi de zarar testine tabi olan bazı sınırlı istisnaları içermektedir. Aslında, bu istisnaların tümü Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu çerçevesinde açıklanmamıştır. Bunun nedeni ise Kamu Sektörü Bilgilerinin Tekrar Kullanımı ile ilgili AB yönetmeliğinin Erişim Sözleşme'sinde bulunmayan bazı istisnaları içermesidir. Bilgiye erişimin temel bir insan hakkı olduğu göz önünde bulundurulduğunda, erişimi sınırlayan diğer yasalara nazaran her zaman öncelikli olmalıdır. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde yeni bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası uygulanacağına, diğer yasaların oluşturduğu zemin çerçevesinde erişimin reddedilemeyeceğini garantilemek için bu durumun göz önünde bulundurulması gerekir.

Çevresel Bilgi Edinme Yasası- Çevre hakkındaki tüm bilgilere uygulanır			
<u>Yasadaki istisnalar</u>	Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu	Zarar Testi	Toplum çıkarı Testi
Dâhili iletişim, gizlilik ve idari prosedürler	✓	✗	✓
Kamu kurumuna ait gizlilik içeren prosedürler	✓	✓	✓
Uluslararası ilişkiler, toplum güvenliği ve ulusal savunma	✓	✓	✓
Adalet, adil yargılama ve disiplin soruşturmları	✓	✓	✓
Ticari ve endüstriyel ve meşru ekonomik çıkarları korumak için gizlilik	✓	✓	✓
Fikir mülkiyeti hakları	✗	✓	✓
Kişisel bilgilerin ve kişilerin gönüllü olarak verdikleri bilgilerin korunması	✓	✓	✓
Çevrenin korunması	✓	✓	✓

Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası, Çevresel Karar Verme Sürecine Halkın Katılımı ve Yargıya Başvuru'yu düzenleyen **Aarhus Sözleşmesi'ni** Kıbrıs Cumhuriyeti'nde geçersiz saymaktadır. Yasa toplum çıkarı ve zarar testine dair sınırlı istisnaların dışında çevre hakkında bilgiye erişim sağlamaktadır. Fakat dahili iletişim ve idari prosedürlere (Madde 8.1) erişim için verilen ret cevapları zarar testine tabi değildir (Madde 8.1e). Aarhus sözleşmesi dahili iletişimi (Madde 3.c) ve idari prosedürleri (Madde 4.a) "ulusal hukukta yer alması şartı ile" zarar testine tabi tutmamaktadır. Fakat Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim konvansiyonu zarar testi ve toplum çıkarı testinin, idari prosedür ve dahili iletişim durumları da dahil olmak üzere tüm erişim istisnalarına uygulanmasını zorunlu kılmaktadır.

Madde 8.2 ile tanımlanan erişime istisna durumlar Aarhus Sözleşmesinde belirtilen telif hakkını (Madde 4.e) korumakla uyumludur fakat Erişim Konvansiyonu'yla değildir. Erişim Konvansiyonu'nun Açıklayıcı Rapor'una göre "bir belgenin kopyasının gösterilmesi, ancak telif ve fikir mülkiyeti haklarının ihlalinin gerekçe olduğu durumlarda ret edilebilir" (paragraf 54). Erişim Konvansiyonu standartlarına göre, Kıbrıs Cumhuriyeti kamu makamları çevre ile ilgili telif hakkı olan bir belgenin kopyasını sağlamayı ret etme hakkı vardır fakat, yetkili makam yine de bu belgeyi görme talebini geri çevirmemelidir. Bazı istisnai durumlarda bile yalnızca görmenin de fikir mülkiyeti haklarına direkt olarak zarar verme ihtimali olabilir.

Basın Yasası sadece gazeteciler tarafından talep edilen bilgiye uygulanır			
<u>Yasadaki istisnalar</u>	Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu	Zarar Testi	Toplum Çıkarı Testi
Kamu düzeni ve güvenliği	✓	✓	✗
Anayasal düzenin güvenliği	✓	✓	✗
Diğerlerinin onuru ve haklarının korunması	✓	✓	✗

Basın Yasası, Kıbrıslı veya yabancı bütün gazetecilere güçlü bir düzenleme ile bilgiye erişim sağlamaktadır. Madde 7 "Cumhuriyetin her resmi makamından ve yetkili mercisinden bilgi araştırma ve edinme hakkı"nı vermekte ve bu merciler de "talep edilen bilgiyi sağlamak zorundadırlar". Bu kanuna istisna durumlar Madde 7.3 ile düzenlenmiştir ve yukarıdaki tabloda da gösterilmiştir. Bu istisnalar toplum çıkarı testi içermediği için Erişim Konvansiyon'una standartlarına uygun değildir.

Devlet Arşivleri Yasası Devlet Arşivcilerinin gelecek kuşaklar için korunmasını belirlediği tüm kamu kayıtlarını kapsamaktadır. Bu yasa Erişim Konvansiyonu'na iki yönden uymamaktadır. Birincisi, bu belgeler arşivde 30 yıl saklanır (Madde 8.1) ve bu belgelere sadece bakanlık izni ile erişim sağlanabilir (Madde 8,4). Bu, arşivdeki belgelere de aynan uygulanması gereken Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nun ihlalidir, istisnalar Konvansiyon'da belirtildiği gibi uygulanmalıdır. Buna tek istisna arşive aktarılmadan toplumun erişebileceği belgelerdir ki bu Kıbrıs'ta şu andaki bilgi edinme hakkı göz önünde bulundurulduğunda sadece Devlet Arşivinde bulunan kısıtlı sayıdaki belgelere uygulanabilir.

İkinci olarak, bilgi Kıbrıs hükümeti dışındaki bir kaynaktan gizli olarak sağlandığında, Bakanlık'ın imtiyaz kullanarak "iyi niyet istismarını"(Madde 8.2) önlemek için 30 yıllık periyodu uzatması da gereğinden uzundur. Bu gibi bilgiler prensipte her zaman için ulaşılabilir olmalıdır. Eğer bilgiyi sağlayan kişinin kimliği korunmak isteniyorsa o zaman ilgili belgenin hepsini saklamak veya yasaklamaktansa bu kişinin kimliğini açıklayan veya açıklayabilecek bölümler silinebilir veya gizli tutulabilir. Bu gibi bir olasılık şu anda Bakan'ın erişim şartlarını belirleme düzenlemesiyle olabilir (Madde 8.2) ama kullanılan dil yeterince güçlü değildir: bilgiyi saklamak için gerekli hukuki zemin ve potansiyel zarar belirlenmelidir ve bazı durumlarda toplum çıkarı testi yapıp buna göre bilginin sunulup sunulmayacağı kararı verilmelidir.

Kişisel Verilerin Korunması Yasası, İlke 8 bağlamında Avrupa standartlarına uygundur ve kişisel veriye erişim ve kısıtlanması, Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu ve uluslararası veri koruma standartlarıyla uyum içerisindedir.

Ancak ileride yürürlüğe girecek olan Bilgi Edinme Hakkı Yasası halkın kişisel veriye, adı geçen kişinin kamusal bir işlev sergilediği durumlarda bakanlar veya kamu görevlileri gibi ulaşabilmesini sağlamalıdır. Örneğin, özel bir şahsa ait biyografik veriler ve maaş verileri toplum çıkarı kapsamında olmayabilir ama halkın bir kamu görevlisinin profesyonel deneyimini ve vergi mükelleflerinin katkısıyla oluşturulan kamu bütçesinden ne kadar maaş aldığını bilme hakkı vardır. Başka bir deyişle, toplum çıkarı testinin uygulanması ile kişisel verilerin korunması yasası kapsamında saklanan veya halka sunulmayan bilgilere toplum çıkarının üstün gelmesiyle kısıtlama getirilebileceği istisnai durumların ortaya çıkması muhtemeldir.

Devlet Sırları Yasası'nın gelecekteki yeni Bilgi Edinme Hakkı Yasası ile önemli bir ilişkisi olacaktır. Bu yasa gizli bilgilere ve AB kaynaklı ve yine gizli olan bilgilere uygulanır. Buna ek olarak, uygulanması gizli bilgiye ulaşımı içeren bayındırlık işleri, sözleşmeler de bu Yasa kapsamı dahilindedir.

Birçok Devlet Sırları yasasında olduğu gibi, bu yasa da "izinsiz olarak yayımlanması halinde devlete zarar veren, ulusal güvenliği ve devletin genel çıkarlarını tehlikeye düşüren, içsel bütünlük ve uluslararası itibarı zedeleyen" herhangi bir bilgi veya bilgileri gizli addetmektedir. Bu bilginin gizlileştirilmesi için meşru bir zemindir ve zarar testini de içermektedir. Fakat bu çerçeve kamu çıkarı testini kapsam dışında bırakmaktadır. Bu nedenle uygulamadaki işlerliği ancak talebin gelecekteki Bilgi Edinme Hakkı Yasası altında yapılması halinde mümkün olmaktadır.

Devlet Sırları Yasası gizli bilgiye erişim için herhangi bir talebe izin vermemekle beraber, belli bir belgenin gizlileştirilmesini sorgulayacak idari veya hukuki mekanizmalara da zemin sağlamamaktadır. İlerideki Bilgi Edinme Hakkı Yasası kapsamında gizli belgelere erişim talebi mümkün kılınmalı, belgenin gizliliği talep üzerine değerlendirilmeli; eğer toplum çıkarı ağır basıyorsa bilgi açıklanmalıdır. Bilgi Edinme Degerlendirme Kurulu ve mahkemelerin gizli bilgiye erişim üzerinde gözetimi olmalı ve bilginin açıklanması hükmünü verebilecek yetki ile donatılmalıdır.

İlgili Hukuki Hükümlerin Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

Kıbrıs'ın kuzeyinde anayasal hükümlerin bir parçası olarak, İfade, Konuşma ve Düşünce Özgürlüğü'nü düzenleyen 24. madde Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. maddesini de yansıtmaktadır. "Bilgi alma ve verme" hakkı da buna dahil olup, aynı istisnai durumları da içermektedir.

Tek fark, gereklilik testinin demokratik bir toplumun gerektirdiği şekilde düzenlenmemiş olmasıdır. Böylece "gerekli" kısıtlamalar farklı zeminlerde "gerekli" olabilir hale gelmektedir. Bu durum toplum çıkarının söz konusu olduğu durumlarda bilgiye erişimin korunmasını ciddi bir şekilde sarsmaktadır.

Kıbrısın kuzeyi- Madde 24	Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu Madde 10.2
İfade, düşünce ve konuşma özgürlüğünün kullanılması ulusal güvenliğini ve çıkarını veya anayasal düzenini tehlikeye atmayacak şekilde, halk sağlığı ve güvenliğini ve ahlakını zedelemeyecek seviyede ve kişilerin şeref ve haklarını koruyacak, yargının tarafsızlığı ve otoritesini zedelemeyecek formaliteler, şartlar ve cezalandırmalar gerekli görülmesi halinde yasal bir düzenleme ile kısıtlanabilir.	Bu özgürlüklerin kullanımı, beraberinde sorumluluk ve yükümlülükler getirdiği için Cumhuriyetin güvenliğini ve çıkarını veya anayasal düzenini tehlikeye atmayacak şekilde, halk sağlığı ve güvenliğini ve ahlakını zedelemeyecek seviyede ve kişilerin şeref ve haklarını koruyacak, yargının tarafsızlığı ve otoritesini zedelemeyecek formaliteler, şartlar ve cezalandırmalar demokratik toplumlarda olması gerektiği gibi yasal bir düzenleme ile kısıtlanabilir.

Buna ek olarak, "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" ile ilgili olarak İlke 8 bağlamında dört ana problem vardır.

Birincisi, Kıbrıs'ın kuzeyinde Devlet Sırrı olarak kategorilendirilen bilgiler içeriğine ve o bilginin hangi durumda gizli addedildiğine bakılmaksızın "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"nın dışındadır (Madde 27). Bu Avrupa'daki ulusal güvenlik gibi hususlar söz konusu olduğunda duruma göre bilgi vermenin reddini içeren standartlara aykırıdır. Eğer gizli bilgi talep edilmişse, bu talep olası bir yayın izni için gözden geçirilmelidir.

İkincisi, sivil veya askeri istihbarat bölümlerinin çalışmaları (Madde 18), iletişim gizliliği (Madde 22), ve fikir mülkiyetine ait bilgiler (Madde 24) ve "halkı ilgilendirmeyen" dahili bilgiler (Madde 25) gibi istisnalar bu yasanın dışındadır.

Üçüncü olarak, "Bilgi Edinme Hakkı Yasası"ndaki çoğu istisna zarar testini düzenlemekte fakat toplum çıkarı testini düzenlememektedir. Bu düzenlemeyi sağlamamak yasanın toplum çıkarı testinin her bir istisnaya uygulanmasını salık veren Erişim Sözleşmesi'nin 3.1'nci maddesine uymadığını gösterir.

Dördüncü olarak, bazı istisnalar yüzeysel olarak Erişim Konvansiyonu standartlarına uyumlu görünse de aslında uyumlu değildir çünkü bütün bilgi sınıflarını dışlamaktadır. Bu noktada belirtilebilecek bir örnek "kamu kurumlarının ve otoritelerinin görevlerini yerine getirirken almış olduğu görüşler, bildirge, öneri ve tavsiyeler **aksi bildirilmediği takdirde** bu yasa kapsamındadır (*vurgu eklenmiştir*)" şartı getiren Madde 26'dır. Bu madde, diğer bir yasa, düzenleme veya yalnızca idari emir nedeniyle bir bilginin bu yasanın dışında tutulması olasılığını beraberinde getirir.

Aynı şekilde Madde 26 "yasal olarak istatistikî, kültürel, bilimsel, teknik, tıbbi, finansal ve hukuki alanlarda verilen ve kamu kurum ve kuruluşlarının kararlarının temelini oluşturan ifadelerin erişilebileceği"ni belirtmektedir. Diğer bir deyişle, eğer bu bilgiler direkt olarak bir kararın parçası değilse, o bilgilere toplumun erişimi mümkün olmamaktadır. İstatistiki ve teknik bilgilerin büyük bir kısmı spesifik bir kararın parçasını

oluşturmadıklarından, kamu tarafından tutulan çok miktarda bilgi kapsam dışı kalacaktır. İstisnaların uygulanmasındaki prensipleri hatırlamak önemlidir. Sözleşme'ye eklenen Açıklama Raporu Madde 3 paragraf 22'de "resmi belgelere mümkün olan en kapsamlı erişimi ve bu erişimi sınırlamanın yanlış uygulamalar ile engellenmemesini" içeren bir düzenleme yapılması çağrısı yapmaktadır.

Bilgi Edinme Hakkı Yasası- bütün bilgi gruplarına uygundur				
<u>Yasadaki istisnalar</u>	Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu	Zarar Testi	Toplum Çıkarı Testi	
Gizli Bilgiler	✗	✗	✗	
Devlet güvenliği ve ulusal güvenlik	✓	✓	✗	
Dış İlişkiler	✓	✓	✗	
Ulusal Ekonomi	✓	✓	✗	
İstihbarat ve Ulusal Güvenlik	✓	✗	✗	
İdari Soruşturma	✓	✓	✗	
Adli Soruşturması	✓	✓	✗	
Gizlilik	✓	✓	✗	
İletişimin Gizliliği	✓	✗	✗	
Ticari Sırlar	✓	✗	✗	
Fikir ve Sanat Eserleri	✗	✗	✗	
Departmanların İç Organizasyonu	✗	✗	✗	
Departmanların Dahili Genelgeleri ve Önerileri	✗	✗	✗	

Kıbrıs'ın kuzeyindeki mevcut yasal çerçeve Bilgi Koruma Yasası'nı da içermemektedir. Ayrıca uluslararası tecrübeler göstermektedir ki kamusal ve kişisel bilgilere erişimin korunması, aynı bağımsız kamu kuruluşunun hem bilme hakkı hem de özel yaşamın gizliliği hakkının savunulmasını denetlemesi ile daha da güçlenebilir.

Öneriler- Kıbrıs Cumhuriyeti

1. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde gelecekte oluşturulacak Bilgi Edinme Hakkı Yasası Avrupa Resmi Evraklara Erişim standartlarına uyumlu hale getirilmeli ve tüm istisnai durumlar için zarar ile toplum çıkarı içermelidir.
2. Anayasanın 19. maddesi "demokratik bir toplumda gerekli olan" cümlesi ilave edilerek değiştirilmeli ve Avrupa İnsan Hakları Konvansiyonu'nun 10.2'nci maddesine uygun hale getirilmelidir.
3. Devlet Arşiv Yasası ilerdeki Bilgi Edinme Hakkı Yasası ile uyumlu hale getirilip yalnızca meşru istisnalar haricinde, arşivlerdeki bilgilere ulaşım talebinin mümkün hale getirilmesi sağlanmalıdır. Gelecekteki Bilgi Edinme Hakkı Yasası Devlet Sırları Yasası altında tutulan her gizli bilgiye de uygulanmalıdır.
4. Basın Yasası'nın 7.3'ncü Maddesi, bir gazeteci tarafından yapılacak bir bilgi talebinin reddedilmesini belirlemek amacıyla, toplum çıkarı testini içerecek şekilde değiştirilmelidir. Ek olarak, Basın Yasası yeniden düzenlenerek gazetecilerin kamu bilgisine erişim talebine ret cevabı veren kamu kuruluşunun yazılı gerekçe gösteren yanıt verme düzenlemesi getirilmelidir.

Öneriler- Kıbrıs'ın kuzeyi

1. "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" bilgi erişimine getirilen her kısıtlamanın toplum çıkarı testine tabi tutulmasını içerecek şekilde değiştirilmelidir.
2. "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" devlet sırrı olarak saklanan gizli bilgilere erişimi sağlayacak hale getirilmelidir. Bu bilginin yayınlanmasının reddi, eğer yayınlanması durumunda meşru bir çıkarın ve hakkın zarar göreceği ve toplum çıkarının ağır basmayacağı öngörülürse uygulanabilir.
3. Bilgi Edinme Hakkı Yasası sivil ve askeri istihbarat bölümlerinin aktivitelerini (madde 18), iletişim gizliliğini (Madde 22), fikir mülkiyeti bilgilerini (Madde 24), "kamuyu ilgilendirmeyen" dahili bilgileri (Madde 25) istisnai kılmayacak şekilde değiştirilmelidir. Bu düzenlemeler Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Sözleşmesi'ne uygun hale getirilip, kısıtlamalar makul bir düzeye indirilmeli ve hem zarar hem de toplum çıkarı testlerine tabi tutulmalıdır.
4. Bilginin fikir mülkiyetine tabi olması, o bilginin erişim yasasının kapsamı dışında tutulmasına zemin oluşturmaz. Bir bilgi yalnızca bilginin kopyalanmasının fikir mülkiyeti hakkının korunmasını imkansız kıldığı durumlarda sağlanmayabilir.
5. "Devlet Sırları Yasası" Avrupa'daki standartlara uygun hale getirilmek için değiştirilmeli ve toplum çıkarı ve zarar testini de içerecek şekilde düzenlenmeli ve eğer bu bilgilerin yayınlanması demokratik bir toplumun gereği ise "gizli" statüsü değiştirilmelidir.
6. Kişisel bilgilerin korunması için Kıbrıs'ın kuzeyinde Avrupa standartlarına uygun bir bilgi koruma yasası yapılmalıdır. Aynı kuruluş bilgi edinme hakkı ve mahremiyet haklarını denetleme yetkisine sahip olmalıdır.

İlke 9

Herkesin, bilgi talebinin reddine ve yönetim sessizliğine karşı bağımsız bir kuruluşa başvurma ve mahkemeye götürme hakkı olmalıdır.

Özet

Bilgi talebine ret cevabına itiraz veya, bilginin proaktif yayınlanmasındaki engellere itiraz hakkı, bütün bilgi talebinde bulunan kişilere verilmeli ve bu hak tüm temel insan haklarının hukuki zeminde gözetilmesi ilkesi çerçevesinde değerlendirilmelidir.

İtiraz hakkı toplumun tüm üyelerini içermeli ve bu nedenle çok karmaşık ve pahalı bir süreç olmamalıdır. Ek olarak, bilgiye erişim hakkının etkin olabilmesi için, kararlar mümkün olduğunca çabuk verilmelidir. (AİHM'nin belirttiğine göre "haberler gündemden erken düşen konudur" - eğer bilgi çabuk sağlanmazsa değerini yitirir).

Bu nedenlerle, birçok Avrupa Birliği üye ülkesi Bilgi Komiseri veya Bilgi Komisyonu gibi bağımsız, genellikle hukuki yaptırım gücüne sahip makamlar oluşturmuştur. Bu makamların ulusal düzeyde bilgiye erişim konusunda yapılan hukuka aykırı uygulamaları denetleme yetkisi vardır ve bilgi talebinde bulunan kişiyi haklı bulmaları halinde belgelerin yayınlanmasına emir verebilir. Bazı ülkelerde bu komiserlik makamları bilgi koruma ajansları ile birleştirilmiştir ki bu da iki hakkı dengelemek açısından iyi işleyen bir sistemdir.

Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu bu kuruluşların kurulmasını desteklemektedir ve hem temyize hem de "yasa ile belirlenmiş diğer bir tarafsız ve bağımsız kuruluşlar"a başvuruyu önermektedir. (Madde 8.1)

Bilgi Komiseri Bulunan Ülkeler: Almanya, İrlanda, Sırbistan, Slovenya, İsveç, Birleşik Krallık

Bilgi Komisyonu Bulunan Ülkeler: Belçika, Fransa, İzlanda, İtalya, Makedonya, Portekiz, Türkiye

Bilgiye Erişim Hakkı konusunda yetkili Ombudsmanı bulunan ülkeler: Arnavutluk, Ermenistan, Avusturya, Bosna Hersek, Hırvatistan, Danimarka, Estonya, Finlandiya, Yunanistan, Kosova, Letonya, Norveç, İsveç

Kıbrıs'ta Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nı etkin denetleyen bir kuruluş yoktur. Kıbrıs'ın kuzeyindeki yasa "Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu"nın kurulmasına zemin sağlamıştır fakat bu kurul kurulmamıştır. Davaları mahkemeye götürmek karmaşık ve zaman alıcı ve yavaştır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Bilgi Koruma Komiseri özel bilgiye erişim yetersizliğinden doğan itirazları almak ve değerlendirmekle görevlendirilmiştir fakat diğer bütün bilgiler için Yüksek Mahkemeye başvuru hakkı dışında (Çevresel Konulardaki Bilgiler için) herhangi bir mekanizma bulunmamaktadır.

	Kıbrıs Cumhuriyeti					Kıbrısın Kuzeyi
	Kamu Bilgilerin Tekrar Kullanımı	Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası	Arşivler	Veri Koruma	Diğer bütün Bilgiler	Bilgi Edinme Hakkı Yasası
İdari itiraz	✓	✓	✗	✓	✗	✓
Bağımsız Kurumlar	✗	✗	✗	✓	✗	✓
Mahkemeler	?	?	✗	?	✗	✓

İlgili Hukuki Hükümlerin Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bilgiye erişim hakkına yapılan itirazların hızlı ve düşük maliyetli olmasını düzenleyen herhangi bir yasal düzenleme yoktur. Bilgiye erişim hakkına en yakın olan **Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası** dahili bir itiraz ve Yüksek Mahkemeye itiraz (Madde 11) şansını vermektedir. **Anayasanın** 146.2. maddesi Yüksek Mahkemeyi herhangi bir hakkın ihlali durumunda, bu nedenle ifade özgürlüğünü de içermektedir, yetkili kılmıştır. Aynı hak **Kamu Bilgilerinin Tekrar Kullanımı** yasasında da vardır.

Kişisel Verilerin Koruması Yasası'nın 12.3. maddesi, eğer denetmen kişisel bir verinin işlenmesiyle ilgili bir bilgi talebine veya verinin işlenmesine yönelik bir itiraza dört hafta içinde cevap vermezse (Madde 13.2); kişiye **Veri Koruma Komiserine** itiraz hakkı vermektedir. Yukarıda bahsedildiği gibi, Bilgi Koruma Komiseri bir çok ülkede bilgiye erişme talepleri konusunda hüküm vermekten sorumlu kuruluştur. Kıbrıs'ta halihazırda böyle bir kuruluş olduğu düşünüldüğünde, ileride oluşturulacak Bilgi Edinme Yasasının denetiminin bu birime verilmesi mantıklı olacaktır.

Arşiv Yasası ve İdare Yasası Komiseri gibi diğer yasalar da itirazları içeren herhangi bir düzenleme içermemektedir.

158(I)/1999 sayılı İdari Yasanın Genel Hükümleri yasasının 36. maddesi uyarınca üç ayı geçen yönetim sessizliği olumsuz olarak kabul edilir ve sessizlik ret anlamına gelir. Böylesi bir hüküm bir Bilgi Edinme Hakkı Yasası için kabul edilebilir değildir, çünkü her koşulda ret için gerekçe sunulması mecburi olmalı ve yönetim sessizliğine hiç bir zaman olanak verilmemelidir. Ayrıca aynı yasada yer alan Madde 33.1.c'ye göre dilekçe hakkı, yasa tarafından aksi belirtilmediği halde bilgi taleplerini kapsam dışında bırakmaktadır.

İleride yürürlüğe girecek olan Bilgi Edinme Hakkı Yasası, bilgi talebinde bulunan kişilerin yönetim sessizliğine karşı itiraz hakkını güvence altına almalı ve reddetme nedenlerini belirten ve zarar ve kamu çıkarı testlerinin nasıl uygulandığını içeren yazılı bir cevap için direktme hakkını gözetmelidir. Gelecekteki bir Bilgi Komiseri bu hükümlerin

uygulaması için denetim hakkına sahip olmalıdır. İdari sessizliğe karşı hızlı çalışan bir itiraz yöntemi geliştirilmelidir.

İlgili Hukuki Hükümlerin İncelenmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

Kıbrıs'ın kuzeyinde yürürlükte olan "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" görünürde uluslararası standartlara birçok yönden uymaktadır. İlk olarak kamu kurumlarını bilgi talebinde bulunan kişiye herhangi bir ret cevabının gerekçesini açıklamaya zorunlu kılmakta ve itiraz seçeneklerini belirlemektedir(Madde 13). Ayrıca, hukuki zemin de itiraz ihtimaline ek olarak, özellikle bilgi edinme hakkının uygulamalarıyla ilgili kararlar verecek olan ve oluşturulması gereken "Bilgi Edinme Degerlendirme Kurulu"na başvuru ve itiraz hakkı vermektedir. Bu komisyon kamu kuruluşlarına yapılan müracaatlara verilen ret cevaplarını incelemeli ve öneriler yapmalıdır (Madde 15). Komisyona itiraz etme zorunlu olmamakla beraber konu, mahkemeye götürülmeden önce buraya başvuru yapılabilir (Madde 14).

Bu Komisyonla ilgili iki problem vardır. Birincisi, kararları bağlayıcı değildir (Madde 15.10) bu yüzden herhangi bir yargı organı tarafından verilen bir kararın yerini tutmaz ve bilgi talebinde bulunan kişi verilen kararı uygulatmak için mahkemeye gitmek zorundadır.

Daha önemli olan ikinci problem ise Komisyon'un hala daha kurulmamış olmasıdır. Hukuk uzmanlarını da içeren ve bir Baro Üyesi, Başsavcı tarafından atanan bir savcı, bir hukuk profesörü, üç kamu görevlisi ve Başbakan tarafından atanan bir kişiden oluşması beklenen bu Komisyon'un henüz kurulmamış olması itiraz için uzun ve karmaşık olan yargı yolunu tek alternatif olarak bırakmıştır.

Kıbrıs'ın kuzeyinde kamu otoritelerinden bilgi edinmek isteyenler ayrıca Teftiş ve Denetleme Ombudsmanı'na da başvurabilirler. Teoride, Ombudsmanlık, bilgiye erişim talepleriniyle ilgili zayıf idarecilik uygulamalarına yönelik şikayetleri gözden geçirebilmektedir; pratikte ise bu yola ender başvurulmaktadır ve Ombudsman da bu alandaki yetkinliğini vurgulamak ya da bilinir hale getirmek için bir çaba göstermemiştir. Elbette ki, Komisyon'un ve Ombudsman'ın yetkililikleri arasında çatışma ihtimali de vardır. Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Projesi'ne göre Komisyon'u oluşturmak ve işlerliğini garanti altına almak en önemli öncelik olmalıdır.

Uluslararası standartlara uymak için, bu kurum en erken bir zamanda kurulmalı ve bağlayıcı karar verme yetkisi olmalıdır.

Öneriler- Kıbrıs Cumhuriyeti

1. Gelecekte Kıbrıs Cumhuriyeti'nde oluşturulacak olan Bilgi Edinme Hakkı Yasası ret ve yönetim sessizliğine itiraz hakkını açıkça düzenlemeli ve bunun için de hızlı, etkin ve düşük maliyetli mekanizmalar oluşturulmalıdır. Yasa ayrıca bilgi talebinde bulunan kişilerin ret cevabına karşılık itiraz hakları konusunda bilgilendirilmelerini de zorunlu hale getirmelidir.
2. Bilgiye erişim konusunda en iyi uluslararası uygulamalarında görüldüğü gibi, varolan Bilgi Koruma Komisyonu'nun bilgiye erişim hakkını koruyan ve uygulamasını denetleyen bir birim haline gelmesi ve Veri Koruma ve Bilgiye Erişim Komisyonu olarak yeniden isimlendirilmesi gerekmektedir.

Öneriler- Kıbrıs'ın kuzeyi

1. Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın 15.1nci maddesi gereği, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu acil olarak kurulmalı ve denetleme görevini tam olarak yerine getirmesi için gerekli yetkiler verilmelidir.
2. Erişimin reddi durumunda bilgi talebinde bulunan kişinin mahkemeye gitme olasılığını göz ardı etmeden, Bilgi Edinme Hakkı Yasasında Komisyon'un kararlarının bağlayıcı olmasını sağlayacak gerekli değişiklikler yapılmalıdır.

İlke 10

Kamu kurumları yapıları, fonksiyonları, bütçeleri ve aktiviteleri ile ilgili ana bilgileri otomatik olarak erişilebilir hale getirmelidir.

Özet

Uluslararası standartlara göre, kamu kurumları proaktif olarak bilgi aktarmak zorundadırlar. Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Sözleşmesi'nin 9. maddesi kamu kurumlarının ana fonksiyon ve aktivitelerini yayınlama zorunluluğu olduğunu belirtir: *"Sorumlu oldukları aktivite ve konularla ilgili olarak bilgi sağlama"*. Sözleşmenin 10. maddesi ayrıca kamu kurumlarına ek bir şart getirir:

Kamu şeffaflığını ve verimliliğini artırmak için kamuya ait resmi evrakları yayınlayınız ve ayrıca halkın ilgi duyduğu genel konulara bilgilendirilmiş katılımını teşvik edici gerekli adımları atınız.

Şeffaf Kıbrıs Koalisyonu uluslararası standartlar üzerinde bir çalışma yapmış ve Kıbrıs'taki kamu kurumlarının proaktif olarak yayınlaması gereken bilgilerin listesini hazırlamıştır. Aşağıdaki tabloda da görüleceği üzere Kıbrıs'ta geçerli hukuki çerçeve Madde 10 ile uyumamaktadır. Sözleşme ve karşılaştırmalı hukuka dayalı olarak, Şeffaf Kıbrıs Koalisyonunun 10 İlkesi kamu kurumlarını bilgileri proaktif olarak yayınlamaya davet etmektedir.

Proaktif Yayınlama	Kıbrıs Cumhuriyeti			Kıbrıs'ın kuzeyi		
Bilgi Sınıfları	Çevresel Bilgi	Kamu İhaleleri	Vatandaş Sözleşmesi	"Bilgi Edinme Hakkı Yasası"	"Kamu İhaleleri"	İç "Meclis Tüzüğü"
Websiteleri	✓	✗	✗	✗	✗	✗
İç Tüzükler	✓	✗	✓	✓	✓	✗
Teşkilat Yapısı	✗	✗	✗	✗	✗	✗
İletişim Bilgileri	✓	✗	✓	✗	✗	✗

Operasyon Bilgileri	✓	✓	✗	✗	✗	✗
Karar ve Politikalar	✓	✓	✓	✗	✗	✗
Karar Verme Bilgisi	✓	✓	✗	✗	✓	✗
Değerlendirmeler	✓	✓	✓	✗	✓	✗
Toplantı Tutanakları	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Servisler Üzerine Bilgiler	✓	✗	✓	✗	✗	✗
Servisellere Elektronik Erişim	✓	✓	✓	✗	✗	✗
Planlanan Bütçe	✗	✓	✓	✗	✗	✗
Maaş Bilgisi	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Gelir ve Giderler	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Sübvansiyon Bilgileri	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Açık Toplantı Bilgileri	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Halk Katılımı	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Kamu İhaleleri	✗	✓	✗	✗	✓	✗
Sözleşme Bilgileri	✗	✓	✗	✗	✓	✗
Kayıtlar ve Veritabanları	✓	✗	✗	✗	✗	✗
Tutulan Bilgilerle İlgili Bilgiler	✓	✗	✓	✗	✗	✗
Bilmek hakkında Bilgi	✓	✗	✓	✗	✗	✗
Bilgi Linkleri	✓	✗	✓	✗	✗	✗
Çevre Hakkında Bilgi	✓	✗	✗	✗	✗	✗

İlgili Hukuki Hükümlerin Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs Cumhuriyeti

Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası birçok kategorik bilginin proaktif olarak yayınlanması ile ilgili yasal hükümler içerir. Fakat yasanın içeriği ve kapsamı çevre projelerine yapılan harcamalar ve karar verme yetkisi olan görevlilerin maaşları dahil olmak üzere bir çok finansal bilginin yayınlanması konusunda yetersizdir. Yasa ayrıca halk katılımını etkili kılacak mekanizmaların geliştirilmesi için yapılması gerekli proaktif yayınlara hukuki zorunluluk getirmemektedir.

Kamu İhaleleri ile ilgili ihalelerinin şeffaflığı ve yöntemlerine değinen iki yasa vardır. İlki **12(I)/2006 sayılı "Kamu İmar İhale Sözleşmeleri, Kamu alım ve hizmet sözleşmeleri ve ilgili konuların koordinasyonu"** şeklinde tüm kamu ihalelerini kapsayan genel bir kamu ihale yasasıdır.

11(I)/2006 sayılı ikinci yasa ise **Enerji, Su, Ulaşım ve Posta Servisleri ile ilgili Kamu İhalelerindeki Projeleri, Alımları ve Hizmetleri** düzenleyen ve sözü edilen spesifik sektörleri kapsayan yasadır.

Bu yasalar €750,000'yu geçen ihale sözleşmeleri AB Resmi Gazetesinde yayınlamasını zorunlu kılar. Teklif imkanları AB düzeyinde yayınlanmadan yerel olarak yayınlanamaz.

Yasa	İlgili Bölümler	Kıbrıs Resmi Gazetesinde yayın	AB Resmi gazetesinde Yayın	Alıcının Profilinde Yayın
12(I)/2006	38 ve 40	Evet-İma edilir	Evet	Opsiyonel
11(I)/2006	44 ve 45	Evet- açıkça	Evet	Opsiyonel

Bu yasaların hiçbirisi kamu ihale süreçleri ile ilgili olarak bilgiye erişim hakkı sağlamaz. Diğer bir deyişle, bu yasalar kişilere kamu ihaleleri ile ilgili olarak bilgi edinme isteğinde bulunma hakkını vermemektedir. Diğer taraftan, her iki yasada ihale ve sözleşme detaylarının AB Resmi Gazetesi ile Kıbrıs Cumhuriyeti resmi gazetesinde yayınlanması konusunda düzenlemeler vardır.

Bu düzenlemelerin arkasındaki politika, sözleşmeleri yapan yetkili makamları hesapverebilir kılmak ve kişilerin vergilerinin nasıl kullanıldığını bilme hakkı çerçevesinde şeffaflığı artırmak değildir. Amaç ihale için yarışan firmaların ihaleyi kazanan firmayı öğrenmesi ve eğer bir usulsüzlük yapıldığına inanıyorlarsa yasal haklarını aramalarıdır.

Bu nedenle Kıbrıs Cumhuriyeti'nde kamu ihalelerinin değerleri ne olursa olsun ulusal bazda yayınlanmasını sağlayacak yasal zorunluluğa ihtiyaç vardır. Bu sadece resmi gazetede bir yayınlama değil aynı zamanda internet sitelerinde ve diğer medya aracılığı ile ilgi duyan herkesin erişebileceği kapsamlı bir şekilde yapılmalıdır.

Son olarak, İşleri Bakanlığı'nın **Vatandaş sözleşmesi** kamu kurumlarının her bölümünün "çalışmaları ile ilgili açık ve spesifik bilgi" sağlamalarını öngördüğünden kamuda şeffaflık ve halk katılımını destekleyen olumlu bir belgedir. Fakat bu devletin bütün birimlerinde kullanılmalı ve bağlayıcı yasal bir belge haline getirilmelidir.

Öneriler- Kıbrıs Cumhuriyeti

1. Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası çevre birimlerinin elinde bulunan çevre ile ilgili finansal bilgiyi, örneğin bütçe ve proje giderlerini ve, kamu ihale ve

teklifleri ile ilgili bilgileri yayınlama yükümlülüğünü getirecek şekilde değiştirilmelidir.

2. Kamu İhale Yasası ve tüzükleri belli bir asgari tutarın (örneğin €3000-5000) üzerindeki ihalelerin açık şekilde işleme konacak ve, devlet ihalesi olarak duyurulmasını sağlayacak şekilde değiştirilmelidir.
3. Önemli bilgi sınıflarının yasal ve proaktif olarak yayınlanmasını içeren Bilgiye Erişim Hakkı Yasası'nın Kıbrıs Cumhuriyeti'nde benimsenmesi gerektiği önerilmektedir.

İlgili Hukuki Hükümlerin Gözden Geçirilmesi- Kıbrıs'ın kuzeyi

Yukarıdaki tablolarda da görüleceği üzere, Kıbrıs'ın kuzeyindeki yasal çerçeve bilginin proaktif olarak yayınlanması ile ilgili spesifik yasal gereksinimlerden yoksundur. Sadece **"Kamu İhale Tüzüğü"** bilginin proaktif olarak yayınlanmasını öngören düzenlemeleri içerir fakat genel yasal gereksinimler tamamen yetersizdir.

Öneriler- Kıbrıs'ın kuzeyi

1. "Bilgi Edinme Hakkı Yasası" resmi belgelerin "kamu idaresinin şeffaflık ve verimliliğini desteklemek ve halkın genel çıkarları konularında bilinçlendirilmiş katılımını teşvik etmek" için proaktif olarak yayınlanmasını sağlayacak ve İlke 10 ile Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu ile uyumlu hale getirilecek şekilde değiştirilmelidir. (Madde 10)
2. "Meclis İç Tüzüğü" değiştirilerek özellikle yasa önerileri, maaş ve gider bilgilerinin proaktif yayını zorunlu kılacak, halk katılımını sağlayacak istişare ve istişare bilgileri ile açık oturumlar ile ilgili bilgilerin yayınlanmasını içeren mekanizmalar getirilmelidir.
3. "Kamu İhale Tüzüğü"nün 9. maddesi bilgi sınıfları genişletilerek ve özellikle ihale sözleşmeleri ve teklif bilgilerini içerecek şekilde tekrardan düzenlenmelidir. Ayrıca, Madde 6.2 ve 7'i değiştirilerek katılımcılar ile İhale Komisyonu toplantılarının tutanakları, ihaleler kapandıktan sonra halk tarafından ulaşılabilir hale getirilmelidir.

VI. Bilgitabanı Araştırması- Websiteleri

1. Bilginin Proaktif Olarak Yayınlanması Zorunluluğu

Bilgiye erişim hakkının iki boyutu vardır: bilgiye erişim için yapılan taleplere cevap verme zorunluluğu ve bilginin proaktif olarak ulaşılabilir hale getirilmesi.

Proaktif şekilde bilgi yayınlanması zorunluluğu Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu gibi uluslararası standartlarca onaylanmıştır. Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Sözleşmesi'nin 10.maddesi şöyledir:

"Bir kamu otoritesi, uygun olduğu durumlarda ve kendi inisiyatifini kullanarak, şeffaflığı teşvik etmek, kamu yönetiminin verimliliğini artırmak ve

bilinçlendirilmiş halkın karar alma süreçlerine katılımını sağlamaya yönelik tutmuş olduğu resmi belgelerin yayınlanması için gerekli düzenlemeleri yapmalıdır "

Açıklayıcı Rapor (paragraf 71-73) "proaktif yayınlama için ulusal kuralları" teşvik etmektedir ve temel bilgi sınıflarının "düzenli olarak, yeni bilgi teknolojileri yoluyla," — özellikle internet siteleri yoluyla—yayınlanmasını teşvik etmektedir.

Açıklayıcı Beyanname halkın hükümetlerinin aktiviteleri ile ilgili olarak bilinçli bir fikir oluşturmasını sağlayan bir dizi temel bilgi sınıfı olduğunu önermektedir. Bu dizi "kamu kurumlarının yapısı, çalışanları, bütçesi, aktiviteleri, politikaları, kararları, yetki devri ile ilgili bilgiler ile bilgi erişim hakkı ve resmi belgelerin nasıl talep edileceği" hususlarını kapsamaktadır.

Buna ek olarak, Sözleşme halk tarafından sıkça istenen resmi bir belgenin proaktif yayınlanması için temel bilgi sınıfına alınması gerektiğini önermektedir.

Web sitelerinde yayınlamaya yapılan vurgu önemlidir. İnternet, kamu kuruluşlarının hem birbirleri ile, hem de toplum ile kurdukları iletişimde özlü bir değişim getirmiştir. Bu sayede bilgi hem küresel hem de ülke içinde çok daha erişilebilir hale gelmiştir. Ayrıca, internet üzerinden yapılan bilgi dağıtımı kamu kurumları için hem daha ucuz hem de halk arasında daha çabuk ve kolay yayılabilir olduğundan verimli bir yöntemdir.

Web sitelerinde yapılan yayınlar kamu kurumlarının ve yetkili makamların halka bilgiyi proaktif bir şekilde sağlama istekliliğinin bir göstergesidir. Bu nedenle Şeffaf Kıbrıs Projesi proaktif yayınlama seviyelerini test etmek için internet sitelerindeki bilgi yayınlarını seçmiştir³.

2. Göstergeler, Metodoloji ve Puanlama

Kıbrıs'ta kamu kurumlarının proaktif bilgi yayınlama analizi Kıbrıs'ın kuzeyinde ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nde 10 kamu kurumunun web sitesinin değerlendirilmesi ile yapılmıştır. Tüm detaylar için aşağıdaki 3.1. bölümüne bakınız.

Bu çalışma için kullanılan göstergeler, web sitesinin varlığı veya olmayışı, 21 çeşit bilginin yayınlanması ve web sitesinin diğer devlete ait kurumların web sitelerine bağlantı verip vermemesiydi. 21 çeşit bilgi sınıfı Erişim Konvansiyonu ve Bilgi Edinme Hakkı Yasası bulunan ülkelerdeki proaktif bilgi yayınlama kurallarının karşılaştırmalı çalışmasına dayanarak uluslararası kurallara göre yapılmıştır⁴.

Araştırmacılar 21 çeşit bilginin yayınlanmasını, aşağıdaki puanlama sistemine göre kaydetmişlerdir:

³ İnternet yayıncılığı hiçbir şekilde geleneksel yayıncılık metodlarının yerini dolduramaz. Herkesin internete erişimi yoktur.

Uluslararası Telekomünikasyon Birliği'nin Haziran 2010'da yayınlamış olduğu ve

<http://www.internetworldstats.com/europa.htm#cy> kaynağından da edinilebilecek verilere göre, Kıbrıs'ta internetin yaygınlık oranı %39.3'te kalmaktadır ve bu da Kıbrıs'ta yaşayanların %60'ının internet erişimi olmadığını göstermektedir. AB ortalaması %58.4'tür. Kamu kurumları bu durumda esaslı bilgileri ve ana verileri gazete, radyo ve televizyon, ve diğer kamu alanlarını (kütüphane ve belediye binası) kullanarak yaymak zorundadırlar.

⁴ Uluslararası standartların detaylı bir karşılaştırması için bkz.; Helen Darbshire, " Proaktif Şeffaflık: Bilgiye erişim hakkının geleceği olabilir mi? Standartlar, zorluklar ve fırsatların bir incelemesi"; Dünya Bankası Enstitüsü Temmuz 2010.

Raporun internet bağlantısı: http://siteresources.worldbank.org/WBI/Resources/213798-1259011531325/6598384-1268250334206/Darbshire_Proactive_Transparency.pdf

-Bilginin web sitesinde detaylı olarak bulunması - 2 puan

-Bilginin web sitesinde kısmi olarak bulunması - 1 puan

-Bilgi mevcut değildir- 0 puan

Websitesi mevcut ise 2 puan; 1 veya 2 puan da diğer internet sitelerine yapılan bağlantılara verilmiştir. Böylece 10 kamu kuruluşunun teste tabi tutulduğu 23 göstergeden alınacak azami puan 460 olarak belirlenmiştir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde gözlemlenen kurumların toplam puanları 166 (veya %36) ve Kuzey Kıbrıs'ta ise toplam puan 60 (veya%13).

İncelenen tüm kamu kurumlarının puanları

Kıbrıs Cumhuriyeti	Puan	Kıbrıs'ın Kuzeyi	Puan
İçişleri Bakanlığı	22	"İçişleri ve yerel Yönetimler Bakanlığı"	0
Endüstri, Ticaret ve Turizm Bakanlığı	12	"Ekonomi ve Enerji Bakanlığı"	0
Çalışma ve Sosyal Sigortalar Bakanlığı	17	"Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı"	13
Eğitim ve Kültür Bakanlığı	16	"Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı "	12
Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlığı	22	"Turizm, Çevre ve Kültür Bakanlığı"	9
Sağlık Bakanlığı	17	"Sağlık Bakanlığı"	9
Lefkoşa Kaymakamlığı	12	"Lefkoşa Kaymakamlığı"	0
Limasol Kaymakamlığı	12	"Magusa Kaymakamlığı"	0
Lefkoşa Belediyesi	21	"Lefkoşa Belediyesi"	8
Limasol Belediyesi	15	"Magusa Belediyesi"	9
TOTALS	166		60
	36%		13%
Mevcut → 2 puan Mevcut değil→ 0 puan Kısmen mevcut→ 1 point			

Proaktif Yayın- Göstergeler

Gösterge	Tanımı
1. Websitesi	Websitesi mevcut- Evet (2 puan) veya Hayır (0 puan)
2. İç yönetmelik bilgisi	Kamu kurumunun iç yönetmelik, görev ve yetki alanı ile ilgili bilgiler
3. Teşkilat yapısı	Kamu kurumunun teşkilat yapısı ile ilgili bilgiler
4. İrtibat bilgileri	Her bölümden sorumlu memurların isim ve irtibat bilgileri
5. Operasyon Bilgileri	Dönemsel strateji ve planlanmış aktiviteler
6. Karar ve politikalar	Kamu kurumu tarafından benimsenen politikalar ve alınan kararlar
7. Karar verme bilgisi	Politika ve strateji benimsemesinde kullanılan veriler ve taslak belgeler
8. Değerlendirmeler	Yapılan aktivitelerin değerlendirme raporları

9. Toplantı tutanakları	Yapılan toplantı ve alınan kararların tutanakları
10. Hizmetler konusunda bilgi	Topluma sunulan hizmetlerin tanımı
11. Hizmet birimlerine elektronik erişim	İdari prosedürler için gerekli formların dijital kopyaları
12. Planlanan Bütçe	Cari yılın detaylı bütçe bilgisi
13. Maaş bilgisi	Kamu görevlilerinin maaş ve ikramiyeleri ile ilgili bilgiler
14. Gelir ve Giderler	Gerçekleşen gelir ve giderler, denetim raporları, ve diğer temel finansal bilgiler
15. Teşvikler hakkında bilgi	Yararlananlar, miktarlar, ve denetleme mekanizmaları da dahil olmak üzere sağlanan finansal teşviklerle ilgili bilgiler
16. Açık Toplantı Bilgisi	Açık toplantıların yeri, saati ve tarihi ile ilgili bilgiler
17. Halk katılım bilgisi	Halkın karar alma süreçlerine katılım mekanizmaları (istişare gibi) ile ilgili bilgiler
18. Kamu ihaleleri ile ilgili bilgi	Kamu ihale prosedürü, seçim (değerlendirme) kriterleri, bütçe ve tekliflerin sonuçları gösteren detaylı bilgiler
19. Sözleşme bilgisi	Kamu kurumu tarafından yapılan sözleşmeler ve uygulamaları ile ilgili raporlar
20. Kayıtlar ve Veritabanları	Veritabanlarının gizlilik politikası, içeriği ve erişilebilirliği ile ilgili bilgiler
21. Tutulan Bilgiler	Kamu kurumu tarafından tutulan ana belgelerin indeksi veya fihristi, veya en azından tutulan bilgilerin sınıfları
22. Bilme hakkı konusunda bilgi	Nasıl bilgi talebinde bulunulacağı ve kamu kurumlarında yetkili kamu görevlisi hakkında bilgi dahil olmak üzere bilgi edinme yasası hakkında bilgi
22. Bağlantılar	Diğer devlet kurumları ve diğer ilgili internet sitelerine linkler

3. Ana Bulgular

Kıbrıs'ın kuzeyi ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bulunan kamu kurumları temel bilgi sınıflarını internet sitelerinde proaktif olarak yayınlama konusunda yetersizdirler.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde incelemeye alınan tüm kamu kurumlarının internet siteleri mevcutken, Kıbrıs'ın kuzeyindeki 10 kurumdan yalnızca 6'sının internet sitesi vardır. Ayrıca, Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki internet sitelerinde çok daha geniş bilgiye ulaşılabilir. Fakat yine de toplam puanlara bakıldığında, hem Kıbrıs Cumhuriyeti (%36) hem de Kıbrıs'ın kuzeyi (%13) hayal kırıklığı yaratan bir tablo çizmektedir.

Tek bir kamu kurumu için ulaşılabilir en yüksek puan 46 olarak belirtilmiştir. Denetlenen kurumların hiçbirisi bu puanın yarısını yani 23 puanı dahi alamamıştır. Sadece 3 kamu kurumu 20 puanı geçerek bu rakama yaklaşabilmiştir: tümü de Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki İçişleri Bakanlığı (22), Tarım Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlığı (22) ve Lefkoşa Belediyesi (21).

Araştırma sonuçlarına göre, kamu otoritelerinin internet sitesi tasarımları genel olarak yetersiz bulunmuş, özellikle ana sayfadan yönlendirme veya site içinde arama motorlarının tam anlamıyla çalışmadığı ortaya çıkmıştır.

Ayrıca, temel bilgilerin potansiyel kullanıcıların, ana dillerine çevrilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda etnik yapısı karma olan Kıbrıs örneğinde, bilgiler Türkçe, Yunanca ve İngilizce ulaşılabilir olmalıdır.

Kullanışlı bir internet sitesi kolay dolaşım, arama seçeneği ve kullanıcı rehberi, bilgi rehberine erişimi sağlamalı ve birçok dilde kullanılabilir olmalıdır. Bunlara ek olarak, arama fonksiyonu gibi temel navigasyon araçları sık sık kontrol edilmeli ve çalışır durumda olduğundan emin olunmalıdır.

İnternet sitelerinin uygun ve etkin olması için halkın bilgi ihtiyaçları doğrultusunda, bilgi erişimini kolay sağlayan bir yapıda olması gerekmektedir

Bilgi erişimi hususunda, Kıbrıs'ta bulunan tüm kamu kurumlarının internet sayfalarında temel bilgi kategorilerini daha kullanışlı bir şekilde yüklemeleri ve detaylı bilgi arayanlar için de orijinal belgeleri bulundurmaları için önemli çaba koymaları gerekmektedir. Buna ek olarak, tüm kamu kurumları mevcut standartlarını gözden geçirip ortalama bir internet kullanıcısının yararlanabileceği daha kolay erişebilirlik sağlamalıdır.

Kıbrıs'taki kamu kurumları internet sitelerinin tasarım ve içeriğini, bilgi arayanların kurumun yapısı ve işleyişi hakkında bilgi sahibi olmadıklarını göz önünde tutarak tekrar gözden geçirmelidirler. Hem Kıbrıs'ın kuzeyinde hem de Kıbrıs Cumhuriyeti'nde denetlenmiş kamu kurumlarında uygulanabilecek geniş kapsamlı bir dizi öneri bulunmaktadır. Kıbrıs'ın kuzeyi ve Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki her bir kurum için proaktif uygulama ve temel bilgilere kolay erişim konuları kapsamlı olarak aşağıda açıklanmıştır.

3.1 Kıbrıs Cumhuriyeti'nde Proaktif Yayın

İncelenen 10 kamu otoritelerinin hepsinin internet sitesi mevcut olmakla birlikte, Lefkoşa ve Limasol Kaymakamlık internet siteleri İçişleri Bakanlığı internet sayfasında alt başlık olarak görülmektedir.

Spesifik internet adresleri:

- İçişleri Bakanlığı : www.moi.gov.cy
- Ticaret, Sanayi ve Turizm Bakanlığı : www.mcit.gov.cy
- Çalışma ve Sosyal Sigortalar Bakanlığı : www.misi.gov.cy
- Eğitim ve Kültür Bakanlığı: www.moec.gov.cy
- Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlığı: www.moa.gov.cy
- Sağlık Bakanlığı: www.moh.gov.cy
- Lefkoşa Kaymakamlığı:
http://www.moi.gov.cy/moi/da/dadmin.nsf/dmlindex_tr/dmlindex_tr?OpenDocument
- Limasol Kaymakamlığı:
http://www.moi.gov.cy/moi/da/dadmin.nsf/dmlindex_tr/dmlindex_tr?OpenDocument
- Lefkoşa Belediyesi: www.nicosia.org.cy
- Limasol Belediyesi: www.limassolmunicipal.com.cy

Kıbrıs Cumhuriyeti Kamu Kurumları										
Göstergeler	İçişleri	Ticaret ve Sanayi Turizm	Çalışma ve Sosyal Güvenlik	Eğitim ve Kültür	Tarım, Doğa Kaynakları ve Çevre	Sağlık	Lefkoşa Kaymaklığı	Limasol Kaymaklığı	Lefkoşa Belediyesi	Limasol Belediyesi
İnternet sitesi	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut
İç Düzenlemeler	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi
Kurumun Yapısı	Mevcut	Yok	Mevcut	Kısmi	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Kısmi	Kısmi
İletişim Bilgisi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Kısmi	Kısmi
İşleyiş Bilgisi	Kısmi	Yok	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Mevcut
Kararlar ve Poliçeler	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Karar-Alma Bilgisi	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Yok
Değerlendirmeler	Yok	Yok	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Yok
Toplantı Notları	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Servisler Hakkında Bilgi	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Yok	Yok	Mevcut	Mevcut
Servislere E-Erişim	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Yok
Proje Bütçesi	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Mevcut
Maaş Bilgisi	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Gelir ve Giderler	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Yok
Sübvansiyon Bilgileri	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Açık Toplantı Bilgileri	Kısmi	Yok	Yok	Mevcut	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Kamu Katılımı	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Mevcut	Yok
Kamu İstihsalı	Kısmi	Yok	Kısmi	Yok	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Kısmi	Mevcut	Yok
İletişim Bilgileri	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Kayıtlar ve Veriler	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok
Tutulan Bilgiler	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Kısmi	Yok	Yok	Yok	Yok
Bilgi edinme Hakkı	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Yok	Kısmi	Yok
Bağlantılar	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Mevcut	Yok	Yok	Mevcut	Mevcut

Hiç bir kamu kurumunun internet sitesinde mevcut olmayan bilgiler:

- Alınan ana kararlar ve politikalar;
- Toplantı tutanakları;
- Kamu çalışanlarının maaşları ve ikramiyeleri hakkında bilgi;
- Yararlananlar, miktar ve denetim mekanizmaları, ve dış denetim raporlarını da içeren sağlanan finansal sübvansiyonlar hakkında detaylı bilgi;
- Yapılan sözleşmeler ve bunların uygulandığına dair tutulan düzenli raporların kopyaları.

Mevcut olmayan veya kısmen bulunan bilgiler:

- Vatandaşların bilgiye erişim hakkı ile ilgili bilgiler; nasıl bilgi talep edecekleri, sorumlu kamu görevlilerinin iletişim bilgileri (İstisnai internet sitesi: Lefkoşa Belediyesi -kısmen)
- Seçilmiş olan kamu kurumunun aktivite değerlendirme raporları (Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlığına bağlı Su Geliştirme Bölümü hariç).
- 3 kamu kurumunun (İçişleri Bakanlığı, Tarım Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı) internet sitelerinde bulunması gereken bilgiler kısmen bulunurken, hiçbirinde önemli belgelerin indeksi veya listesi veya kayıtlı tutulan bilgilerin türleri hakkında bilgi bulunmamaktadır.

Özellikle **finansal bilgi** eksikliği göze çarpan bir husus olarak karşımıza çıkmaktadır. Bütçe bilgileri başka yerlerde bulunabilmesine rağmen, cari bütçe verileri incelenen internet sitelerinde mevcut değildir. Hiçbir internet sitesi finansal sübvansiyonlar veya bunların denetimi ile ilgili bilgi içermemekle birlikte, herhangi bir dış denetim raporu hakkındaki bilgi eksikliği de özellikle dikkat çekicidir.

Benzer şekilde, **kamu ihale** bütçesi, ihale işlemleri, seçim kriteri ve ihale başvuru sonuçları konusunda online bilgi bulunmamaktadır. Var olan kısmi bilgiler ihale sürecini şeffaf kılmamaktadır. Bu noktada istisna olan tek kurum Lefkoşa Belediyesi'dir.

Halk katılımı ile ilgili bilgi de eksik bulunmuştur. Sadece 3 kurumun açık oturum, istişare gibi konularda kısmi bilgilendirmeye yer verdikleri görülmüştür. Genele bakılırsa karar alma sürecinde katılım cesaretlendirilmemektedir.

E-devlet Politikası: İncelenmiş olan internet sitelerinin çoğunun verdikleri servis ve erişim konusu olumlu olarak değerlendirilmiştir. Ayrıca, incelenmiş internet sitelerinin sayfalarında diğer veya ilgili kurumların web-site adreslerinin bulunması da pozitif bir durum olarak değerlendirilmiştir. Bu husustaki tek istisna Kaymakamlık internet sitelerinin İçişleri Bakanlığı sayfasında alt konu olarak görülmesidir. Bu bağlantılar websitesi ziyaretçilerinin talep edilen bilginin diğer kamu kurum ve kuruluşların websitelerine de girip bulmalarını dolaylı olarak sağlamaktadır.

Fakat bunun yanında internet sitelerindeki **çeşitli problemler** bu olumlu bulguları gölgede bırakmaktadır:

- Genel olarak, internet siteleri proaktif yayımcılık standartlarına uymamaktadır: bilgi eksikliği, bazı bölümlerin güncel olmayışı ve kopuk veya çalışmayan bağlantılar.
- Birçok internet sitesinde iletişim için bir elektronik posta adresi bulunmasına rağmen, çoğunda internet-forumu yoktur. Bu da eğer vatandaşın e-posta adresi yoksa (veya herhangi bir konuda ismini vermeden yorum yapmak isterse) o kurumla internet yoluyla iletişim kuramayacakları anlamına gelir.
- Kurumların posta adresleri, telefon ve faks numaraları internet sitelerinde mevcut olması, bu yöntemlerin kamu ve kurumlar arasında hala tercihen geçerli

iletişim yolu olduklarını göstermektedir. Bu durum 'geleneksel' iletişim araçlarının (posta ve faks gibi) 'modern' iletişim araçları (e-posta) karşısında daha tercihli olduklarını göstermektedir. İstisnai internet siteleri sadece kaymakamlık sayfalarıdır; bunlarda posta adresi bulunmamaktadır.

- Bu websayfalarında önerilen iletişim metotlarının ya hatalı olduğu veya çalışmadığı görülmüştür. Bu durum potansiyel kullanıcılarda, kurumların posta kutularının aktifliği veya internet-forum yoluyla göndermiş oldukları talebin ilgili resmi makama ulaşip ulaşmadığı konusunda tereddüde yol açmaktadır.

Resmi olarak bu araştırmada bulunmamasına rağmen, bir diğer bulgu da incelenmiş internet sitelerinde olsa bile Türkçe dilinde yeterli bilgi bulunmamasıdır. Rumca'nın yanında, Kıbrıs Cumhuriyeti'nin diğer resmi dili olan Türkçe'nin bu sitelerde pratikte kullanılmıyor oluşu, adada yaşayan herkesin bilgiye erişebilme şansının sağlanması açısından endişe verici bir bulgudur. Yasa gereği tüm kamu bilgilerinin Türkçe de olması gerekirken websitelerinde buna uyulmamaktadır. Bu karşın adanın resmi dil olmayan İngilizce dilinde daha çok bilgi mevcuttur.

Sonuç - Kıbrıs Cumhuriyeti

Çıkarılan sonuçlara göre, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde halkın internet siteleri yoluyla bilgilendirilmesinin sağlanması konusunda etkili bir politika bulunmamaktadır.

İncelenen internet sitelerinde bazı bilgiler bulunmasına rağmen, bilgi sınıfları arasında bütünlük olmayışı böyle bir politakanın olmadığını göstermektedir, websiteleri plansız ve ilgili kurum içerisindeki sorumlunun yaklaşım şeklini yansıtmaktadır.

Kıbrıs Cumhuriyeti kamu kurumları, internet siteleri söz konusu olduğunda, uluslararası bilgiye erişim standartlarının gerisinde kalmaktadır. Hükümetin şeffaf ve proaktif yayımcılığı destekleyen daha somut politikalara ihtiyacı vardır.

3.2 Kıbrıs'ın kuzeyinde proaktif yayımcılık

Eylül 2010 itibarıyla incelenmiş 10 kamu kurumunun 4'ünde spesifik bir internet sitesi bulunmamaktadır. Bunlar: **"İçişleri Bakanlığı", "Ekonomi ve Enerji Bakanlığı", "Lefkoşa Kaymakamlığı" ve "Mağusa Kaymakamlığı"**dir.

İnternet sitesi bulunan kamu kurumları:

- "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı": www.csgeb.eu
- "Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı" : www.mebnet.net
- "Turizm, Çevre ve Kültür Bakanlığı": www.turizmcevrekultur.org
- "Sağlık Bakanlığı": www.saglikbakanligi.com
- "Lefkoşa Belediyesi": www.lefkosaturkbelediyesi.org
- "Mağusa Belediyesi": www.magusa.org

KAMU KURUMLARI / KIBRIS'IN KUZEYİ										
GÖSTERGE	İçişleri	Ekonomi ve Enerji	Çalışma ve sosyal güvenlik	Eğitim, Gençlik ve Spor	Turizm Çevre ve Kültür	Sağlık	Lefkoşa kaymakamlığı	Magusa Kaymakamlığı	Lefkoşa Belediyesi	Magusa Belediyesi
Web sitesi	Yok	Yok	Evet	Evet	Evet	Evet	Hayır	Hayır	Evet	Evet
İç yönetmelikler	Yok	Yok	kısmen	kısmen	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Örgütsel Yapı	Yok	Yok	mevcut	mevcut	Mevcut Değil	mevcut	yok	Yok	mevcut	kısmen
İletişim Bilgileri	Yok	Yok	mevcut	mevcut	Mevcut Değil	kısmen	Yok	Yok	Mevcut Değil	kısmen
İşlevsel Bilgiler	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	kısmen	kısmen
Kararlar ve Politikalar	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	kısmen
Karar verme hakkında bilgiler	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Değerlendirmeler	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	kısmen	Mevcut Değil
Toplantı Tutanakları	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	mevcut	Yok	Yok	Mevcut Değil	kısmen
Hizmetler hakkında bilgiler	Yok	Yok	mevcut	mevcut	mevcut	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	kısmen
Hizmetlere elektronik erişim	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	kısmen	kısmen	yok	yok	kısmen	Mevcut Değil
Öngörülen Bütçe	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Maaş bilgileri	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Gelir ve Giderler	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Teşvikler hakkında bilgiler	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil

Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Projesi Araştırma Raporu

Açık toplantılar hakkında bilgiler	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Halk katılımı bilgileri	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Kamu ihale bilgileri	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	kısmen	Mevcut Değil
Sözleşmeler hakkında bilgiler	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Kayıtlar ve Veritabanları	Yok	Yok	kısmen	Mevcut Değil	kısmen	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Tutulan bilgi hakkında bilgiler	Yok	Yok	kısmen	Mevcut Değil	kısmen	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	kısmen
Bilgiye erişim hakkında bilgiler	Yok	Yok	Mevcut Değil	kısmen	Mevcut Değil	Mevcut Değil	Yok	Yok	Mevcut Değil	Mevcut Değil
Bağlantılar	Yok	Yok	mevcut	mevcut	mevcut	kısmen	Yok	Yok	Mevcut Değil	kısmen

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere kuzey Kıbrıs'ta incelenmiş olan kamu kuruluşlarının internet sitelerinde çoğu temel bilgi sınıfı eksiktir. Özellikle:

- Karar alma bilgileri;
- Öngörülen bütçe bilgileri;
- Maaş bilgileri;
- Gelir ve giderler;
- İletişim bilgileri;
- Teşvik bilgileri;
- Açık toplantı bilgileri;
- Halk katılımı bilgileri.

Diğer temel bilgi sınıflarına bakıldığında kamu kurumlarının internet sitelerinde bilgi tutarlılığının olmadığı görülmüştür. Bilgilerin genelde eksik ve sistemli olmayan bir şekilde sunulduğu görülmüştür.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu kurumlarının internet sitelerinin incelenmesi sonucunda denilebilir ki hükümetin şeffaflığı sağlayacak ve resmi belgelere ulaşabilme hakkını destekleyen herhangi bir politikası bulunmamaktadır. Örneklemek gerekirse:

- "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" ve "Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı" sayfalarında işleyiş ve talimatlar konusunda bilgi verilirken fonksiyonları ve görevleri konusunda bilgi verilmemektedir. Diğer 3 kamu kurumu bu iki sınıf bilgiden söz etmemektedirler;

- 10 kamu kurumu içerisinde sadece 3'ünde kabul edilen temel karar ve politikalar mevcuttur: "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" , "Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı" ve "Turizm, Çevre ve Kültür Bakanlığı";
- Kamu politika stratejileri ve planlanmış aktiviteler hakkındaki kısmi bilgi yalnızca iki belediyenin internet sitesinde mevcuttur. Diğer kamu kuruluşlarının websitelerinde bu bilgi yoktur;
- Kamu ihalesi süreci, seçim kriteri, bütçe ve ihale başvuru sonuçları sadece "Lefkoşa Belediyesi" internet sitesinde kısmen bulunmaktadır;
- "Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı" internet sitesi vatandaşlara bilgi edinme hakları ve nasıl bilgi talep edebilecekleri konusunda bilgi vermektedir. Ancak bilgi verecek olan memurun iletişim bilgileri bulunmamaktadır;
- İdari işlem formlarının dijital kopyalarına kısmi erişimi yalnızca 3 internet sitesinde bulunmaktadır: "Sağlık Bakanlığı", "Turizm, Çevre ve Kültür Bakanlığı" ve "Lefkoşa Belediyesi".

Bir diğer gözlem ise, proaktif olarak yayınlanan bilgilerin güncel olmamasıdır. Ayrıca diğer dillerdeki bilgiye ise çok az rastlanmıştır.

Sonuç - Kıbrıs'ın kuzeyi

Kuzey Kıbrıs yönetimi kamu kurumlarının internet siteleri söz konusu olduğunda bu sitelerin proaktif yayımcılık konusunda uluslararası bilgi erişim standartlarına uymadığı gözlemlenmiştir.

İnternet sitelerindeki bilgi tutarsızlığı ve içerikteki zayıflıklar bu konuda somut bir hükümet politikasının olmadığını göstermektedir.

4. Proaktif Yayımcılık üzerine Öneriler

Bilgi Tabanı Araştırması bulguları doğrultusunda, Kıbrıs'taki otoritelerin aşağıda sözü edilen adımları atmalıdırlar:

1. Avrupa Konvansiyon Konseyi Resmi Belgelere Ulaşım standartları dahil olmak üzere, kamu kurumlarının internet siteleri uluslararası standartlarla uyumlu hale getirecek merkezi bir politikaya göre düzenlenmelidir.
2. Bu politika proaktif şekilde yayınlanacak bilgi sınıflarının listesinin tanımlanması ile uygulanması için de zaman limiti ve bilgi güncellemesi sıklığı da belirtilmelidir.
3. İleride Kıbrıs Cumhuriyeti'nde yürürlüğe konulacak olan bilgiye erişim hakkı yasası proaktif bilgi yayımlamayı da içermelidir.
4. Kıbrıs'ın kuzeyinde halihazırda varolan yasa, proaktif yayımcılık zorunluluklarını içerek şekilde değiştirilmelidir.
5. İnternet sitesi olmayan kamu kurumlarının ivedilikle sitelerini oluşturmalıdırlar.

6. Kamu kurumları internet sitelerinin geliştirilmesi ve güncellenmesinden sorumlu olacak en az bir kişiyi görevlendirmelidirler.
7. Kamu kurumları internet sitelerinde temel sınıfı oluşturan bilgilerin web sayfalarında yer aldığından emin olmaları için gerekli adımları atmalıdırlar. Bu sınıfların belirlenmesinde halkın bilgi talep etme sıklığı gösterge olarak alınmalıdır.
8. İnternet sitelerinin sayfa düzenleri kolay erişim ve navigasyonu sağlayacak şekilde geliştirilmesi önerilmektedir.
9. Bilgilerin güncel olmasının sağlanması için kısıtlı olmayan bilgilerin otomatik olarak yayınlanacağı bir sisteme geçilmelidir.

VII. Kamu Kurumlarının İncelenmesi

1. Sessizlik Duvarı

Şeffaf Kıbrıs Projesi geniş çaplı bir araştırma yaparak Kıbrıs'taki 20 kamu kurumuna toplamda 393 bilgi talebi yapmıştır. İncelenmiş olan kamu kurumlarının performansı, yalnızca %9'luk bir bilgi sağlama oranıyla oldukça düşük bulunmuştur.

Adanın genelinde kamu kuruluşları iletilen soruların 4'te 3'ü yanıtsız kalmıştır (%75 oranında yönetim sessizliği). Dört sorudan biri tekrardan sorulmuş olmasına rağmen yönetim sessizliği devam etmiştir.

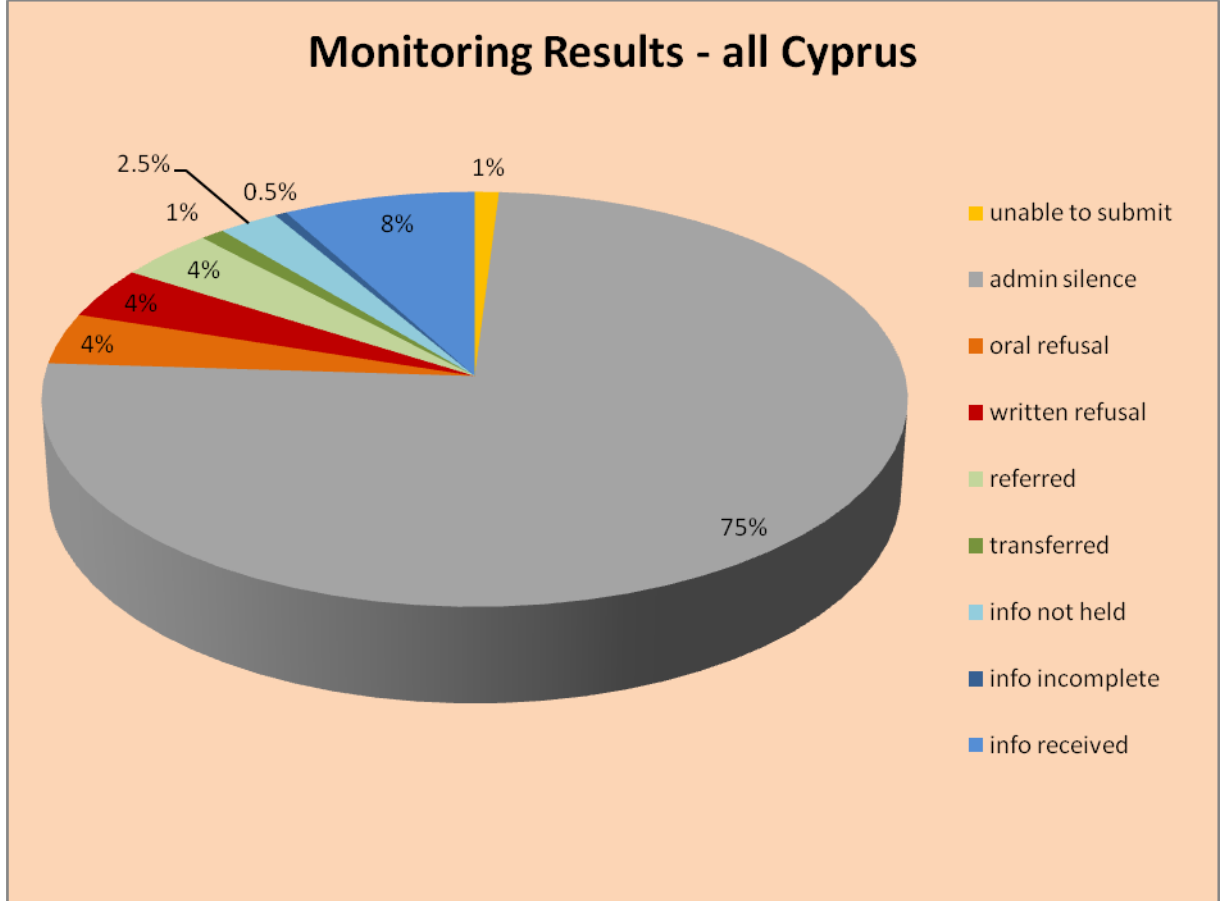
Adanın iki tarafındaki performans açısından minimal bir farklılık vardır: Kıbrıs'ın kuzeyindeki yönetim sessizliği %78 iken Kıbrıs Cumhuriyeti'nde durum %72 idi.

Soruların eksiksiz yanıtla cevaplanma oranı Kıbrıs Cumhuriyetinde sadece %7, kuzey Kıbrısta ise %9 olmuştur.

Genel olarak, araştırma sonucunda adada bilgi erişim hakkının ihlal edildiği ve kamu kurumlarının bilgiye erişim konusunda Avrupa Konseyi standartlarına uymakta başarısız olduğu ortaya çıkmıştır.

Bu bulgulara göre, Kıbrıs'taki otoriteler halkın bilgi erişimi haklarını prensipte iki şekilde ihlal etmektedir. Öncelikle, bilgi talepleri sistematik bir şekilde göz ardı edilmektedir. Bu durum herhangi bir bilgi talebine makul bir zaman içinde cevap verme zorunluluğu kuralını ihlal etmektir.

Kıbrıs'taki bu durum şeffaflığın ve kamu otoritelerinin güvenilirliğini arttırmayı ve halkın

karar alma süreçlerine katılımını destekleyen Avrupa Konseyi ve OECD üye ülkelerinin yenilikçi, şeffaflığı ilerletici, kamu kurumlarının hesapverebilirliğini artırıcı ve toplumun karar verici sürece katılımını geliştiren politikalarıyla örtüşmemektedir.

Bu durum yalnızca Kıbrıs otoritelerinin temel bilgiye erişim hakkının ihlali ile kalmayıp, diğer demokratik gelişimleri de ciddi şekilde etkileme riski taşımaktadır: açık ve şeffaf bir hükümet halkın seçilmiş otoritelere güvenini artırır, yönetimlerin çalışma verimliliğini iyileştirir, ve hükümetlerin toplumun esas ihtiyaçlarına odaklanarak politikalarını ve kararlarını buna göre almalarını sağlar.

2. Metodoloji

İnceleme süreci içerisinde, toplamda 393 bilgi talebi, 52 soruyla, 20 kamu kurumuna 23 takipçi (Kıbrıs Cumhuriyeti'nden 10, kuzey Kıbrıs'tan 10 ve yurtdışından 3 kişi) tarafından iletilmiştir.

Taleplerin 393'ü (3-6 Bölümlerde analiz edilmiştir) standart metodolojiye göre ve 7. Bölümde analiz edilen 22 bireysel soru olarak iletilmiştir.

Karşılaştırılabilir sonuç elde edilebilmesi için takipçiler önceden inceleme eğitimi verilmiş ve taleplerini yaparlarken standart davranışlarını sağlayacak bir de protokol verilmiştir.

İki toplumlu bir proje olduğu için, kamu kurumlarının Kıbrıs'ın tüm bölgelerinden gelen taleplere reaksiyonlarını test etmek önemliydi. Bu nedenle, tüm kamu kurumlarına dört soru ('genel sorular'-aşağıya bakınız) ikişer kez yöneltildi: biri Kıbrıs Cumhuriyeti takipçisinden, diğeri de kuzey Kıbrıs takipçisinden olmak üzere. Buna ek olarak, üç soru da yurtdışındaki denetçilerden iletildi.

2.1. Talepler

İncelemenin özü Kıbrıs'taki **20 kamu kurumuna** iletilen **64 soru** ve **393 talepten** oluşmuştu.

İnceleme soruları takipçilerin de katkısıyla Access Info Europe, KAB ve IKME tarafından hazırlanmıştır. Bazı ek sorular da takipçiler tarafından önerilip, iletilmiştir.

Soruların basit ve prensipte halkın ilgileneyeceği türden olmasına ve özellikle, Avrupa Konvansiyonu Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu'nun 11 yasal istisnalar kapsamı içerisinde olmamalarına özen gösterilmişti. Soruların tam listesi www.accessinfocypus.eu adresinden indirilebilir.

Sorular aşağıdaki gibi gruplandırılmıştır:

♦ **Genel Sorular (4 soru):** tüm kamu kurumlarına yöneltilen sorulardır. Örneğin:

Kurumunuzun tüm bölüm başkanlarının isimleri ile birlikte organizasyon yapısını lütfen bana gönderin.

Genel sorular biri Kıbrıs Cumhuriyeti takipçisinden diğeri de kuzey Kıbrıs takipçisinden olmak üzere her kamu kurumuna ikişer kez iletilmiştir.

♦ **Spesifik Sorular (45 soru):** Gönderilen kamu kurumuna özgü (3 ile 6 soru arasında değişen) sorular: Bu gibi sorular içerirdi:

2009'da kaç kişi vatandaşlığa başvurmuştur?

2009'da öğrenci başına eğitim harcaması ne idi?

♦ **Yurtdışından iletilen sorular (3 soru):** Kamu kurumlarının yurtdışından gelen sorulara verdiği tepkiyi ölçmek amacıyla İspanya ve Britanya'dan 20 kamu kurumuna gönderilen sorular. Örneğin:

Avrupa Birliği tarafından finanse edilen projelerin listesini ve her projenin toplam değerlerini lütfen bana gönderiniz.

2.2 İncelenmiş Kamu Kurumları

Toplam 20 kamu kurumu incelenmiştir. Seçilen kurumlar merkezi, bölgesel ve yerel hükümet birimlerini veya bakanlıklardan oluşmuştur. Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu her seviyedeki kamu kurum ve kuruluşlarının bilgiye erişim hakkına saygılı olması gerektirmektedir.

TABLO 1: İncelenmiş Kamu Kurumları	
Kıbrıs Cumhuriyeti	Kıbrıs'ın kuzeyi
İçişleri Bakanlığı (İçişleri)	"İçişleri ve Yerel Yönetimler Bakanlığı" ("İçişleri")
Ticaret Sanayi ve Turizm Bakanlığı (Ticaret)	"Ekonomi ve Enerji Bakanlığı" ("Ekonomi")
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı (Çalışma)	"Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı" ("Çalışma")
Eğitim ve Kültür Bakanlığı (Eğitim)	"Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı" ("Eğitim")
Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlığı (Çevre)	"Turizm, Çevre ve Kültür Bakanlığı" ("Çevre")
Sağlık Bakanlığı (Sağlık)	"Sağlık Bakanlığı" ("Sağlık")
Lefkoşa Kaymakamlığı (Lefkoşa Kay.)	"Lefkoşa Kaymakamlığı" ("Lefkoşa İlçesi")
Lefkoşa Belediyesi (Lefkoşa Bel.)	"Lefkoşa Belediyesi" ("Lefkoşa Bel.")
Limasol Kaymakamlığı (Limasol Kay.)	"Mağusa Kaymakamlığı" ("Mağusa Kay.")
Limasol Belediyesi (Limasol Bel.)	"Mağusa Belediyesi" ("Mağusa Bel.")

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bulunan kamu kurumlarının her birine 15 ile 27 arası, ortalama 20.7 soru yöneltilmiştir. Kuzey Kıbrıs'taki kamu kurumlarına ise 15 ile 29 arası, ortalama 18.6 soru yöneltilmiştir.

Öncelikle, her kurum dört Genel Soru almıştır. Yukarıda belirtildiği üzere, inceleme, her kurum bu dört soruyu iki kez alması şeklinde dizayn edilmiştir: bir kez Kıbrıs Cumhuriyetindeki takipçilerden ve bir kez de Kıbrıs'ın kuzeyindeki takipçilerden.

Daha sonra, her kamu kurumuna kendi yetki dahilinde olan bir dizi spesifik soru (3 ile 6 arası soru) almıştır.

Örnekleme gerekirse, Kıbrıs Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'na ve Kıbrıs'ın kuzeyindeki "Sağlık Bakanlığı"na aşağıdaki spesifik sorular gönderilmiştir:

Soru 29. Gece kulüplerinde kaç kişi çalışmaktadır?

Soru 30. 2009'da gerçekleştirilmiş olan toplam kürtaj ve sezaryen sayısını bana verirmisiniz.

Soru 31. 2009'da devlet ve özel hastanelerde toplam kaç kişi ölmüştür ve ilk 5 ölüm sebebi nedir?

Soru 32. Lütfen bana 2009'da cinsel yolla bulaşan hastalıklar testlerinde (STDs) kaç kişinin pozitif çıktığını gönderin.

2.3 İnceleme Süreci

İncelemeye bir sivil toplum örgütünde çalışan veya bir örgütle bağlantısı olan 20 takipçi katılmıştır. Takipçiler, Kıbrıs'ın kuzeyinden ve Kıbrıs Cumhuriyeti'nden 10'ar kişi olmak üzere, adanın her iki tarafından seçilmiştir. Buna ek olarak, yurtdışından Access Info Europe personeli tarafından da sorular gönderilmiştir.

Tüm takipçiler 10 ile 20 arasında soru iletilmişlerdir. Denetleme uygulaması takipçilerin günlük mesleki aktivitelerini engellemek için, birkaç aylık bir süreye, Mayıs'tan Ağustos'a yayılmıştır. Bu ayrıca bütün soruların kamu kuruluşuna aynı zamanda iletilmediği anlamına gelmektedir.

Nisan 2010'da takipçiler, her takipçinin elde edileceği verilerin karşılaştırılabilir olmasını sağlamak amacıyla, açık ve kolay takip edilebilen kuralları ve olası sonuçları tanımlayan Talep Protokolü üzerinde eğitim almışlardır.

Nisan 2010'da takipçiler, her takipçinin elde edileceği verilerin karşılaştırılabilir olmasını sağlamak amacıyla, açık ve kolay takip edilebilen kuralları ve olası sonuçları tanımlayan Talep Protokolü üzerinde eğitim almışlardır.

Bu denetleme esasen her talep için en fazla iki girişim yapılması şeklinde tasarlanmıştır. Bir başka deyişle, her bir talep, yanıt alınamaması veya yeterli bilgi edinilememesi durumunda ikinci kez yöneltilecekti.

İncelemede zaman sınırlaması 20 işgünü olarak seçilmiştir. Bu sınırın Avrupa Ekonomi Bölgesi içerisindeki ortalama zaman çerçevesi olan 15 işgününün üzerinde olduğu dikkate alınmıştı. Pratikte, takipçi kamu kurumuna sorusunu ilettikten sonra cevap almak için 20 işgünü beklemiştir. Yanıt alınamamışsa (yönetim sessizliği) soru tekrardan yöneltilemiştir ve bir 20 işgünü daha beklenmiştir. Bundan sonra alınan veya alınmayan herhangi bir cevap sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Protokol kamu kurumlarından gelen yanıtlar doğrultusunda adım adım ne yapılmasını gösteren bir yapıda hazırlanmıştır. Örneğin, eğer takipçi kamu kurumundan kendisini ilgili başka bir kuruma yönlendiren bir yanıt almışsa, takipçinin protokolü takip ederek soruyu önerilen kuruma iletmesi gerekmektedir. Bu da ikinci girişim olarak değerlendirilecekti.

Eğitimden sonra takipçilere yöneltecekleri talepleri, hangi kamu kurumuyla iletişim kuracaklarsa onunla ilgili iletişim bilgileri, tarihler ve iletişim araçlarını (e-posta, posta, elden, web-formu veya telefon) içeren kişisel Denetleme Çizelgesi verilmişti.

Takipçilerden edinilen veriler, proje koordinatörleri tarafından derlenmiş ve sonuçlar Ana Tablo'ya kaydedilmiştir. Bu raporda sunulan sonuçlar Ana Tablo'dan alınmıştır.

2.4 Yanıtların Sınıflandırılması

Access Info Europe bilgi erişimi konusunda düzenli ve karşılaştırmalı çalışmalar yürütmektedir. Aşağıdaki tablo verilen yanıtların uluslararası bilgi erişim araştırmalarındaki standartlara uygun olarak sınıflandırılmasını göstermektedir:

Tablo 2: Sonuçlar

Sonuç	Tarif	Yanıt Şekli
İletilemedi	Talep dosyalanamadı	Kural Dışı Yanıt
Alınmadı	Kamu görevlisi böyle bir talebi almayı kabul etmedi	Kural Dışı Yanıt
Yüksek ücret talebi	Talebin dosyalanması için kanunun öngördüğü ücretin üstünde ücret istendi	Kural Dışı Yanıt
Yönetim sessizliği	İdari sessizlik- Cevap yok	Kural Dışı Yanıt
Sözel ret	Kamu personeli sözel olarak bilgi vermeyi reddetti	Kural Dışı Yanıt
Aktarıldı	Talepçi başka bir kuruma yönlendirildi	Uygun yanıtlandı* (ulusal kanuna göre)
Sevk edildi	İlgili kamu kurumuna gönderildi	Uygun Yanıtlandı
Yazılı ret	Kamu kurumu yazılı ret cevabı verdi	Uygun Yanıtlandı*
Kısmi erişim	Kısmi bilgiye erişim sağlandı	Uygun Yanıtlandı*
Bilgi mevcut değil	Kamu kurumu talep edilen bilgiye sahip olmadığını iddia etti	Uygun Yanıtlandı*
Eksik bilgi	Talep edilen bilginin bir kısmı verildi	Uygun Yanıtlandı
Bilgi alındı	Talep edilen bilgi tam verildi	Uygun Yanıtlandı
* İnceleme'nin amaçları için cevapların durumun gerçek yansıması olduğu ve bilginin yasadışı olarak tutulmadığı varsayılmıştır.		

3. Taleplerin sonuçları

İncelenen kamu kurumlarının genel performansları, taleplerin sadece %8.5 oranında herhangi bir şekilde cevaplanan ve %75'lik bir yönetim sessizliği veya hiç yanıtlamamaları nedeniyle çok zayıftır.

Bilgi vermede resmi ret seviyesi, yalnızca 16 talep gönderilmesine karşın %4'te kalmıştır.

	İletilemedi	Yönetim sessizliği	Sözlü Ret	Yazılı Ret	Aktarıldı	Sevk edildi	Bilgi Tutulmu yor	Eksik Bilgi	Bilgi Alındı
Kıbrıs Cum.	1.5 %	72 %	1 %	7 %	5 %	1.5%	4 %	0.5 %	7 %
kuzey Kıbrıs	1 %	78 %	8 %	1 %	2 %	0 %	0.5 %	0.5 %	9 %
Toplam	1 %	75 %	4 %	4 %	4 %	1 %	2.5 %	0.5 %	8 %

Genel olarak adanın farklı kısımlarındaki idari otoriteler arasında ciddi farklılıklar gözlemlenmemiştir:

- Kıbrıs Cumhuriyeti'nde, 220 sorudan sadece %8'ine tam cevap alınırken, %73'lük bir oran yönetim sessizliğiyle sonuçlanmıştır.
- Kıbrıs'ın kuzeyinde, 195 sorudan sadece %7'sine tam cevap alınırken, %78'lik bir oran yönetim sessizliğiyle sonuçlanmıştır.

Bulgu: Kıbrıs adası genelinde sessizlik bir kuraldır ve bilgi erişimi ayrıcalıktır.

Öneri: Kıbrıs'taki kamu otoriteleri, temel insan hakkı olan bilgi erişiminin yasal bir çerçeve içinde geliştirilmesi ve pratikte uygulanabilmesi için gerekli yasal ve idari kuralları onaylamalıdır.

3.1 Bilme Hakkına Uyma

Yüksek seviyedeki yönetim sessizliğine ek olarak, araştırma aynı zamanda %80 gibi yüksek seviyede "kurallara uymamayı" ortaya çıkarmıştır. Kural dışı cevaplar, uluslararası standartlarda bilgiye erişim hakkının uygulamasının ihlali olarak görülmektedir.

Bu araştırmanın amaçları bakımından, bir talebe karşılık kurallara uygun addedilen cevap şudur; *bilgi alınmıştır, bilgi eksiktir, bilgi bulunmamaktadır, aktarıldı, sevk edildi veya yazılı ret cevabı alınmıştır*. Bilgi taleplerine uygunluk, kamu otoritesinin talebi gönderene cevap vererek; ya bilgiyi sunması; ilgili birimin istenen bilgiye sahip olmadığını belirtmesi; istenen bilgiye nereden ulaşılabileceği birime yönlendirmesi veya bilginin neden sağlanamayacağını açıklaması anlamına gelmektedir.

Bu denetleme için hazırlanan sorular, hassas konu kapsamına giren bilgi talebinden özellikle kaçınarak düzenlenmiştir. Ayrıca, uygulamanın amaçları doğrultusunda yanıtların gerçek bir durumu yansıttığı ve bilgilerin gayri yasal olarak sağlanmadığı varsayılmıştır.

Tablo 4: Uygunluk-Kural Dışılık		
Sonuç	Talep sayısı	Yüzdelik
Uygun cevaplar	76	19 %
Kural dışı cevaplar	317	81 %
Toplam talep	393	100 %

Büyük çoğunluğu oluşturan kural dışı yanıtlar yönetim sessizliği olarak değerlendirilirken, bunlardan beşi için sonuç iletilenmiş, biri için sonucu kabul etmeyen ret, onbeşi için sözel ret ve ikisi için de aşırı ücret talebi bildirilmiştir.

"Kural dışılık" konusunda Kıbrıs Cumhuriyeti %75'lik, Kıbrıs'ın kuzeyinde de %87'lik farklı bir seviye göstermiştir. İdari sessizliğin yanında, en büyük sorun ise Kıbrıs

Cumhuriyetindeki 3 ve Kıbrıs'ın kuzeyindeki 13 sözel ret cevaplarıydı. Detaylar için aşağıdaki 4. ve 5. bölümlere bakınız.

Tablo 3: Uygunluk					
	Sonuç	Kıbrıs Cumhuriyeti	Kıbrıs'ın kuzeyi	TOPLAM	
Kural Dışı	İletilemeyen	1 %	1 %	1 %	79.5%
	Kabul Edilmeyen	0 %	0 %	0.5 %	
	Yönetim sessizliği	73 %	78 %	75 %	
	Sözlü Ret	1 %	8 %	4 %	
Uygun	Aktarıldı	5 %	2 %	3 %	19.5%
	Sevk edildi	1 %	0 %	0.5 %	
	Yazılı Ret	6%	1%	4 %	
	Kısmi Erişim	0 %	0 %	0 %	
	Bilgi tutulmuyor	5 %	0.5 %	3 %	
	Eksik Bilgi	1 %	0.5 %	1 %	
	Bilgi alındı	7 %	9 %	8 %	

Yüksek kural dışı yanıt seviyesi endişe uyandırıcıdır. Kıbrıs'taki kamu otoritelerinin halkın bilme hakkını ihlal etmediklerinden emin olmaları için büyük çaba göstermeleri gerekmektedir.

Bulgu: Ada genelinde denetleme kapsamında talep gönderilen kamu otoriteleri %20'lik (5 sorudan 1'ine) bir oranla bilgiye erişim hakkına uygun yanıt vermiş, %80'lik (5 sorudan 4'üne) bir oranla da halkın temel bir hakkı olan bilgiye erişim hakkına uymamıştır.

Öneri: Bilgilendirmeye görevli tüm kamu görevlileri yalnızca Erişim Konvansiyonu'nda belirtilen meşru sınırlar içinde haklı ret cevabı verebilmeleri konusunda eğitilmelidirler.

3.2 Yanıtlama Süreleri

Taleplere yanıt veren kamu kurumlarının yanıtları bilme hakkına uygun şekilde yapıldığı ve cevaplama sürelerinin de büyük oranda uluslararası standartlarla aynı doğrultuda olduğu görülmüştür.

Aşağıdaki tabloda, Kıbrıs Cumhuriyeti ve Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu kurumlarının, işgünü bazında, ortalama yanıtlama süreleri verilmiştir:

Tablo 5: Cevap Süreleri

İş Günleri	Kıbrıs Cumhuriyeti	Kıbrıs'ın kuzeyi
(Sözlü Ret – kural dışı)	(9)	(20)
Sevk edildi	21	
Aktarıldı	14	
Yazılı ret	14	22
Bilgi tutulmuyor	12	
Eksik Bilgi	10	
Bilgi Alındı	7	14
Uygun Yanıtlanma Oranı	13 işgünü	18 işgünü

Avrupa Ekonomik Bölgesi ülkelerindeki kanunlara göre yanıtlama süresi ortalama 15 işgünüdür. Bu aynı zamanda Avrupa Birliği'nin de kendi kuruluşları için öngördüğü bir süre sınırlamasıdır. Uluslararası standartlara göre, eğer talep edilen bilgi karışık ise bu süre yazılı bir bildirimle 15 gün daha uzatılabilir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ortalama yanıtlama süresi 13 işgünü olup, Avrupa Ekonomik Bölgesi ortalamasıyla uyumludur.

Kuzey Kıbrıs'ta ortalama yanıtlama süresi, Bilgi Edinme Hakkı Yasasının öngördüğü 15 işgününün biraz üzerinde; 18 işgünüdür.

Verilen yanıtlara bakılacak olursa, her iki durumda da talep edene yanıt verme istekliliği söz konusu olduğunda uygun kabul edilen zaman çerçevesi içerisinde yanıt verilebilmektedir. Gerçekten de, adanın her iki tarafında da bilgi tedarik edildiğinde en hızlı cevaplama süresi Kıbrıs Cumhuriyeti'nde sadece ortalama 7 işgünü ve Kıbrıs'ın kuzeyinde de 14 işgünü olmuştur.

Her ne kadar uygun şekilde yanıtlanmış cevaplar küçük bir yüzdelik olsa dahi, kamu kurumlarının uluslararası zaman standartları çerçevesinde cevap verme kapasitelerinin olduğunu göstermektedir.

Öneriler

- Kıbrıs Cumhuriyeti hükümeti bilgi erişimi kanunu kabul ederek, yanıtlama süresini Avrupa zaman sınırlandırılması olan; 15 işgünü + 15 uzatma günü olarak belirlemesi gerekmektedir. Denetleme sonuçları bu konunun uygulanabilir olduğunu tespit edilmiştir.
- Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu otoritelerinin Bilgi Edinme Yasası'nın (12/2006 sayılı yasa) belirlediği 15 işgünü kuralına kamu görevlilerinin uyduğundan emin olmaları gerekmektedir.

3.3 Alındığını bildirme

İdari kurallar ve iyi idari uygulama standartları da dahil olmak üzere bir çok Bilgi Edinme Hakkı Yasası talepcinin talebinin alındığını ve işleme konduğunu öğrenmesi

bakımından kamu kurumlarını talep edilen bilgi sorusunun kamu kurumunca alındığını ve işleme konulduğunu bildirmekle yükümlü tutmaktadır.

Bu incelemede, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde 207 talepten sadece 34'üne alındı bildirimi yapılmıştır. Ortalama alındı bildirim süresi 7 işgünü ile 28 işgünü arasında (aynı gün veya ertesi gün yanıtlanan web-formu, faks veya e-posta ile yanıtlanmış 6 talep mevcuttur) değişmiştir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde yapılan 186 talebin sadece 8'ine alındı bildirimi gönderilmiştir. Ortalama alındı bildirimi gönderme süresi 10 işgünü olmuş ve bu talebin yapıldığı gün ile 32 işgünü arasında değişkenlik göstermiştir.

Bir alındı bildirimi talebin ile de işleme alınacağını garanti etmemektedir: Kıbrıs Cumhuriyeti'nde 34 alındı bildiriminin 8'i yönetim sessizliğiyle sonuçlanmıştır. Sadece beş alındı bildirimi için bilgi verilmiştir.

Bulgu: Kıbrıs'taki kamu otoriteleri sadece taleplere karşılık vermede değil, aynı zamanda alındı bildirimi konusunda da yetersiz bulunmuşlardır.

Öneri: Talepler alındı bildirimiyle teyit edilmelidir. Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ileride yürürlüğe konulacak Bilgi Edinme Hakkı Yasası en fazla beş işgünü içerisinde alındı bildirimi gönderilmesi zorunluluğu getirmelidir. Kıbrıs'ın kuzeyindeki yasa da bu sınırlamayı düzenleyecek şekilde değiştirilmelidir.

3.4 Yönlendirme ve Aktarım

Bilgi talebinde bulunan kişi talebini bilgiyi elinde tutan ilgili mercie değil de yanlış bir mercie göndermiş olabilir. Bu incelemede taleplerin doğru mercilere yapılmasından emin olmak için çok çaba harcanmasına rağmen, bazı durumlarda talep edilen bilgilerin iletildikleri makamlardan değil, farklı birimlerden edinilebileceği ve bu birimlere başvuru yapılması gerektiği yanıtı alınmış veya talepler doğrudan ilgili birime aktarılmıştır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde yapılan taleplerden 11'i aktarılmış ve 3'ü de sevk edilmiştir. Kıbrıs'ın kuzeyinde ise 3 talep sevk edilmiş ve aktarım yapılmamıştır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki üç aktarım (biri Eğitim ve Kültür Bakanlığı, diğer ikisi Ticaret Endüstri ve Turizm Bakanlığı tarafından) idari uygulamanın iyi olduğunu göstermiş ve talepçilere de bilgi verilmişti. Ne var ki hiçbir talep edilen bilginin sağlanması ile sonuçlanmamıştır.

Bulgu: Kamu kurumları bilgiye sahip olmadıkları durumlarda, talebi kendileri aktarmaları yerine talepçiyi yönlendirmeyi tercih etmişlerdir

Öneri:

- İlerideki bir dönemde hazırlanacak Bilgi Edinme Hakkı Yasası, Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu otoritelerinin taleplerdeki gerekli aktarımları uluslararası uygulamalara uygun bir şekilde ve 5 işgünü içinde yapmalarını zorunlu kılmalıdır.
- Kıbrıs'ın kuzeyindeki Bilgi Edinme Hakkı Yasası gerekli aktarımların 5 işgünü içinde yapılması ve talep edenin bilgilendirilmesini zorunlu kılmalıdır.
- Aktarım almış olan kamu kurumları 15 işgünü içinde yanıt vermelidir.

3.5 İkinci Girişimler

Denetçilere yanıt alınmaması halinde veya yetersiz cevap almaları durumunda ikinci kez talepte bulunmaları söylenmiştir. Taleplerin %30'u ikinci girişimi gerektirmiştir.

Sonuçlara göre ikinci kez gönderilen taleplerin başarı oranı çok düşüktür. Bu durum özellikle %3.85'lik (52 talepten 2'si) bir oranla Kıbrıs'ın kuzeyi için geçerlidir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde ikinci talepte bulunduktan sonra cevapların %14.5'i (62 sorudan 9'u) Bölüm 2.4'te görülebilen cevapların sınıflandırılmasına göre "kuralla uygun" olmuştur. Esasen talep edilen bilgi yalnızca %8 (62 sorudan 5'i) oranında sağlanmıştır.

Bulgu: Kamu kurumları, halkın bilgi almak amacıyla tekrarlanan talepleri karşısında kayıtsız kalmaktadır, ve ikinci taleplerin dahi yönetim sessizliğiyle karşılaşma ihtimali yüksektir.

Öneri: Kamu kurumlarının taleplere cevap verilmesi konusunda acil önlemler almaları gerekmekte ve talep edenlerin telefonla veya başka bir yolla taleplerini tekrarlamalarını beklememelidirler.

3.6 İletim Yöntemine Uygunluk

Kuzey Kıbrıs için uygulanan iki ileti metodu önemli derecede başarılı olmuştur. Uygun yanıtları en fazla %26'lık (19 talepten 5'i) oranla elden iletilen talepler olmuştur.

Posta yoluyla yapılan iletiler %16.7'lik (54 talepten 9'u) oranla ikinci en başarılı yöntem olmuştur. E-posta, faks ve webform önemli ölçüde; %10'dan az yanıtla başarısız olmuştur.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde tercih edilen çeşitli ileti yöntemleri ile başarı oranı arasında daha az farklılık görülmüştür. Telefon başvuruları %50'lik bir başarı oranıyla üstün gelmesine rağmen, bahsi geçen yalnızca iki talep olduğundan, örnek olarak kabul edilmez.

En başarılı bulunan yöntem %33.3'lük oranla (12 talepten 4'ü) internet formu ile bilgi talebi olmuştur. Bunu takip eden diğer yöntemler %27.8'lik oranla (36 talepten 10'u) posta ve %21.5'lik oranla (14 talepten 3'ü) elden ileti olmuştur. E-posta ve faks %14.5 ve %14.9 oranlarıyla benzer başarı göstermişlerdir.

Bulgu: Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu kurumları e-posta iletilerinden gelen talepleri geçerli kabul etmemektedir.

Öneri: Talep başvurusunda kullanılacak her türlü iletişim şeklinin adanın her iki tarafında da yasal kabul edilmeli ve uygulanmalıdır.

3.7 Yazılı Ret

Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyon'u meşru nedenlere dayanan bilgi reddinin yazılı yapılmasını gerektirmektedir.

Ada genelindeki incelemelerde, sadece 16 talep yazılı bir şekilde (e-posta veya mektupla) reddedilmiştir. %75 oranında talep ise yönetim sessizliği yoluyla pasif olarak reddedilmiştir.

Yazılı ve meşru gerekçe gösterilmiş ret cevapları talepçilerin bilgi edinme hakları sebebiyle konuyu yargıya taşıma hakları açısından gereklidir. Mahkemeye başvurma hakkı hem Kıbrıs Cumhuriyeti Anayasası hem de kuzey Kıbrıs "yasal çerçeve"sinde tanınmaktadır. Bu hak bilgi talebine karşı genel bir sessizlik varken uygulanamaz. Taleplere cevap vermedeki bu ciddi yetersizlik halkın mahkemelerde hak arama kapasitesini engellemektedir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde sadece iki talep yazılı ret cevabı alınmıştır, ama iki örnekte de uluslararası standartların öngördüğü meşru bir gerekçe bildirilmemiştir. Ret cevaplarından biri talebin tarih içermediği gerekçesiyle verilmişti. Bu durum Avrupa standartlarınca kabul edilemezdir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde 14 talep ret cevabı almıştır. Bunlardan sadece altısı Erişim Konvansiyonu'ndaki meşru istisnalarla örtüşmekteydi: dört talep kişisel bilgi koruma adı altında ve iki talep de istenilen bilginin gizli olduğu gerekçesiyle reddedilmiştir.

Ancak vurgulanmalıdır ki, Erişim Konvansiyonu, kamu kurumlarına kişilik haklarının korunması yasası kapsamına giren kısımlarda karartma yaparak belgeleri erişilebilir hale getirmelerini salık vermektedir. Bu ilke Kıbrıs'ta uygulanmamıştır. Gerçekten de takipçilerden birinin aldığı resmi ret cevabında talep edilen bilginin Veri Koruma Yasası kapsamına girdiği belirtilmiştir. Takipçi telefonla talebini tekrar etmiş ve belgedeki hassas bölümlerin karartılarak sunulabileceğini söylemesine rağmen başarılı olamamıştır.

Bir diğer ilginç örnek ise, bir takipçinin "2009 yılı içerisinde isimleri ile birlikte kamu kurumunun hangi sivil toplum örgütleriyle görüşmeler yaptığı" talebiydi. Kamu kurumu tarafından verilen yazılı cevaba göre talep edilen bilgi içerik bakımından çok geniş olması gerekçesiyle reddedilmiştir. Erişim konvansiyonu ve birçok ulusal Bilgi Edinme Hakkı Yasası bu durumu öngörerek, geniş kapsamlı belgelerin derlenmesi için zaman sınırlamasının uzatılmasına olanak tanımaktadır. Oysa bu gibi durumlarda doğrudan redde izin verilmemektedir.

Yazılı Ret Sebepleri Tablosu	Kıbrıs'ın kuzeyi	Kıbrıs Cumhuriyeti
Veri Koruması	0	4
Çok geniş bilgi	0	1
Gerekçe istenmesi	0	1
Bilgi Gizliliği	0	2
Taleplerde tarih olmayışı	1	1
Diğer (meşru olmayan gerekçeler)	1	5
Toplam yazılı ret	2	14

4. Kıbrıs Cumhuriyeti

Aşağıdaki grafik Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu kurumlarına iletilen taleplerin sonuçlarını göstermektedir.

İletilemedi	Yönetim sessizliği	Sözlü ret	Yazılı ret	Aktarıldı	Sevk edildi	Bilgi tutulmuyor	Eksik bilgi	Bilgi alındı
1.5%	72%	1%	7%	5%	1.5%	4%	0.5%	7%

Bulgu:

- Taleplerin %72'si hiç bir cevap alınmadı, yönetim sessizliği.
- Taleplerin sadece %7'sine tam yanıt alındı.

Öneri:

Kıbrıs Cumhuriyeti kamu otoriteleri bilgiye erişim hakkı konusunda gerekli yasal ve idari önlemleri almalı ve bütün kamu kurumlarının bilgiye erişim hakkını gözetmesini güvence altına almalıdır. İdari sessizlik oranı, ilgili makamlarca ele alınmalı ve Avrupa standartlarıyla uyumlu hale getirilmelidir.

4.1 Uygunluk

Sadece dört talepten biri (%25.5) işleme alınmış ve bilgi erişim standartlarına göre uygun şekilde yanıtlanmıştır.

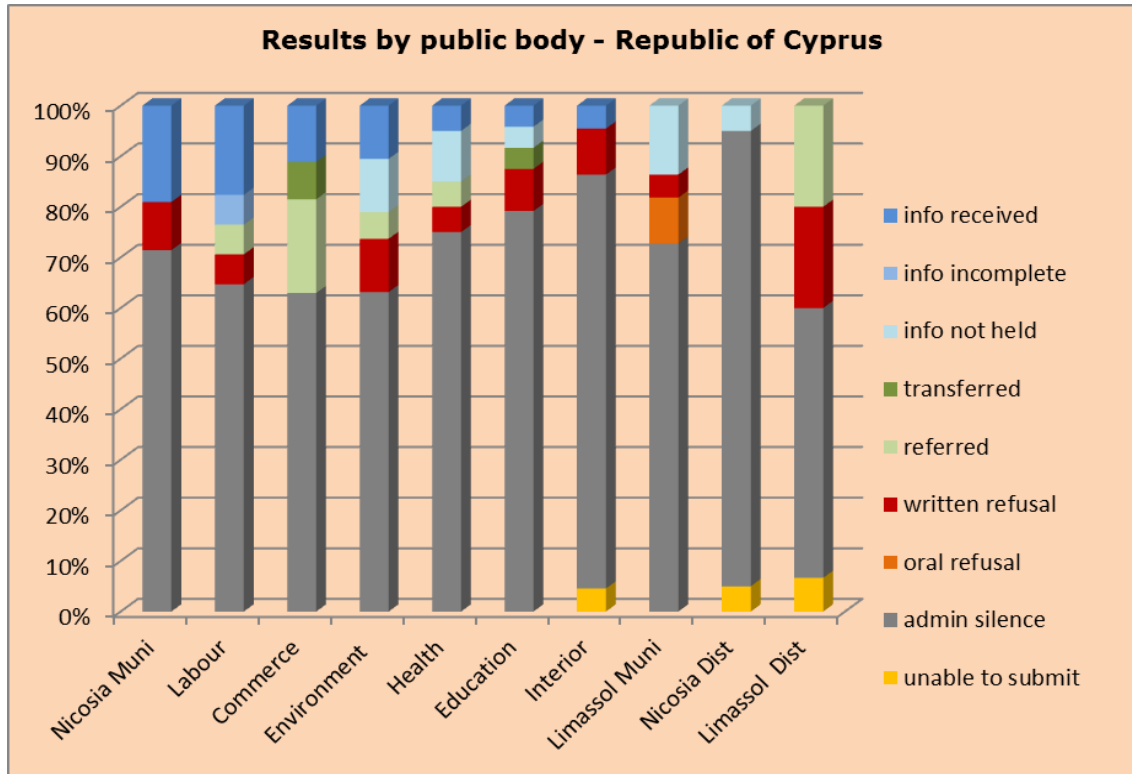
Tablo 6: Sonuçlar - Kıbrıs Cumhuriyeti			
Sonuç		Kıbrıs Cumhuriyeti	
Kural Dışı Yanıt	İletilemedi	1.5 %	74.5 %
	Kablü reddedildi	0 %	
	Yönetim sessizliği	72 %	
	Sözlü ret	1 %	
Uygun Yanıt	Aktarıldı	5 %	25.5 %
	Sevk edildi	1.5 %	
	Yazılı Ret	7 %	
	Kısmi Erişim	0 %	
	Bilgi bulunmuyor	4 %	
	Eksik Bilgi	1 %	
	Bilgi alındı	7 %	

Bulgu: Bilgiye erişim hakkının gözetilmesi çerçevesinde, dört talepten üçünün kural dışı yanıt alması bu konuda büyük bir başarısızlığı işaret etmektedir.

Öneri: Kıbrıs Cumhuriyeti hükümeti Avrupa Konseyi standartları doğrultusunda bilgi erişim hakkının gözetilmesini garanti altına alan acil adımlar atmalıdır.

4.2 Kamu Kurumlarının Performansı

Aşağıdaki grafik Kıbrıs Cumhuriyeti'nde incelenen on kamu kurumunun performansını göstermektedir. Kamu kurumlarına 15 ile 27 arası talep gönderilmiş ve ortalama olarak her kurum 20.7 talep almıştır.

Performansı en yüksek olan kurum, 21 talepten dördüne (%19) tam bilgi erişimi sağlayan Lefkoşa Belediyesi olmuştur. Çalışma ve Sosyal Güvenlik bakanlığı üç talebe yanıt vermiş ve bir yanıtı da eksik bırakmıştır.

Diğer bir yüksek yanıtlama seviyesine sahip olan Ticaret, Endüstri ve Turizm Bakanlığı üç talebe yanıt vermiş, iki talebi ilgili aktarmış (ki bu iyi bir uygulamadır) ve diğer beş talebi de sevk etmiş olmasına rağmen, 17 talep de yönetim sessizliği ile sonuçlanmıştır.

Limasol Belediyesi, Lefkoşa ve Limasol Kaymakamlıkları hiç bir bilgi sağlamamıştır. Limasol Kaymakamlığı altı uygun şekilde yanıtlanmış talepten üçüne yazılı ret vermiş ve diğer üçünü de aktarmıştır.

Tablo 7: Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki Kamu Kurumlarının Performansı

Kıbrıs Cumhuriyeti	Toplam Talep	Eksik Bilgi	Bilgi Alınmış	Uygun Yanıtlanmış
Lefkoşa Belediyesi	21		4	6
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	17	1	3	6
Ticaret, Sanayi ve Turizm Bak.	27		3	10
Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Bak.	19		2	7
Sağlık Bakanlığı	20		1	5
Eğitim ve Kültür Bakanlığı	24		1	5
İçişleri Bakanlığı	22		1	3
Limasol Belediyesi	22			4
Lefkoşa Kaymakamlığı	20			1
Limasol Kaymakamlığı	15			6
TOPLAM	207	1	15	53

Bulgu: Tüm kurumlar genel olarak çok düşük performans göstermişlerdir. Bazı kurumlar bilgi vermelerine rağmen, %40'ın üzerinde uygun yanıt veren olmamıştır.

Öneri: Tüm kurumların bilgiye erişim hakkı çerçevesinde talepleri işleme almaları yönünde daha fazla çaba sarf etmeleri gerekmektedir.

5. Kıbrıs'ın kuzeyi

Aşağıdaki grafik Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu kurumlarına iletilen taleplerin sonuçlarını göstermektedir.

İletilemedi	Yönetim sessizliği	Sözlü ret	Yazılı Ret	Aktarıldı	Sevk edildi	Bilgi tutulmuyor	Eksik bilgi	Bilgi alındı
1%	78%	8%	1%	2%	0 %	0.5%	0.5%	9%

Bulgu:

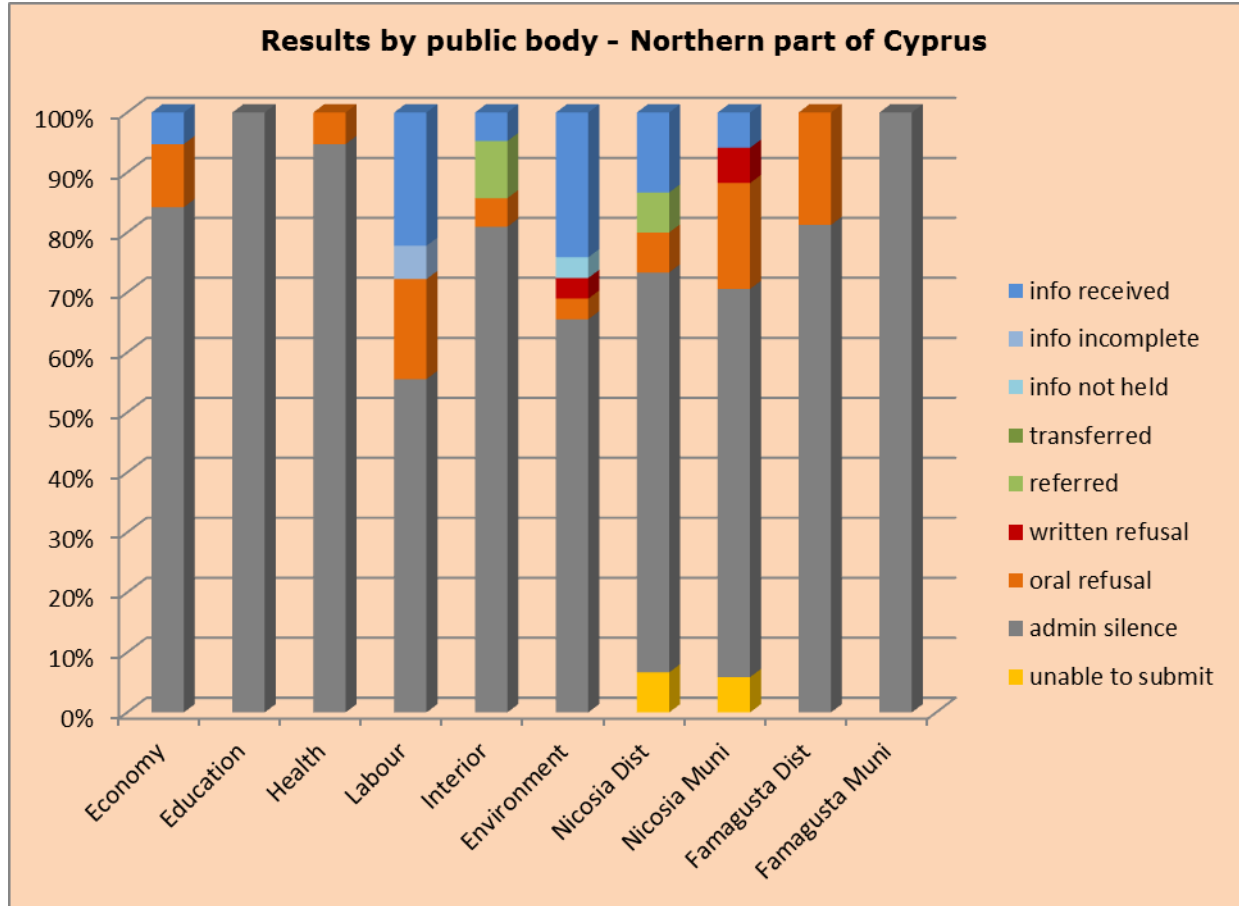
- Dört talepten üçü (%78), kamu kurumlarından hiçbir şekilde yanıt almamıştır (yönetim sessizliği).
- Sadece %9.5 olayda talep eden yanıt alabilmiştir.

- Kamu kurumlarından %7 oranında sözel ret yanıtı alınmış ve yetkililer ret cevaplarını yazılı olarak vermeyi de reddetmiştir ki bu da yalnızca %2 oranındaki yazılı ret cevaplarıyla karşılık oluşturmaktadır.

Öneri: Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu otoriteleri gerekli idari ve prosedür önlemlerini alarak kamu görevlilerinin bilgi edinme hakkı yasasına uymalarını sağlamalıdır. İdari sessizlik oranı ilgili makamlarca ele alınmalı ve gerekli önlemler alınarak halk tarafından yapılan taleplerin cevaplanma sayısının artırıldığından emin olunmalıdır.

5.1 Kamu Kurumlarının Performansı

Aşağıdaki grafik Kıbrıs'ın kuzeyinde incelenmiş her kamu kurumunun kapsamlı performansını göstermektedir. Kamu kurumlarına 15 ile 29 arası talep gönderilmiş ve ortalama olarak her kurum 18.6 talep almıştır.

Kıbrıs'ın kuzeyindeki on kamu kurumundan dördü uygun bir şekilde yanıtlama yapmamıştır. Bunlar "Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı", "Sağlık Bakanlığı", "Mağusa Kaymakamlığı" ve "Mağusa Belediyesi"dir.

Tablo 8: Kıbrıs'ın kuzeyindeki Kamu Kurumlarının Performansı

Kıbrıs'ın kuzeyi	Toplam talep	Eksik bilgi	Bilgi Alındı	Uygun Yanıtlanmış
"Kültür, Çevre ve Turizm Bakanlığı "	29		7	9
"Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı"	18	1	4	5
"Lefkoşa kaymakamlığı"	15		2	3
"İçişleri ve Yerel Yönetimler Bakanlığı"	21		1	3
"Lefkoşa Belediyesi"	17		1	2
"Ekonomi ve Enerji Bakanlığı"	19		1	1
"Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanlığı"	15			0
"Sağlık Bakanlığı"	19			0
"Mağusa Kaymakamlığı"	16			0
"Mağusa Belediyesi"	17			0
TOPLAM	186	1	16	23

Taleplere en fazla tam yanıt veren kamu kurumu, yedi taleple "Turizm, Çevre ve Kültür Bakanlığı" olmuştur. Yine de bu sayı alınan 29 talepten sadece %26'sını göstermektedir. Uygun şekilde yanıtlanmış diğer taleplerden birine yazılı ret ve birine de talep edilen bilginin mevcut olmadığına dair bir cevap alınmıştır. Geriye kalan kural dışı yanıtlanmış taleplerden biri sözel ret, diğerleri de yönetim sessizliğiyle sonuçlanmıştır.

İncelemedeki ikinci en yüksek bilgi temini, dört tam ve bir eksik yanıtla, "Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı"ndan gelmiştir. Bu kurumu, 17 talepten onbirine kayıtsız kalmasına rağmen; iki tam cevap sağlayan "Lefkoşa Kaymakamlığı" takip etmiştir.

Üç kurum sorulardan birine tam cevap verirken, dört kurum da talepler karşısında hiçbir bilgi sağlamamıştır. Bu kurumlar sırasıyla "Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı", "Sağlık Bakanlığı", "Mağusa Kaymakamlığı" ve "Mağusa Belediyesi"dir.

Bulgu: Çıkan sonuçlardan Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu kurumların hiçbir şekilde uluslararası bilgi erişim standartları veya Bilgi Edinme Hakkı Yasası'na uymadıkları açıkça görülmektedir. Kıbrıs'ın kuzeyinde gerekçe gösterilmeden sessiz kalma kural haline gelmiş ve bilgi erişimi ayrıcalık olarak algılanmaktadır.

Öneri: Bilgi taleplerinin sistematik olarak önemsenmemesi nedeniyle, kamu pesonelleri Kıbrıs'ın kuzeyinde yürürlükte olan Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nın nasıl uygulanacağı hussusunda eğitilmelidirler.

5.2 Uygunluk

Neredeyse her on talepten dokuzu (%87) işleme alınmış ve bilgi erişim standartları çerçevesinde kural dışı şekilde yanıtlanmıştır.

Tablo 9: Kıbrıs'ın kuzeyinde Yanıtlama Uygunluğu			
Sonuç		Kıbrıs'ın kuzeyi	
Kural dışı Yanıtlama	İletilemedi	1%	87%
	Kabulü reddedildi	0 %	
	Yönetim sessizliği	78%	
	Sözlü ret	8%	
Uygun Yanıtlama	Aktarıldı	2%	13%
	Sevk edildi	0%	
	Yazılı Ret	1%	
	Kısmi Erişim	0 %	
	Bilgi Tutulmuyor	0.5%	
	Eksik Bilgi	0.5%	
	Bilgi alındı	9%	

Bulgu: Bilgi Edinme Hakkı Yasası mevcut olmasına rağmen, taleplerin sadece %13'ünün uygun şekilde yanıtlanmış olması ve %9'una talep edilen bilginin verilmesi yasanın uygulanmasında büyük bir başarısızlık olarak değerlendirilmiştir.

Öneri: Kıbrıs'ın kuzeyindeki otoritelerin, bilgi erişim hakkının gözetildiğini güvence altına almak ve Avrupa Konseyi standartlarına uygun bir hale getirmek için acil önlemler almalıdırlar.

6. Ada Çapında Çapraz ve Uluslararası Bilgi Talepleri

Bu inceleme iki toplumlu bir projenin parçasıdır. Bu nedenle, yurtdışından, özellikle İspanya ve İngiltere ve adanın diğer tarafından çapraz olarak iletilen bilgi taleplerine karşılık vermede tutunan kurumsal tavır göz önünde bulundurulmalıdır. Göstergeler yukarıda belirtilenlerden daha da zayıftır.

6.1. Uluslararası Talepler

Aşağıdaki tablolar yurtdışından yapılan talep sonuçlarını özetlemektedir:

Tablo 10: Ada çapında yabancılar tarafından yapılan bilgi talepleri=57	
Yönetim sessizliği	50
Bilgi alındı	1

Sevk	1
İletilemedi	5

Yurtdışından yapılan bilgi taleplerindeki yönetim sessizliği oranı (87%), Kıbrıs Cumhuriyeti'nde yapılan taleplere gösterilen sessizlik (72%), veya Kıbrıs'ın kuzeyindeki taleplere gösterilen sessizlikten (78%) çok daha yüksektir.

Sadece Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı talep edilen bilgiyi sağlamıştır. AB fonlarıyla finanse edilen projelerin listesini içeren bu yanıt Bakanlık içerisindeki Avrupa Sosyal Fon Birimi'nce sağlanmıştır.

Bulgu: Kıbrıs dışından gelen talepler Kıbrıs içi taleplerden daha da zayıf bir işlemle karşılanmıştır.

Öneri:

- Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu otoriteleri Avrupa Konseyi standartlarıyla uyumlu olan ve milliyet veya diğer koşullar gözetilmeden herkese eşit bilgiye erişim hakkı veren bir bilgi erişim yasası onaylamalıdır.
- Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu otoriteleri kamu görevlilerini uluslararası standartlara uyumlu olmaları konusunda, diğer bir deyişle uygun bir şekilde talepte bulunan herkesin bilgiye erişebilmesini sağlayacak şekilde eğitmelidirler. Ayrıca, Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu otoriteleri, mevcut Bilgi Edinme Hakkı Yasası'nı, yabancıların da taleplerinin nedenlerini açıklamak zorunda kalmadan bilgiye erişimini sağlayacak şekilde değiştirmelidirler.

6.2. Ada çapında çapraz talepler

Aşağıdaki tablo yeşil hattın diğer tarafına yapılan taleplerin sonuçlarını göstermektedir:

Tablo 11- Ada çapındaki çapraz talepler	
52 talep (Kıbrıs Cumhuriyeti tarafından kuzeydeki kamu kurumlarına yapılmıştır)	1 bilgi alındı
	2 sözlü ret
	49 yönetim sessizliği
54 Talep (Kıbrıs'ın kuzeyinden Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu kurumlarına yapılmıştır.)	1 bilgi alınmıştı
	1 bilgi eksik
	3 sevk
	49 yönetim sessizliği

Bu bulgular bilgiye erişim hakkının milliyet, etnik köken ve diğer koşullar gözetilmeden herkes tarafından yararlanılmadığını göstermektedir. Kamu kurumlarının kendi yönetimleri altındaki bölgelerden aldığı taleplerde gösterdiği performans (çok zayıf olsa

bile), yeşil hattın diğer tarafından gelen taleplerin sonuçlarına bakıldığında çok daha fazla bir isteksizlik gösterdikleri izlemini vermektedir.

Bulgu: Taleplerin nereden geldiğine bağlı olarak eşitsiz bir muamele vardır.

Öneri: Adanın her iki tarafındaki kamu otoriteleri bilgi taleplerinin prosedürlerinde herhangi bir ayrımcılık yapılmadığını güvence altına almak zorundadırlar. Her bir kamu kurumunun iç politikaları ve kuralları, talepleri kimden geldiğine bakmaksızın hızlı ve eşit bir şekilde işleme konulmasını sağlamalıdır.

VIII. Kamu görevlileri ile yapılan görüşmeler

2010 ile 2011 arasında Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Projesi kapsamı içerisinde yapılan görüşmeler adanın iki tarafındaki kamu görevlilerini de içermiştir. Görüşmelerin amacı bilgiye erişim talepleri gönderilen ve websayfaları denetlenen kamu kuruluşlarının yetkilileri ile görüşülerek kendilerinin kurumlarının şeffaflığı hakkındaki görüşlerini almaktır.

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki tüm Bakanlıklar'a ve kuzeydeki "Bakanlıklar"ın tümüne ve her iki taraftaki dört belediyeye görüşme talebi iletilmiştir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde sadece Çalışma ve Sosyal Sigortalar Bakanlığı'nda bakan ve Lefkoşa belediye başkanı ile görüşülebilindi. Bilgiye Erişim Projesi temsilcisi Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlıklarının üst kademe görevlileri ile kayıt edilmemesi şartı ile görüşebilmiştir.

Ayrıca, Eğitim Bakanlığı temsilcisi kamu görevlileri ile Haziran 2011 de yapılan yuvarlak masa toplantısına katılmış ve proaktif şeffaflık üzerine katkı koymuştur. Bunun haricinde, denetlenen kurumlar görüşme taleplerine olumlu yanıt vermemiş veya verenler ile de müsait bir görüşme zamanı üzerinde uzlaşamamıştı.

Halıkın bilgiye erişim hakkı konusunda yanıt vermemek veya konuşmamak, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bilgiye erişim yasasının oluşturulması için verilmesi gereken çetin mücadeleyi göstermektedir. Bu ayrıca kamu görevlilerinin resmi işlemler dışında katılımı özendirmekteki olumsuz politik kültürlerini göstermektedir.

Kuzey Kıbrıs'ta "Ekonomi ve Enerji Bakanlığı", "Çalışma ve Sosyal güvenlik Bakanlığı" Turizm, Çevre ve Kültür Bakanlığı", "Lefkoşa Belediyesi" ve "Mağusa Belediyesi" temsilcileri ile görüşme imkanı bulundu. Bu şeffaflık konusunda konuşmaya istekliliği işaret etse de, bunun en azından bir nedeni bilgi edinme yasasının varlığı olabilir. Ne var ki görüşmeler esnasında bu yasanın varlığından haber olmadıkları ortaya çıkmıştır. Bu durum sivil toplum örgütlerinin kamu görevlileri ile görüşme yapabilecek seviyedeki gücünden kaynaklandığı da iddia edilebilir ki, Kıbrıs Cumhuriyeti ile mukayese edildiğinde Haziran 2011'de gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantısına gösterilen daha fazla katılım da bunun işaretçisidir.

Yapılan   **Görüşme**   **Sayısını**   **Gösteren**   **Tablo**

Kıbrıs Cumhuriyeti	Görüşme	kuzey Kıbrıs	Görüşme
İçişleri Bakanlığı	x	"İçişleri"	x
Ticaret ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	x	"Ekonomi ve Enerji"	✓
Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı	✓	"Çalışma ve Sosyal Güvenlik"	✓
Eğitim ve Kültür Bakanlığı	x	"Milli Eğitim Gençlik Ve Spor"	x
Tarım, Doğal Kaynaklar ve Çevre Bakanlığı	1/2	"Turizm, Çevre ve Kültür"	✓
Sağlık Bakanlığı	x	"Sağlık"	✓
Kaymakamlık - Lefkoşa	x	"Lefkoşa Kaymakamlığı"	x
Limassol Kaymakamlığı	x	"Magusa Kaymakamlığı"	x
Lefkoşa Belediyesi	✓	"Lefkoşa Belediyesi"	x
Limassol Belediyesi	x	"Mağusa Belediyesi"	✓
Göstergeler: ✓ = Görüşme ayarlandı ve yapıldı - = Görüşme talebinde bulunulmadı x = Görüşme ayarlanamadı ½ = Görüşme ayarlandı ancak görüşmede cevapların kayda alınması reddedildi.			

Bulgular

Görüşme bulgularına göre Kıbrıs Cumhuriyeti ve kuzey Kıbrıs kamu görevlilerinin bilgiye erişim hakkı ile ilgili tutumları bazı yönlerden benzerlikler ve farklılıklar göstermektedir.

Görüşmelerde verilen cevaplar adadaki politik durumun Kamu Görevlilerinin şeffaflık ve yönetimlerinin çalışma şekillerinin bilgiye erişim gerekliliğini anlayış biçimleri üzerindeki etkisini göstermektedir.

- » **Bulgu 1:** Her ne kadar kamu görevlileri halkın bilgiye erişim hakkı olduğuna inansa da, uygulamaya sıkı bir sınır getirmektedirler. Özellikle ulusal güvenlik ve kişisel verilerin korunması konularına vurgu yapılmaktadır.
- » **Bulgu 2:** Bilgi taleplerini işleme koyma konusunda inisiyatif almakta eksiklik söz konusudur: kamu görevlileri bunun bir başkasının görevi olduğunu ileri sürmektedirler.
- » **Bulgu 3:** Her ne kadar ada çapındaki kamu görevlileri adanın diğer bölgesinden gelecek bilgi taleplerini kabul etmeye hazır olduklarını belirtmişlerse de özellikle Kıbrıs Cumhuriyeti'nde uygulamaların bunun böyle olmadığı denetim verilerinden görülmektedir.
- » **Bulgu 4 :** Adada, Avrupa Birliği ve Avrupa Konseyi'nin bilgiye erişim standartları hakkında sahip olunan bilgilerde farklılıklar vardır. Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu görevlileri mevcut normların farkında oldukları görünmekte, ancak bu normlara halihazırda uyduklarını iddia etmektedirler. Diğer taraftan Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu görevlileri uluslararası standartları bilmemekte ve bilgiye erişim konularında daha fazla çalışmaları gerektiğini düşünmektedirler.
- » **Bulgu 5:** Açıkça tanımlanmamış yasal çerçeve nedeniyle adanın her iki tarafındaki kamu görevlileri amirlerinden tepki görecekları korkusu ile bilgi yayınlamaya veya taleplere yanıt vermekte çekingenlik göstermektedirler.

Bulgu 1 : Bilme Hakkındaki Geniş Sınırlamalar

Kamu görevlilerine halkın bilgiye erişim hakkı ile ilgili sorular sorulmuştur. Cevaplar genelde bu hak hakkında olumluydu, buna rağmen kuzey Kıbrıs'ta iki görevli ve Kıbrıs Cumhuriyetinde görüşülen her iki görevli de bu hakla ilgili sınırlamalar olduğunu belirttiler.

Kişisel verilerin korunması, bilgiye erişime koyulan sınırlamaların ana nedenlerinden biri olarak belirtilmiştir ki, bu durum bilgiye erişim hakkının özel yaşam hakkı ve kişisel verilerin korunması ile dengelenmesini öngören uluslararası standartlara göre kabul edilebilirdir.

Fakat, **Kıbrıs Cumhuriyeti** yetkilileri bu sınırlamanın bilgiyi talep edenin, meşru bir neden göstermesi anlamına geldiğini ifade etmişlerdir ki bu da uluslararası standartlara göre kabul edilebilir değildir.

Buna ilave olarak görüşme içerisinde yetkililerin kamu kurumları tarafından uygulanan kısıtlamaların kesin olması ve kişilerin bu kısıtlamalar nedeniyle mahkemeye başvurma hakları olmaması gerektiği görüşünü savundukları görünmüştür.

Kıbrıs'ın kuzeyinde kamunun elinde bulundurduğu bilgiye erişmek için talepçinin meşru bir neden belirtmesi üzerinde ısrar edilmediği görülmüştür.

Adanın her iki tarafındaki kamu görevlileri talebin **ulusal güvenliği** etkileyeceği durumda kısıtlanması gerektiğini ifade etmişlerdir. Adadaki politik durum ve iki taraf arasındaki mevcut güvensizlik dikkate alındığında bu şaşırtıcı değildir: güvensizlik devam ettiği sürece, ulusal güvenlik bilgiye erişimde kısıtlamanın güçlü bir gerekçesi olarak kalacaktır.

Fakat bu yanlış bir yaklaşımdır. Gerçekten, daha fazla şeffaflık Kıbrıs'ta güven artırabilir ve siyasi bir çözüm bulunmasına katkı koyabilir: şeffaf ve açık kurumların, güven artırdığı ve karar alma sürecinde halk katılımına olanak verdiği ve bu yolla problemlerin çözümüne olumlu etkide bulunduğu ve daha iyi kararların alındığını diğer bağlamlarda gözlenmiştir.

Bu bilgiye erişim konusu olduğu kadar, şu anki iki toplumlu güven artırıcı girişimler ve sivil toplum örgütleri arasındaki işbirliğine ilaveten kurumsal seviyede de güvenin artırılması gerektiğini göstermektedir.

Öneriler:

- Kıbrıs'taki kamu yetkilileri kişisel veriler ve ulusal güvenlik istisnalarının diğer Avrupa ülkelerinde nasıl uygulandığını incelemeli ve halkın bilgi hakkını bu yorumlama sınırları çerçevesinde değerlendirmelidirler.
- Kamu yetkilileri ve sivil toplum arasında Kıbrıs'taki siyasi açıdan hassas bilgiler de dahil olmak üzere ne tip bilgilerin halka açık olması konusunda bir diyalog ve tartışma ortamı olmalıdır. Bu, kamusal tartışma ortamının kalitesini artıracak ve daha fazla bilginin erişilebilir olmasını sağlayacaktır.

Bulgu 2: Bilgi Taleplerine Cevap Verme Sorumluluğunun Üstlenilmesi

Ada çapında kamu yetkilileri arasında yapılan röportajlar sonucunda ortaya çıkan bir diğer yaygın davranış ise üst düzey yetkililerin kurumlarına yollanan bilgiye erişim taleplerine cevap verme sorumluluğunu üstlemeye yönelik isteksizlik göstermeleridir.

Bilgiye erişim taleplerini nasıl ele aldıkları veya nasıl ele alacakları sorulduğunda yetkililer bu sorumluluğu başkasına atma yolunu seçmişlerdir.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde kamu yetkilileri bilgiye erişim talepleri cevaplarının bakanlığın kendisine ait bir sorumluluk olduğu konusuna itiraz etmişlerdir. Kamu yetkililerinden biri bilginin bakanlıkların websitelerinden erişilebilir olduğuna ve bunun yeterli olduğuna dair (Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Hakkı projesinin yaptığı araştırmalar sonucunda bu yöntemin yetersiz olduğunun ortaya çıktığının söylenmesine rağmen) oldukça ısrarlı bir tavır sergilemiştir.

Proaktif şeffaflığın yeterli olduğuna dair varolan inanç, kamu yetkililerinin anlayış ve pratik bilgi eksikliklerini ve üst düzey kamu yetkililerin bilgiye erişim hakkı üzerine Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği standartları konusunda yönetsel uygulamalarının potansiyel olarak zayıf olduğunu ortaya koymaktadır. Bu durum aynı zamanda bakanlıkların genel halka karşı ilgi ve alakasının oldukça düşük olduğunu göstermektedir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde sorumluluğu diğer kurumlara aktarma eğilimi belli konularda ortaya çıkmıştır. Örneğin, bir kamu yetkilisi dışında tümü, kamusal alımlar ile ilgili

talepleri işleme alması için veya bu tip bilgileri proaktif şekilde erişilebilir kılmaktan sorumlu kurum olduğu için "Merkezi İhale Komisyonuna" yönlendirmiştir. Genel olarak, kamu yetkililerinden biri ise bilgi taleplerinin diğer "bakanlıklar" tarafından ele alındığını belirtmiştir.

Daha olumlu bir nokta ise, iki toplumun da bilgi taleplerini diğer "ilgili" kurumlara aktarma konusunda etkili oldukları görülmektedir, ki bu da bilgi taleplerinin yanlış kurumlara yapıldığı durumlarda sonucu etkin kılmakta yardımcı olacaktır. Ancak, çapraz denetleme sırasında bu durum pek sık ortaya çıkmamıştır.

Öneriler:

- İki toplumda da kamu yetkililerinin halkın bilgiye erişim taleplerine cevap verme konusunda daha olumlu bir yaklaşım sergilemeleri gerekmektedir.
- Yetkililerin ellerinde olan bilgileri proaktif bir şekilde yayınlama konusunda sorumluluk almaları gerekmektedir.
- Talebin bilgiyi tutan doğru kurumun eline geçebilmesi ve cevaplandırabilmesi için kamu yetkilileri arasında taleplerin aktarılabilmesine yönelik belirli sistemlerin oluşturulması gerekmektedir.

Bulgu 3: Kıbrıs'ın Her Kesiminden Taleplere Cevap Verilmesi

Röportajlar sırasında diğer toplumdan kişilerin başarılı bilgi taleplerinde bulunup bulunamadıkları sorulduğunda kamu yetkilileri bulunabildiklerini belirtmişlerdir.

Bu, toplumlararası işbirliği için olumlu olsa da Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki kamu yetkilileri tarafından belirli hassas bilgiler konusunda bazı sınırlamalar olduğu belirtilmiştir.

Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki kamu yetkilileri Kıbrıs Cumhuriyeti'nden bazı bilgi talepleri aldıklarını ve Lefkoşa ile ilgili bazı konularda belediyeler seviyesinde, sağlık konularında veya Maronitler gibi kuzey kesiminde bağlantıları olan kişiler ile işbirliği olduğunu teyit etmişlerdir.

Kıbrıs'ın kuzey kesiminin tanınmamasından dolayı, devlet seviyesinde Kıbrıs Cumhuriyeti ile resmi bir ilişki olmaması bilgi akışını engellemektedir. "Bakanlıklardan" biri Kıbrıs Cumhuriyeti yetkililerinin Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki yetkililere güvenmemesinin bilgiye ulaşımı zorlaştırdığını dile getirmiştir.

Benzer bir şekilde, **Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki** kamu yetkilileri Kıbrıs'ın kuzey kesiminde yaşayan insanların Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki bilgilere ulaşmalarını engelleyecek hiçbir sebep bulunmadığını söylemişlerdir. Çalışma ve Sosyal Sigortalar Bakanlığı bilgi talepleri aldıklarını fakat bu taleplerin işçi hakları konuları (işsizlik ödeneği gibi) ile sınırlı olduğunu belirtmiştir.

Bilgilerin websitelerinde çevirilerinin olmaması Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Projesi tarafından yapılan araştırmalar sonucu ortaya çıkan sorunlardan biridir. Çalışma ve Sosyal Sigortalar Bakanlığı kendi websitesinin Türkçe çevirisinin olduğunu belirtmiştir. Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki "bakanlıklar" Türkçe konuşmayan kişiler için bilgilerin çevirileri konusundaki eksikliklerini kabul etmektedirler.

Genel olarak, iki toplumda da teoride bilgi talebi yapmanın kimse için bir sorun teşkil etmediği ortaya konulmuş olmasına rağmen pratikte gerek talepler yoluyla gerekse bilgilerin birden fazla dile çevrilerek proaktif yayın yoluyla erişilmesinin kolaylaştırması konusunda gerekli adımları atmaya yönelik isteksizlik görülmektedir.

Bu bağlamda, daha bilgili ve bilinçli bir halkın yaratılmasına katkı koymak ve toplumlar arası güveni artırmak yolunda daha güçlü bilgiye erişim yasalarının olması yetkilileri bilgiyi talep edene sunma konusunda ada çapında baskı unsuru yaratılmasına yardımcı olabilir.

Öneriler:

- Kıbrıs Cumhuriyeti ve Kıbrıs'ın kuzey kesimindeki siyasi liderler tüm kamu yetkililerine adanın her yanından gelen bilgiye erişim taleplerine cevap verme sorumlulukları olduğunu söylemeli ve altını çizmelidir.
- Bu raporun diğer bölümlerinde önerilen güçlü yasal çerçevelere ek olarak kamu yetkililerinin bilgiyi halka sunmalarına yönelik yükümlülükleri üzerine eğitilmeleri gerekmektedir.
- Özellikle, ziyaretçiler, turistler, göçmenler ve yurtdışında Kıbrıs ile ilgili bilgi arayanlar için websitelerinde daha fazla bilginin Kıbrıs'ın resmi dillerinde – Rumca ve Türkçe – ve İngilizce olarak yayınlanması gerekmektedir.

Bulgu 4: Uluslararası Bilgiye Erişim Normları Hakkında Bilgi Eksikliği

Röportajlarda ayrıca kamu görevlilerinin bilgiye erişimle ilgili uluslararası standartların farkında olup olmadığını soruşturulmuştur. Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu görevlilerine ayrıca bilgiye erişimle ilgili yerel yasadaki haberdar olup olmadıkları da sorulmuştur.

Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu görevlileri bilgiye erişim ile ilgili Avrupa yönetmeliğinden haberdar olduklarını belirtmiş ve Çevresel Konularda Bilgiye Erişim Yasası'nı örnek olarak göstermişlerdir. Ancak Avrupa Konseyi Resmi Belgelere Erişim Konvansiyonu ya da diğer uluslararası standartlara bir atıfta bulunulmamıştır.

Röportajlarda verilen cevaplar, Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu görevlilerinin uluslararası yönergeler hakkında bilgi sahibi olmak ve bazı özel örnekleri işaret etmenin bilgiye erişim konusunda "yeterli çaba sarfetmek" anlamına geldiğine inandıkları izlenimini vermiştir. Benzer bir şekilde, websitelerinin bilgiyle dolu olduğunu iddia etmeleri de (denetleme süreci bunun böyle olmadığını ortaya koyduğu halde) kamu görevlilerinin kamuyu bilgilendirmek için yeterli adımlar attıklarına inandıklarını göstermektedir.

Kıbrıs'ın kuzeyinde röportaj yapılan tüm kamu görevlileri, herhangi bir uluslararası yönetmelikten haberdar olmadıklarını belirtmiş, yalnızca bir görevli Kıbrıs'ın kuzeyinde bilgiye erişim yasası olduğundan haberdar olduğunu ifade etmiştir.

Bu durum, yıllardır süregelen uluslararası izolasyonun Kıbrıs'ın kuzeyindeki politik kültürü bilgiye erişim alanındaki gelişmelerle ilgili karanlıkta bıraktığını nitelerken, aynı zamanda yerel gelişmelerle ilgili bilgi eksikliği söz konusudur. Kamu görevlilerinin kamunun bilgiye erişmesini sağlayacak zorunluluk ve görevlerinin farkında olmaması önemli bir sorundur ve bu iletişim sorununun ivedilikle ele alınması gerekmektedir.

Diğer taraftan, Kıbrıs Cumhuriyeti'nde kamu görevlileri olabildiğince çok materyali internet üzerinden yayınlamaya çalıştıklarını ve sistemleri ile elektronik ortamda ulaşılabilir olan bilgileri güncellemeye çalıştıklarını anlatmışlardır. Websitelerinde birçok bilgi eksik olmasına rağmen, en azından yapılacak daha fazla iş olduğunun farkındalığı vardır.

Öneriler

- Kıbrıs çapında tüm kamu görevlilerinin bilgiye erişim konusunda daha iyi eğitilmeleri gerekmektedir. Bu süreç, bilgiye erişimle ilgili yasal çerçevenin geliştirilmesiyle; Kıbrıs Cumhuriyeti'nde bir yasa çıkarılması ve Kıbrıs'ın kuzeyinde mevcut yasanın ve uygulanmasının güçlendirilmesi süreciyle beraber gerçekleşmelidir.
- Kıbrıs'ın kuzeyindeki kamu görevlileri bilgiye erişim alanındaki uluslararası gelişmelerle ilgili bilgi sahibi olmak için daha fazla çaba sarfetmelidir.
- Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu görevlileri bilgiyi proaktif olarak, elektronik olarak yayınlama zorunluluklarını daha fazla ciddiye almalıdır.

Bulgu 5: Gizlilik Kültürünün Hakimiyeti

Röportajlar ayrıca kamu görevlilerinin yasal çerçeveye çok bağlı olduklarını ve bilgiye erişim talepleriyle ilgilenirken inisiyatif almadıklarını ortaya koymuştur.

Kıbrıs Cumhuriyeti'nde görüşülen kamu görevlileri, kamu üyelerine bilgi sağlayacakları durumlarda açıkça düzenlenmiş süreçlere ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Bir talebi cevaplama ya da reddetmenin bir kamu görevlisinin inisiyatifinde olmaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Bir taraftan, bu durum yasa tarafından korunma hakkını tanıdığı için olumlu bir durum olarak görülebilse de; diğer taraftan özel bir yasa olmadan kamu görevlilerinin talepleri cevaplamak için sağduyu kullanacak güveni hissetmediklerini göstermektedir. Bu bulgu Kıbrıs'ta kamu idaresinin uygulamalarına dair daha büyük bir sorunu ve süregelen gizlilik kültürünün hakimiyetini işaret etmektedir

Kıbrıs'ın kuzeyindeki bir kamu görevlisi, bilginin proaktif olarak yayınlanması yönünde alınan bir karardan ve sonrasında üst mevkiden birinin bu kararı geri çevirerek, kamu görevlisine bunu tekrar yapmamasını sert bir şekilde salık verdiği bir örnekten bahsetmiştir. Bu gibi deneyimler bilgi taleplerine yanıt verme ve bilginin proaktif olarak sağlanması konularında caydırıcı rol oynamaktadır.

Röportajlarda verilen bu yanıtlar Kıbrıs'ın her iki tarafında da oldukça benzer bir idari kültürün mevcudiyetini ortaya koymaktadır; herhangi bir bilgi talebinin etkin bir şekilde işlenmesinin teşvik edilmediği ve kamuyla doğrudan etkileşimin caydırıldığı bir kültür. Bu proje kapsamındaki röportajları gerçekleştirmede yaşanan güçlük de bu problemin bir parçasıdır.

Şeffaflık ve belgelere erişim yalnızca belgelerin fiziki olarak yayınlanmasını sağlamak anlamına gelmez. Bu konu aynı zamanda şeffaflığı öngören, kamu görevlilerinin etkin bir şekilde, kamunun ve talep eden kişinin faydasına cevap verebildiği bürokratik kültür ile ilintilidir.

Öneriler:

- Hem Kıbrıs'ın kuzeyinde hem de Kıbrıs Cumhuriyeti'ndeki kamu görevlilerine bilgi özellikle gizli tutulmuyorsa, bilginin kamuya açılması gerekliliğini açıkça belirtilmeli ve kamu görevlileri bilginin proaktif yayınlanması ya da taleplere karşılık olarak ulaşılabilir kılınması konusunda teşvik edilmelidir.
- Kamu görevlilerinin cezalandırılma sürecinin, bir bilginin açık edilmesi sebebiyle cezalandırılmadan, talep edilen bir bilginin, uluslararası standartlarca kabul edilen meşru istisnalar haricinde, açıklanmaması halinde cezalandırma yönünde yeniden gözden geçirilmesi gerekmektedir.

www.accessinfocyprus.eu/tr.html

Bu yayın Avrupa Birliği'nin katkıları ile hazırlanmıştır. Bu yayının içeriği Kıbrıs'ta Bilgiye Erişim Hakkı Projesi sorumluluğunda olup hiçbir şekilde Avrupa Birliği'nin görüşlerini yansıtmamaktadır. Bu proje Kıbrıs AB Derneği tarafından Sosyo Politik Araştırmalar Enstitüsü ve Access Info Europe ile ortaklık içerisinde yürütölmektedir.

**FRIEDRICH
EBERT
STIFTUNG**

